

Міністерство освіти і науки України  
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка  
Житомирський державний університет імені Івана Франка  
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

**Матеріали Всеукраїнської наукової інтернет-конференції  
«ТЕКСТ І ДИСКУРС: КОГНІТИВНО-  
КОМУНІКАТИВНІ ПЕРСПЕКТИВИ»**

28-29 березня 2018 року

**Кам'янець-Подільський**

**2018**

## **Організатори конференції:**

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,  
кафедра англійської мови

Навчально-науковий інститут іноземної філології Житомирського  
державного університету імені Івана Франка, кафедра англійської філології та  
перекладу імені проф. Д. І. Квеселевича

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка,  
факультет іноземної та слов'янської філології

## **Редакційна колегія:**

**Галайбіда О. В.**, канд. філол. наук, доцент, завідувач кафедри англійської мови факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

**Борисенко Н. Д.**, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології та перекладу імені проф. Д.І. Квеселевича ННІ іноземної філології Житомирського державного університету імені Івана Франка

**Коваленко А. М.**, кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету іноземної та слов'янської філології Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

**Кришталюк Г. А.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

**Мосієнко О. В.**, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології та перекладу імені проф. Д.І. Квеселевича, ННІ іноземної філології Житомирського державного університету імені Івана Франка

Відповідальний за випуск та комп'ютерна верстка **Кунцевич А. В.**

**Текст і дискурс: когнітивно-комунікативні перспективи:** збірник матеріалів Всеукраїнської наукової інтернет-конференції (28–29 березня 2018 р.). – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018. – 128 с.

Матеріали зверстано з електронних носіїв, наданих авторами публікацій. Відповідальність за зміст статей і матеріалів, допущені помилки та неточності несуть автори публікацій.

**Офіційний сайт конференції :** <http://englishcontext.kpnu.edu.ua/>

**e-mail:** [english.discourse@kpnu.edu.ua](mailto:english.discourse@kpnu.edu.ua)

© К-ПНУ ім. Івана Огієнка, 2018

© Автори статей, 2018

## ЗМІСТ

### ***Борисенко Наталія***

Жіночі тактики у персонажному мовленні британської драми..... 6

### ***Галайбіда Оксана***

Functional Semantics of Colour in the Novel “Dandelion Wine” by Ray Bradbury ..... 11

### ***Главацька Олена***

Англійські новації особи тематичної групи ‘Travel and Tourism’..... 15

### ***Діяконович Інна***

Фонологічні труднощі, що виникають в осіб, які вивчають англійську мову, рідною мовою яких є українська ..... 22

### ***Зданюк Тетяна***

Die Diskutsanalyse als Methode ..... 28

### ***Камінська Марина***

Гендерний аспект дослідження негативної оцінки у англомовному діалогічному дискурсі..... 33

### ***Кісельова Марина***

Дихотомія «НАДБАННЯ/ВТРАТА» в англомовній казці К.Дікаміло «Дивовижна подорож Едварда Тюлейна» ..... 40

### ***Кришталюк Ганна***

Інформаційна перспектива репрезентації події ..... 47

### ***Кужель Оксана***

Вплив естетичної привабливості на розуміння тексту для читання..... 50

### ***Литвиненко Олександра***

Функційний потенціал графічних інновацій як засіб індивідуалізації постмодерного поетичного інтернет-тексту..... 55

### ***Литвинюк Оксана***

The Peculiarities of Children’s Speech ..... 62

<b><i>Матковська Марія</i></b>	
Актуалізація комунікативної категорії «МИ–ВОНИ» в англomовному політичному дискурсі .....	67
<b><i>Мельник Ірина</i></b>	
Характерні особливості мовної особистості успішного провокатора .....	74
<b><i>Мосієнко Олена</i></b>	
Номінативно-референційні одиниці у медіа-текстах: прагматичний аспект..	80
<b><i>Никитюк Світлана.</i></b>	
Англійські антропоніми та їх окремі особливості .....	86
<b><i>Остропальченко Юлія</i></b>	
Особливості драматургічного дискурсу Венді Вассерштайн .....	89
<b><i>Пуканюк Вікторія</i></b>	
Повтор як домінанта експресивного маркування у поетичних текстах Михайла Ткача .....	96
<b><i>Ткачова Анастасія</i></b>	
Метафоричність як базова властивість словника інтероцептивних відчуттів С. Кінга в англomовному романі «Крістін» .....	103
<b><i>Уманець Антоніна</i></b>	
Pun as a Stylistic Device in Translation Theory .....	111
<b><i>Шмирко Олена</i></b>	
Gebrauch der Authentischen Texten im Fremdsprachenunterricht .....	113
<b><i>Шум Ольга</i></b>	
Особливості відтворення маркованої лексики у перекладі .....	120
<b><i>Відомості про авторів</i></b> .....	126

УДК 81'42+811.111

*Наталія Борисенко*

*Житомирський державний університет імені Івана Франка*

## **ЖІНОЧІ ТАКТИКИ У ПЕРСОНАЖНОМУ МОВЛЕННІ БРИТАНСЬКОЇ ДРАМИ**

*The article deals with female tactics in personages' speech of Modern British Drama. Confrontative tactics realized in the speech of women-personages are taken into account.*

**Keywords:** *drama, personage, dialogue, confrontation, female tactics.*

**Постановка проблеми.** Сучасні лінгвістичні дослідження драматичного твору акцентують увагу на тому, як відбувається взаємовплив комунікантів у процесі спілкування, які вербальні й невербальні засоби використовуються для реалізації способу планування власних дій, контролю й оцінки дій співбесідника [8]. Важливим є і те, як мовці демонструють власні бажання та інтенції, з одного боку, а, з іншого, декодують інтенції співрозмовника. При цьому важливим залишається врахування як самої ситуації спілкування, так і таких соціолінгвістичних параметрів учасника спілкування як соціальний статус та соціальна роль.

У цьому зв'язку актуальним є вивчення персонажного мовлення, коли враховується така статусна характеристика як гендер, що впливає на організацію висловлень не лише у міжгендерній взаємодії [1, с. 97–102; 12, с. 48–63], а й в одностатевому спілкуванні. Зауважимо, що особливості мовлення жінок у міжгендерній взаємодії розглядаються з позицій чоловічого домінування [11], соціо-культурних відмінностей [9, с. 3–18; 10, с. 393–409] та постмодерністського перформативного підходу, коли відмінності у мовленні пояснюються бажанням мовця створити певний образ [6, с. 108; 7, с. 90–103]. Вивчення ж мовлення жінок у одностатевому спілкуванні базується, в основному, на популярному у середовищі феміністок соціо-культурному підході, який дозволяє говорити про жіночий стиль комунікативної поведінки, існування якого пов'язується із культурними розбіжностями між

представниками протилежних статей, що у свою чергу, є результатом сегрегації у дитинстві [3, с. 213].

Наше дослідження має на меті виявити жіночі тактики, що реалізуються в ситуації одностатевого спілкування в персонажному мовленні британської драми.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Аналіз персонажного мовлення британської драми, показує, що жінки послуговуються у спілкуванні не лише кооперативними, а й конфронтативними тактиками в ситуації одностатевої взаємодії, що не підтверджує стереотип про прихильність жінок виключно кооперативному стилю спілкування. Розглянемо декілька сценаріїв перебігу жіночої взаємодії, коли використовуються конфронтативні тактики.

Конфронтація може не отримувати розвитку, якщо хоча б одна із співбесідниць робить зусилля для того, щоб повернутись в зону кооперативного спілкування:

*Susan Hello, Paula...*

*Paula Susan! How long have you been there?*

*Susan Not very long.*

*Paula Don't they teach you at college that it's rude to listen to other people's conversations?*

*Susan Sorry, I didn't realise it was private* [2, с. 19]. У розмові мачухи та пасербиці перша реалізує конфронтативну тактику критики поведінки співбесідниці (*Don't they teach you at college that it's rude to listen to other people's conversations?*), проте тактика вибачення (*Sorry*) та виправдання (*I didn't realize it was private*), актуалізовані пасербицею, спрямовують розмову у кооперативне русло.

Конфронтативні тактики можуть використовуватись обома учасницями лише на початку розмови:

*Peggy On your way you can take the old man a cup of tea.*

*Babs Why is it always me?*

Peggy *You're so good at it!*

Babs *Thanks very much. I'll take the tray then, if you don't mind* [13, с. 7].

Тактика спонукання (*On your way you can take the old man a cup of tea*), що порушує принцип ввічливості, реалізується старшою сестрою та викликає невдоволення молодшої, яка актуалізує тактику протесту у відповідь (*Why is it always me?*), сигналізуючи про своє небажання виконати дію. Однак тактика похвали у мовленні старшої сестри (*You're so good at it!*) переводить взаємодію у кооперативне русло та сприяє кооперативній реакції з боку молодшої сестри у вигляді тактик подяки й згоди виконати дію, що є одночасно і тактикою запити дозволу (*I'll take the tray then, if you don't mind*).

У той же час, мовці можуть використовувати конфронтативні тактики протягом всієї розмови:

Diana *You're his wife. You ought to be able to stop him – it's absurd that you can't put your foot down.*

Victoria *Toby would agree with everything I said. Then he'd go off and drink the same as usual. So why waste breath?*

Diana *If you weren't so careful with your breath Toby might be happier – you don't give him enough love, that's the trouble* [4, с. 18]. Діана починає з тактики поради (*You ought to be able to stop him*) дружині свого брата та критикує її поведінку (*it's absurd that you can't put your foot down*), порушуючи принцип ввічливості. У відповідь Вікторія реалізує тактику пояснення (*Toby would agree with everything I said. Then he'd go off and drink the same as usual*), що має слугувати виправданням її поведінки, проте риторичне питання наприкінці репліки (*So why was te breath?*) актуалізує некооперативну тактику відмови. Діана, у свою чергу, не задоволена реакцією Вікторії та реалізує тактику звинувачення співбесідниці (*If you weren't so careful with your breath Toby might be happier – you don't give him enough love, that's the trouble*).

У наступній ситуації одна із сторін налаштована на конфронтацію ще до початку взаємодії:



Enter Mrs Silver. She is in a state of pent-up emotion.

Mrs Acton: *Oh, Mrs Silver. How nice of you to come. Do you want to give us a hand with washing up the cups?*

Mrs Silver: *No, Mrs Acton. I'm quite aware that that is all I'm thought fit to do in your little community, but that is not why I am here* [5, с. 6]. Як бачимо з прикладу, місіс Сілвер до початку розмови не планує співпрацювати (*she is in a state of pent-up emotion*). Марними є намагання співбесідниці перевести взаємодію у кооперативне русло шляхом застосування тактики пропозиції (*Do you want to give us a hand with washing up the cups?*), що має на меті залучити адресата до спільної діяльності, оскільки Місіс Сілвер реагує, використовуючи тактику відмови (*No, Mrs Acton*). Крім того, пропозиція сприймається як така, що принижує здібності слухача, а отже викликає протест з його боку, поглиблюючи конфронтацію.

Отже, дослідження мовлення персонажів сучасної британської драми дозволяє зробити **висновок**, що у ситуації одностатевого спілкування жінки використовують конфронтативні тактики в якості ініціальних та реактивних, протягом всієї інтеракції або її частини, при цьому конфронтативні тактики може залучати лише одна із співбесідниць, в той час, як інша залишається у зоні кооперативного спілкування.

**Подальша перспектива** розвідки вбачається у виявленні тактико-стратегічної організації чоловічого персонажного мовлення британської драми та визначенні тих тактик, що є характерними для кооперативної та конфронтативної моделі чоловічої комунікативної поведінки персонажів.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Борисенко Н.Д. Порухення принципу коопераціїв міжгендерному спілкуванніперсонажів сучасної британської драми// Мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. праць. К.: Київ нац. Ун-т ім. Т. Шевченка. 2008. Вип. 24. Ч.1. С. 97–102.
2. Benfield D. In for the Kill. L.: Samuel French, 1981. 77 p.

3. Borker R.A., Maltz D.N. A Cultural Approach to Male-Female Miscommunication // Language and Social Identity / Ed. by J. Gumperz. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1982. P. 196–216.
4. Browne F. The Family Dance. L.: Samuel French, 1976. 57 p.
5. Carter B. A Bowl of Roses. L.: Kenyon-Deane LTD, 1978. 15 p.
6. Coats J. One-at-a-time. The Organisation of Men's Talk // Language and Masculinity / Ed. by S. Johnson, U. Meinhof. Oxford, Cambridge (Mass.): Blackwell, 1997. P. 107–129.
7. Coats J. Gender and discourse analysis // The Routledge Handbook of Discourse Analysis / ed. by J.P. Gee, M. Hanford. Abingdon : Routledge, 2012. P. 90–103.
8. Dijk van T.A. Studies in the pragmatics of discourse. The Hague : Mouton Publishers, 1981. 331 p.
9. Dindia K. Men are From North Dakota, Women are From South Dakota / Sex Differences and similarities in Communication // Eds. K. Dindia, D.J. Canary. L. – N.Y. : Taylor & Francis, 2009. P. 3–18.
10. Gumperz J.J. Dialect and Conversational Influence in Urban Communication // Language in Society. 1978. №7 (3). P. 393–409.
11. Lakoff R.T. Language and Woman's Place // Language and Woman's Place : Text and Commentaries / Ed. by M. Bucholtz. Oxford : Oxford Univ. Press, 2004. P. 39–121.
12. Land V., Kitzinger C. Categories in talk-in-interaction: Gendering speaker and recipient // Conversation and Gender / Eds. Speer S., Stokoe E. Cambridge : Cambridge Univ. press, 2011. P. 48–63.
13. Manktelow B. They Call it Murder. L.: Samuel French, 1977. 65 p.

УДК 811.111'13:821

*Оксана Галайбіда*

*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка*

## **FUNCTIONAL SEMANTICS OF COLOUR IN THE NOVEL “DANDELION WINE” BY RAY BRADBURY**

*The article describes peculiarities of Bradbury's rendering of colour in the novel “Dandelion wine” and studies functioning of colour lexis through its emotional, aesthetic and symbolic meaning in the artistic reality.*

**Keywords:** *colour nomination, cognition, semantic potential, functional paradigm, primary, secondary colours.*

Colour nominations and their correct decoding have an important role for the interpretation of a literary text. Cognition of colour is the awareness of images and archetypes canonized by world culture. Colour lexis has various emotional, aesthetic and symbolic meaning. Colour symbols in different languages and cultures prove impact of the native language on character of colour nomination. Context as an integral part of the text contributes to implementation of the semantic potential of colour attributes. Therefore, the study of semantic processes in formation of colour nominations, their stylistic and aesthetic functions in the works of fiction have great potential for text decoding and understanding of a system of associations, meanings, and interpretations. Scholars have responded to a number of issues related to the role of prototype in the language conceptualization of colour and the role of colour in actualizing the archetypal image.

Over the past decades, with the formation of a new cognitive-communicative or functional paradigm in the linguistics the interest in this issue is growing. B. Berlin and P. Kay [5], I. Babii [1], L. Pustovit[3], L. Stavytska[4], and A. Wierzbicka[2], studied colour nominations in cognitive and socio-cultural aspects. The aim of the article is to analyze textual and linguistic representation of the concept COLOUR in the story “Dandelion wine” by Ray Bradbury.

“Dandelion wine” by Ray Bradbury is an autobiographical novel that opens the world of feelings and inner revelations. This is a story about the wondrous nature of

the everyday, about adventure and wisdom. The main symbol of the book is not only the sunny flower but summer itself. Summer is characterized by riot of colours, among them the dominant are all shades of *yellow* and *green*.

In the novel where colour is a key symbolic indicator, the yellow colour is omnipresent. The palette of yellow colour creates a cheerful, “light” mood, brings brightness, gaiety and happiness. Lots of things in the novel are yellow. The sun is yellow: *Out of the blinding glare, out of the yellowsun, glittering, splendid as a prince’s coach* (6, p.68). Dandelions are yellow and sunny. Dandelion wine is ‘*a patch of sunlight in the dark*’ (6, p.19).

Metaphors are used for describing yellow days and noon: “*The bees followed and the smell of fox grapes and yellow summer followed as he walked heavy-laden and half drunk, his fingers wondrously calloused [...]* (6, p.15); *Douglas turned. This path led in a great dusty snake to the ice house wherewinter lived on the yellow days*” (6, p.20); *The sounds of Mexico City on a hot yellow noon through the open window into the waiting phone*” (6, p.95). Bradbury often calls summer *the yellow days* and that creates the atmosphere of warmth and light.

The protagonist of the novel, a twelve-year-old boy Douglas Spaulding, while writing about his feelings and emotions he experiences that summer, uses a yellow tablet and a yellow pencil: *He brought out a yellow nickel tablet. He brought out a yellow Ticonderoga Pencil* (6, p.26). Thus the author emphasises positive perception of the boy. *Yellow* colour becomes a symbol of love of life and happiness.

*Golden* by semantics is very close to yellow and this colour is often used to render sunlit summer days: *Oh, that glorious and enchanted first week – the magical afternoons of golden light, humming through the shady town on a dreaming timeless river, seated stiffly, smiling at passing acquaintances* (6, p.70); to render the beauty of dandelions: *They picked the golden flowers* (6, p.18); to express the convergence of perception of colour and sound: “*The dust followed it a little way toward the south, then settled in the golden silence among the blue rails*” (6, p.84).

*Blue* in the novel is the colour of water and sky: [...] *whole jungle countries of rain forest, blue-orchid plateaus, lakes and hills* (6, p.97); *The water was silk in the cup; clear, faintly blue silk* (6, p.19). Optically blue opens a space for perception and meditation.

The use of *white* as mostly a component of compound lexemes becomes a peculiarity of Bradbury's style: *What a special name for the minced pickle sweetly crushed in its white-capped jar* (6, p.160); *Here she was with an aperitif in her talcum-white fingers* (6, p.106).

*Red* colour is mainly used as a component of compound adjectives for describing things and people: *Little and red-faced and kind of fat and not much hair and what there was sandy* (6, p.129); *A red-haired man moved along below* (6, p.155); *And here Douglas stood, trapped on the dead cement and the red-brick streets, hardly able to move* (6, p.32); [...] *it seemed a volcano beyond the town was showering red-hot ashes everywhere* (6, p.172).

Bradbury's colour palette is bright enough. Trying to fill his novel with brightness and glittering he rarely uses dark colours: [...] *it was only important that the darkness filled the town like black water being poured over the houses, and that the cigars glowed and that the conversations went on, and on* (6, p.29);

*The ravine was deep, black and black, black!* (6, p.124)

The peculiarity of Bradbury's rendering of colour is the presence of not only primary but also secondary colours. Primary colours do not correlate with noun-referents and denote abstract colour lexemes. Secondary colours are based on resemblance with the objects and phenomena of reality (in Bradbury's novel mainly with fruit and vegetables (peach, tangerine, pickle, etc.). Thus, yellow and green colours are rendered by metaphors that are based on subjective associations: .... *her face a peach-coloured moon gazing calmly out upon smiling dogs, corn-haired boys and flour-haired old men* (6, p.63); *And then... comes the trolley, painted the colour of tangerines* (6, p.113); *And there were the ears with the sunlight shining through them bright warm peach wax* (6, p.126); *He fixed his bright, stuffed fox,*

*green-glass-eyed* gaze upon the wonderful merchandise (6, p.105); *Dadwasstanding high above him there in the green-leaved sky, laughing*(6, p.17); *green-sea pickles* (6, p.122) ; *pickle-green frogs* (6, p.126);and *the color of lions inthe wheat fields* (6, p.108).And finally these two dominant colours merge in the nominative compound lexeme **green-gold**: *And there were the eyes, not blind like statues' eyes, but filled with molten green-gold* (6, p.126).

Colour creates the atmosphere of the novel “Dandelion wine”– bright and elevated.Bradbury appeals to the reader’s sensory perception. Associations aroused by different colours influence the reader’s emotional perception of artistic reality.

### ЛІТЕРАТУРА

1. Бабій І. М. Про метафоричне уживання кольороназв: традиційне й okazіональне (на матеріалі творів М. Коцюбинського і М. Хвильового / І. М. Бабій // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія : Мовознавство. – 2004. –№ 2. – С. 192-198.
2. Вежбицкая А. А. Обозначенияцвета и универсалии зрительного восприятия / А. А.Вежбицкая. – Москва : Русские словари, 1996. – 290 с.
3. Пустовіт Л. О. «Очі дихають синню...» (Колір у поезії І. Драча і Б. Олійника) / Л. О. Пустовіт // Культура слова. – 1983. – Вип. 25. – С. 20-27.
4. Ставицька Л. О. «...В болю білий колір» / Л. О. Ставицька // Культура слова. – Вип. 43. – Київ: «Наукова думка», 1992. – С. 35-40.
5. Berlin V. Basic colour terms: their universality and evolution / V. Berlin, P. Kay. – Berkley and Los Angeles, California : University of California Press, 1969. – 210 p.
6. Bradbury Ray. Dandelion Wine / Ray Bradbury.–М. : Айрис-пресс, 2006. – 320с.

УДК 811.111'373.611

Олена Главацька

*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка*

## АНГЛІЙСЬКІ НОВАЦІЇ ОСОБИ ТЕМАТИЧНОЇ ГРУПИ “TRAVEL AND TOURISM”

*English derivatives with the meaning 'a person who is engaged in tourism' formed by suffixations, compoundings and blendings are examined in the article. The structural-semantic characteristics of neonominations is given.*

**Keywords:** *neonomination, derivative, motivator, suffixation, compound words, blendings, haplogy, the structural characteristics.*

Сьогодні англійська мова перебуває на стадії неологічного розквіту, результатом якого є не лише значне поповнення словникового складу мови, а й зміни в джерелах і способах утворення англомовних інновацій. Поява неологізмів зумовлена необхідністю дати назви новим реаліям, які виникають у зв'язку зі змінами в житті суспільства. На сучасному етапі розвитку англійської мови спостерігається її спроможність оновлюватися та збагачуватися завдяки власним ресурсам, тобто через створення нових лексичних одиниць на основі вже відомих слів [2, с. 13].

Предметом нашої уваги стали похідні неонайменування особи англійської мови тематичної групи 'travel and tourism'. Опис включає в себе встановлення структури, співвідношення дериватів з їх мотиваторами, визначення «внеску» семантики мотиваторів у змістовий об'єм похідних, виявлення сполучувальних можливостей мотиваторів. Аналіз фактичного матеріалу, отриманого методом суцільної вибірки з інтернет-словника WordSpy [5], дає можливість стверджувати, що названі іменники утворені переважно від субстантивів.

Найчисельнішу групу в наших матеріалах складають афіксальні одиниці (22 од.). За характером словотвірних елементів найбільш представлені деривати із суфіксом *-ist* (14 од.). Мотиваторами для названих одиниць виступають іменники на *-ism*, котрі називають вид / галузь туризму: *entropy tourist* – a person who is fond of *entropy tourism* (*entropy tour* + *-ist* ← *entropy tourism* – travel

that features places of decay, neglect, or abandonment): *I loved the novelty, in the Thatcher years, of striking off through the conflicted Docklands to Woolwich, Tilbury, Gravesend, as an entropy tourist with a fetish for future ruins*. London Review of Books, March 30, 2017; **voluntourist** – a person who is involved in *voluntourism*: whose vacation consists of tracking down and observing tornados, hurricanes, and other severe weather phenomena (*voluntour+ist* ← *voluntourism* – travel that also includes volunteer work): *They were voluntourists. They would come for a week or two for a “project” – a temporary medical clinic, an orphanage visit or a school construction*. The Guardian, March 22, 2016; **architourist** – a person who is fond of *architourism*: visits other countries and cities mainly to study the architecture (*architour+ist* ← *architourism* – [tourism](#) involving seeing [buildings](#) and other [architectural](#) works); **grief tourist** – a person who is fond of [grief tourism](#): travels to the scene of a recent tragedy to mourn the victim or victims (*grief tour+ist* ← [grief tourism](#) – traveling to the memorial services or home towns of those who have died, in order to pay one’s respects – despite having no personal connection with the deceased); **fertility tourist** – a person who is involved in [fertility tourism](#): travels to another country for infertility treatment (*fertility tour+ist* – [fertility tourism](#) – the practice of traveling to another country for fertility treatments); **agritourist, agri-tourist** – a person who is fond of *agritourism*: watches and participates in agricultural activities (*agritour+ist* ← *agritourism* – a form of tourism in which tourists stay in farms or agricultural villages, either to experience farm life, or as a base for exploring the countryside); **space tourist** ← [space tourism](#) – commercial tourism catering to individuals who wish to experience travel in outer space; **tech-free tourist** ← *tech-free tourism* – travelling without a mobile phone or similar devices, particularly to places that block or cannot access internet and cellular signals; **stem-cell tourist** ← *stem cell tourism* – the practice of traveling to another country for stem-cell-based medical treatments; **poorist** ← *poorism* – travel that includes tours of or accommodations in slums or dangerous urban neighborhoods; **apitourist** ← *apitourism* – tourism that is centered around bees and bee-related activities; **fertility**



**tourist** ← *fertility tourism* – the practice of traveling to another country for fertility treatments; **extreme tourist** ← *extreme tourism* – tourism that involves travelling to dangerous places or participating in dangerous events; **dark tourist** ← *dark tourism* – tourism that involves travelling to places associated with death, destruction, or a horrific event.

У наших матеріалах є омонімічні похідні, утворені від різних мотиваторів та різними способами: суфіксальним та способом складання: **apple tourist**<sup>1</sup> – a person who is involved in *apple tourism* (*apple tour+ist* ← *apple tourism* – tourism that involves visiting apple orchards and purchasing apples and apple-related products): *At harvest time, it is not uncommon to see enormous buses – the kind you see taking gamblers to casinos on the East Coast – pull up in front of roadside stands around the state and disgorge scores of apple tourists.* The New Yorker, Nov 21, 2011; **apple tourist**<sup>2</sup> – a person who visits an *Apple Store* to play with the gadgets without intending to buy anything (*apple+tourist* ← [Apple Store](#) – a chain of retail stores owned and operated by Apple Inc., dealing in computers and consumer electronics): *Finally, if you have questions about anything and absolutely cannot move from your spot in front of your favorite iProduct, there is now a button on every iPad 2 that will alert an Apple Specialist of your need for assistance. This is useful in crowded locations (all of them) because you may not be able to make your way back to the same area without battling the hoards of other Apple tourists.* Seidio, May 23, 2011.

Менш продуктивна модель із суфіксом *-er* (7 од.). Мотиваторами виступають переважно іменники-телескопізми на *-tion*, які називають вид відпочинку: **fake-ationer** – a person who does *fakeation* (*fake-ation+-er* ← *fakeation* – a vacation where a significant amount of time is spent reading email and performing other work-related tasks); **mancationer** ← *mancation* – a vacation in which the participants are all men; **daycationer** ← *daycation* – a day trip or other short vacation that does not require an overnight stay; **naycationer** ← *naycation* – time off from work spent without travelling and without spending money on leisure

activities; *staycationer* ← *staycation* – a stay-at-home vacation; а також складні слова: *set-jetter* ← *jet set* – an international group of wealthy individuals who travel frequently to international resorts; the group is not organized, but membership is defined solely by frequent travel for pleasure; *vanlifer* ← *vanlife* – a lifestyle based on living in a van or similar vehicle.

Одиничним прикладом представлені новотвори із суфіксом *-phile*: *umbraphile* – a person who seeks out or has an intense interest in eclipses, particularly solar eclipses (*umbra* (shadow) + *-phile*).

Другу групу складають найменування, утворені способом складанням двох мотиваційних слів, друге з яких – також іменник на позначення особи (*tourist, traveller, etc.*): *silent traveller* – a traveler who has almost no direct interaction with a destination’s tourism industry, preferring instead to navigate, make arrangements, and find information using a mobile device (*silent* + *traveller*): *They’re known as the Silent Traveler, the “mobile-first” travel consumer. These are consumers who don’t just use their mobile devices to research and book hotels, but they also turn to them first to solve any problems they encounter when travelling. This is something that usually falls into the domain of the hotel customer service staff – but not for these travelers.* Leonardo, Nov 4, 2014; *weather tourist* – a person whose vacation consists of tracking down and observing tornados, hurricanes, and other severe weather phenomena (*weather* + *tourist*); *labor tourist* – a person who lives in one country and works in another (*labor* + *tourist*); *training tourist* – a worker who signs up for training classes just to get a brief vacation from their jobs; *hobby hobo* – a person who engages in hobo-like behaviour – such as hopping freight trains – while on vacation from their full-time job (*hobby* + *hobo*: *hobby* – an activity followed regularly for pleasure; *hobo* – one who spends his life traveling from place to place, esp. by stealing rides on trains, and begging for a living); *grey nomad* – any *elderly retired* person who spends time *travelling* around the country in a *mobile* home (*grey* + *nomad*); *sightjogger* – a person who sightsees while running (*sight* + *jogger*); *farecaster* (*fare*+*caster*); *leaf peeper* – a person who, at the

appropriate time during autumn, seeks out an area where many or most of the tree leaves have turned color (*leaf + peeper*). There are even *pro peepers* who start in eastern Canada in September and follow the changing foliage south, ending up in the Carolinas and Georgia in late October or early November.

До третьої за продуктивністю групи ми відносимо телескопічні новотвори (*blends, blendings, fusions, portmanteau words*). Як відомо, під телескопією розуміють спосіб словотворення, у процесі якого відбувається злиття повної основи одного слова зі скороченою основою іншого або зрощення двох скорочених основ вихідних слів [1, с. 174]. Наші спостереження дали можливість класифікувати телескопічні новотвори у такі групи:

1) телескопізми, що утворилися на базі повної основи першого мотиватора та фрагмента другого слова (афези): *begpacker, beg-packer* – a backpacker who finances his/her food, lodging, or transportation expenses by asking for handouts (*beg + [back]packer*): *But in the age of social media, crowdfunding, and hashtags, the dream of free travel has morphed once again, giving us the phenomenon of #begpackers: People who travel backpacker-style on a beggar's budget, asking for contributions, freebies, and handouts from locals or fellow travelers...as they go.* Quartzly, Jan 30, 2018; *flashpacker* – a backpacker who travels in style (*flash + [back]packer*);

2) одиниці, утворені внаслідок скорочення фрагмента основи першого вихідного слова (апокопа) із повною основою другого: *narco tourist* – a person who travels to a foreign country to sample the local drugs or the indigenous narcotic plants (*narco[tics] + tourist*);

3) лексеми, утворені в результаті усічення кінця першого та початку другого мотиватора: *Par-Don* – a person who splits his or her time between Paris and London (*Par[is] + [Lon]don*): *They are the Par-Dons, a new generation of people who split their lives between London and Paris for work, study or simply to get the best of both worlds.* The Evening Standard, Aug 3, 2010.

При вивченні механізму телескопійного словотворення та структури телескопійних слів звертає на себе увагу явище гаплогії. Гаплогічні одиниці виникають у результаті накладання компонентів на межі обох слів на фонетичному і/або на графічному рівнях: *transumer* – a big-spending traveller; a person who travels to shop (*transumer* ← *trans[ient]* + *[co]nsumer*). Another sense of the term *transumer* is being shopped around by social network types, and it seems to refer to a person who uses a social networking sites such as MySpace or Facebook to graze information and join groups of like-minded people. А також: *touiron* – a particularly clueless or annoying tourist (*touiron* ← *tour[ist]*+ *[mo]ron*); *vacationary* – a person who performs short-term missionary work, particularly as part of a vacation (*vacationary* ← *vacation* + *[miss]ionary*). Дослідники наголошують, що гаплогічні телескопійні одиниці наділені високим рівнем експресивності та переважно вживаються як okazionalnі одиниці [3, с. 13].

Отже, зміни у лексико-семантичній системі англійської мови призвели до використання традиційних та формування нових словотвірних моделей. У творенні неонімацій особи тематичної групи '[travel and tourism](#)' задіяні суфіксальний спосіб, словоскладання та телескопія.

Процеси неологізації мови, які спостерігаються в останні роки, вносять істотні зміни і в мікросистему найменувань людини, що сприяє появі нових похідних, які стають об'єктом дослідження і опису.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Єнікєєва С. М. Роль телескопії в збагаченні лексику сучасної англійської мови / С. М. Єнікєєва, Д. С. Єнікєєв // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2010. – С. 420–426.
2. Зацний Ю. А. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ століття / Ю.А. Зацний, А.В. Янков. – Вінниця : Нова Книга, 2008. – 360 с.

3. Омельченко Л. Ф. Прагматичні характеристики англійських телескопізмів / Л. Ф. Омельченко; О. О. Жихарева // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка. – Житомир, 2010. – С. 2–16.
4. Шемчук Ю. М. Феминизация лексических изменений современного немецкого языка [Електронний ресурс] / Ю. М. Шемчук. – Режим доступу до ресурсу: [http://cyberleninka.ru/article/n/feminizatsiya-  
leksicheskikh-izmeneniy-sovremennogo-nemetskogo-yazyka](http://cyberleninka.ru/article/n/feminizatsiya-leksicheskikh-izmeneniy-sovremennogo-nemetskogo-yazyka)
5. WordSpy [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.wordspy.com>

УДК 811.111:811.161.2]’344

*Інна Діяконович*

*Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка*

## **ФОНОЛОГІЧНІ ТРУДНОЩІ, ЩО ВИНИКАЮТЬ В ОСІБ, ЯКІ ВИВЧАЮТЬ АНГЛІЙСЬКУ МОВУ, РІДНОЮ МОВОЮ ЯКИХ Є УКРАЇНСЬКА**

*The phonemic system of English and Ukrainian, as well as their alphabets are under consideration in the research. The ways of articulation of some similar (as to place of articulation) phonemes are compared with the aim to instruct a Ukrainian speaker who learns English to avoid pronunciation mistakes.*

*Key words: a phoneme, a grapheme, articulation, the tip of the tongue, the back of the tongue, the palate, aspiration.*

Попри спільність усіх індо-європейських мов, кожна мова відрізняється своєю інакшістю, самобутністю. Відмінність визначається фонетично (акустично), морфологічно, граматично, лексично, синтаксично, тощо. Обумовленість назвою роботи звужує пошуковий хід дослідження до фонології. Термін «фонологія» відносно новий у лінгвістиці: «фоно» з грецької – звук, «логос» - слово, вчення. Вивчали звуки впродовж ХХ століття Б. де Куртене, Л. Щерба, Ю. Шевельов, О. Курило, Н. Чомський, Д. Джоунз, Ф де Сосюр та інші. Звернімося до труднощів, що виникають в осіб, які вивчають англійську мову як іноземну, рідною мовою яких є українська.

Наом Чомський на противагу соціальному чиннику виникнення мови, автором якого є Дарвін, протиставляє генетичний чинник. Пан Чомський стверджує, що вміння говорити розвивається у дитині, так само, як органи зору, чи система травлення, тобто поступово [4, с. 20]. Кожна із зазначених систем має свої періоди розвитку. Ми всі добре знаємо, що існує грудний період вигодовування маля, який змінюється іншими видами їжі, що свідчить про вдосконалення системи травлення. Те саме з мовою. Окремі звуки змінюються простими словами, словосполученнями, а згодом, реченнями. Артикуляційні бази на думку вченого також закладені у ДНК людини.

У чому ж тоді труднощі при вивченні англійської мови, якщо генетичний

чинник не усунути? Тим, хто вивчає германську мову, якою є англійська, треба знати різницю у артикуляції між нею і українською. Артикулювати слово і вимовляти його – не одне й те саме. Перше поглинається другим. Артикулювати, значить знати про позицію органів мовлення при звучанні кожного окремого звука мови. Щодо рідної мови, то, за Чомським, це відбувається автоматично, на генетичному рівні, а от іншомовній артикуляції треба вчитися [4, с. 19]. Вимовляти іншомовне слово потрібно зважаючи на артикуляцію кожного звука, попри словесний та фразовий наголоси.

Українська абетка налічує тридцять три літери, з них десять голосних і двадцять три приголосних [3, с. 30-37]. Порівняємо з англійською абеткою: двадцять шість літер, з них п'ять голосних, двадцять приголосних, та «у», який літерально-ситуативно виконує функцію або голосного (у словах: day, toy, happy, key, tyre, myrtle, тощо), або ж приголосного (у словах: yell, yield, yellow, year, тощо), але традиційно відноситься до голосних [1, с. 11-12]. Як бачимо, українських голосних літер вдвічі більше. Саме тому, мала кількість англійських голосних літер спричиняє неабиякі складнощі щодо читання англійською. У фонемній (звуковій) системі теж існує велика різниця у кількісному складі фонем української та англійської мов. Так в українській системі фонем тридцять вісім звуків, з них тридцять два приголосних і шість голосних звуків. Різниця між кількістю літер і звуків українській мові складає п'ять. Англійська система звуків налічує сорок чотири фонemi, з них двадцять голосних і двадцять чотири приголосних [1, с. 12]. Різниця між кількістю англійських літер і звуків складає вісімнадцять! Шість англійських голосних літер, утворюючи комбінації (диграфи, а разом з приголосними, триграфи) відображаються у двадцяти звуках. Голосних літер у 3,3 менше ніж відповідних їм звуків. Така диспропорція, як було зазначено вище, завдає клопоту при читанні англійського письма.

Розглянемо найскладніші, з точки зору артикуляції, звуки англійської мови. Візьмемо до розгляду ретрофлексивний звук [r]. Враховуючи локацію у

слові, заальвеолярний англійський приголосний [r]налічує тридцять два алофони. Виокремимо його перед голосну позицію. Верхівка язика позиційно виступає за межі альвеол у дотику, або ж фіксується на межі альвеол і твердого піднебіння; серединка язика утворює ложку-подібний вигин, а спинка випинається до м'якого піднебіння. Артикуючи звук [p], українці використовують широку площу кінчика язика, який піднімається до верхніх альвеол, не торкаючись їх, краї язика притискаються до верхніх кутніх зубів, а верхівка і передня частина язика вібрує у струмені повітря. Застосовуючи автентичну українську артикуляцію при вимові англійського [r], маємо слов'янський акцент.

Український звук [x] – задньоротовий. Вимовляючи його, спинка язика випинається у бік м'якого піднебіння, утворюючи щілину. При артикуляції англійського [h], потрібно не забувати, що він є глотковим: корінь язика, випинається до задньої стінки глотки, яка трохи просідає, утворюючи з коренем язика щілину. Подібне вимовляння має український горловий звук [ɣ], коликінчик язика відтягнутий від нижніх зубів, а корінь язика наближається до спинки глотки. Саме тому, природньо засобами транслітерації передавати англійський звук [h] українським [ɣ], а не [x]: Hollywood – Голівуд, Herman – Герман, Halloween–Геловін (а не Хеловін). І, навпаки, українські власні назви, на кшталт, Богдан, Головач, Ганна передавати іменами: Bohdan, Holovach, Hanna.

Артикуючи українські звуки [t] і [d], майже весь язик розпластаний внизу ротової порожнини і лише передня частина язика ледь випинається у напрямку верхніх зубів, при цьому передня частина боків язика торкається верхніх кутніх зубів (так звана коронарна артикуляція). Англійські [t], [d] є ясенними (альвеолярними) приголосними, що досягається торканням вершечка язика альвеол. Язик займає значно вищу позицію, ніж при вимові українських відповідних приголосних. Пристосувати українську вимову зубних приголосних до англійськоїальвеолярної можна шляхом мовленневої зарядки:



почергово вимовляти українські слова на літери [т] і [д], наприклад, тато, дід, дядько, дякую, темно, тощо, піднімаючи верхівку язика до альвеол й одразу контрастувати з автентичною українською зубною вимовою. Таким чином виробляється м'язева пам'ять, проте зарядку варто проводити тривалий час.

Щодо губно-губних [п], [б],[р],[b], та задньоязикових [к], [г'], [k] [g] то в українській та англійській артикуляції вони, назагал, мало чим розрізняються. Проте, глухі [р],[к], [t] в англійській мові, як і в деяких інших європейських мовах таких, як німецькій, норвезькій, шведській, датській аспіруються, або ж іншими словами, вимовляються з придином. Зауважимо, що на півночі Англії та в південно-африканському варіанті англійської мови аспірація не так явно виражена у мовленні користувачів англійської мови. Явище аспірації має різне тлумачення в аспекті того, що нагадує додатковий струмінь повітря, який й створює ефект інакшості цих трьох англійських приголосних. Так, носій мови, блогер Джеф Лінзі пропонує вимовляти [р] та [к] ніби пошепки, або ж, вимовивши ці звуки, одразу вимовити англійський звук [h], який й надає ефекту придику. Для звука [t] Дж. Лінзі пропонує швидко вимовити ще й звук [s], майже водночас [3]. Дані три англійські вибухові звуки, або блокатори (stops), помітно аспіруються перед голосними на початку складу.

Порівняємо голосні двох мов. Шістьом англійським голосним літерам відповідають двадцять звуків, з яких дванадцять є монофтонгами, а вісім – дифтонги [1, с. 12]. В українській мові навпаки, десять голосних літер передаються 6 голосними звуками. Чотири надлишкові літери -я, -ю, -є, -ї – це йотовані звуки, тобто їм передують приголосний [й]. Чи можна порівнювати вісім англійських дифтонгів з шістьма українськими йотованими голосними? Відповідь є неоднозначною. Щодо складності звуків, то, так, позаяк і одні, і інші є складними фонемами, що складаються з двох елементів. Та щодо фонових якостей цих складних звуків, то англійські дифтонги й українські йотовані голосні, на думку автора, є протилежними за природою. Англійський дифтонг – це складний голосний звук, що складається з двох голосних фонем,

перша з яких домінує, затруднюючи розпізнавання другого голосного елементу, що за швидкого автентичного мовлення створює проблему для тих, хто вивчає англійську, як іноземну. Так, слова *want* та *won't* вимовляються з різними фонемами: перше з монофтонгом [ɒ] (чистим одиночним голосним звуком), друге з дифтонгом [ɔɪ], який за недбалого мовлення нагадує [ɒ]. Тому, фразу “I want to do that” слід трактувати, як «я хочу це вчинити», тоді, як фраза “I won't do that” означатиме «я не буду цього робити». Українські йотовані голосні я, ю, є, ї є складними фонемами, першим елементом яких є приголосний й, який, на відміну від ядра (першого елементу) англійського дифтонгу, не домінує у звучанні над наступними голосними елементами а, у, е, і. У такому приголосно-голосному поєднанні українські йотовані я, ю, є, ї набувають нової якості фонем, і, лише при фонетичному розборі, вдається пояснити елементи такого лінгвістичного «симбіозу». За спостереженнями автора, іноземці, вимовляючи українські слова, у яких є йотовані голосні, або роз'єднують їх при вимові, особливо не на початку слова: [д'якую], [п'ятый], [байечка], [войувати], або ж промовляють голосні елементи без попереднього їм приголосного [й]: [н'утон], [під'їзд], [д'якую], [солов'ї].

Окремо потрібно виділити питання палаталізації приголосних, або ж пом'якшення. Англійськими палаталізованими є: [ç], [ç], [ʃ], [ʒ], [j] та м'який алофон [j], українські палаталізовані – [ч], [ц], [ц'], [дз], [дз'], [дж], [й]. Інші приголосні пом'якшуються позиційно відносно голосний переднього ряду як в одній, так і в іншій мові. Визначає палаталізацію підйом серединки язика до твердого піднебіння, при чому, такий підйом язика є вищим в англійській мові, тобто щілина між язиком і піднебінням вужча. Працюючи зі студентським колективом з широкою географією, автором помічено, що вихідці з Тернопільської (90%), Львівської (80%) та Івано-Франківської областей (65-70%) палаталізують українську приголосні (особливо [ч]) на кшталт англійської вимови, тоді як народжені в інших областях мають відчутно нижчу посадку язика при артикуляції африкатів. Такі артикуляційні відмінності можна

пояснити історичним чинником, позаяк за існування Російської імперії відбувались артикуляційні уподібнення російській вимові. Народжені на вказаних вище регіонах мають про-західну артикуляційну вимову (підняття язика, тощо), спричинену тривалим асимілятивним процесом мовлення, уподібненим германській артикуляції.

### ЛІТЕРАТУРА

1. Діяконович І. М. Практична фонетика англійської мови / Інна Миколаївна Діяконович. – Кам'янець-Подільський: Каліграф, 2013. – 253 с.
2. Єрмоленко С. Я. Культура української мови / С. Я. Єрмоленко, Н. Я. Дзюбишина-Мельник, К. В. Ленець. – Київ: Либідь, 1990. – 302 с.
3. Мацько Л. І. Українська мова. Сучасний довідник / Л. І. Мацько, О. М. Мацько, О. М. Мидоренко. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2013. – 654 с.
4. Chomsky Noam. Human nature and the origins of language / Noam Chomsky. // *Radical Anthropology*. – 2008. – №2. – С. 19-23.
5. Cruttenden A. Gimson's Pronunciation of English / Alan Cruttenden. – New York: Hodder Education, 2008. – 355 с. – (Seventh).
6. Linzy J. Aspiration [Електронний ресурс] / Jeff Linzy – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=6PSdlctYBsw>

УДК 811.112.2'42

*Зданюк Тетяна*

*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка*

## **DIE DISKURSANALYSE ALS METHODE**

*The article deals with the discourse analysis as a broad term for the study of the ways in which language is used in texts and contexts, or texts' surrounding and defining discourse. In the context of the components of discourse analysis general methods of word, sentence and text semantics or the extension of various word, sentence, text-semantic methods or the use of the entire spectrum of semantic methods are discussed.*

**Keywords:** *Discourse analysis, methods, text, context, language, analysis components.*

Vor dem Hintergrund dieses Diskursbegriffs ist von Diskursanalyse zunächst als einer Methode die Rede: Diskursanalyse ist ein planmäßiges, d.h. regelgeleitetes Verfahren zur Erschließung von Diskursen. Gelegentlich wird die Diskursanalyse *expressis verbis* als Methode bezeichnet, gelegentlich geht es implizit aus der Darstellung hervor. Wo die Diskursanalyse als Methode gilt, werden einzelne Verfahrensschritte genannt, die diese Methode konstituieren (wobei diese Verfahrensschritte selbst wiederum oft als Methoden bezeichnet werden). Dabei herrscht keine Einvernehmlichkeit darüber, welche dieser Schritte zwingend sind, wenn auch ein gemeinsamer Nenner der Verfahren erkennbar ist. Im Zusammenhang mit den Komponenten der Diskursanalyse ist sehr allgemein die Rede von Methoden der Wort-, Satz- und Textsemantik oder auch von der Erweiterung verschiedener wort-, satz-, textsemantischer Verfahren bzw. von der Nutzung des gesamten Spektrums semantischer Methoden. Stellt man die in den Texten erwähnten Analysekomponenten nach ihren sprachstrukturellen Bezugspunkten zusammen, also nach ihrem Zugriff auf die verschiedenen Ebenen des Sprachsystems, dann ergibt sich folgende Gliederung [1]:

I. Auf den Ebenen der Sprachstruktur bis einschließlich der des Satzes werden in der Diskursanalyse untersucht:

- Morpheme
- Kompositionsbildungen, Derivationsphänomene

- Leitbegriffe, Leitvokabeln, Schlüsselwörter, Schlagwörter, Stigmawörter, Zeitwörter, Kollektivsymbole
- Neologismen
- Begriffsinhalte
- Leitbegriffe und ihre Formierung zu Begriffssystemen auf der Wortebene unter Berücksichtigung der Textebene
- semantische Relationen (insbesondere Synonymie, Antonymie, Kollokationen)
- Metaphern- und Bildfelder (wie die Tropen insgesamt)
- Phraseologismen und andere Arten syntagmatischer Formen (Redewendungen, Sprichwörter)
- Idiomatik
- Aussagen und Aussagesysteme auf der Satzebene
- Varietätenspezifik: Registerkonflikte: Fach-/Gemeinsprache, Jugendsprache, Gossensprache/Vulgarisierung etc.
- Sprachkontaktphänomene: Anglizismen und andere Fremdwörter
- (grammatische) Funktionswörter (z.B. Pronomen), d.h. nicht nur Autosemantika
- syntaktische Merkmale (Satzlänge, -arten, -komplexität usw.).

II. Auf der transphrastischen Ebene (Texte und Teile von Texten) werden untersucht:

- Layout des Textes
- Textaufbau (z.B. Textteile wie Einleitung, Zusammenfassung etc.)
- Textstrategien (z.B. narrativ, argumentativ, deskriptiv; bzw. Relativierung, Verleugnung, Nahelegung, Anspielung usw.)
- Textintention (z.B. appellativ, informativ, deklarativ etc.)
- Sprechakte
- Topoi und Argumentationsformen (diskursspezifische Argumentationstopoi und -strukturen)
- Isotopien

- Präsuppositionen und Implikaturen
- Frames/Schemata/Muster/Skripts.

Über die Einzeltexte hinausgehend werden Themenstrukturen, Themenfelder, Subthemen usw. untersucht, daneben die entsprechenden Formen der Themenentfaltung, Diskursstrategien usw. Werden audiovisuelle Medien (und damit das „Repertoire multikodaler und multimodaler Strukturformate“ [2] oder der Online-Bereich einbezogen, spielen als zusätzliche Quellen Weblogs, Chats und Foren eine Rolle und unter den Untersuchungsgegenständen in besonderem Maße Typographie, Farb- und Bildeinsatz, Designstil, Text-Bild-Beziehungen, Multimedialität, Animation, Verlinkung. Grundsätzlich gilt bei der Untersuchung dieser Gegenstände der Diskurs nicht als monolithische Größe, sondern als differenziert in Leitdiskurse, Spezialdiskurse, Interdiskurse, Gegendiskurse, Diskursstränge, Diskursebenen usw. Bei der Auswahl der Quellen können neben schriftlichen Texten auch Gruppendiskussionen, Einzelinterviews usw. herangezogen werden [3].

An sprachwissenschaftlichen Forschungsansätzen bzw. Teildisziplinen, auf deren Erkenntnisse bei der Analyse zurückgegriffen wird, werden wiederholt genannt:

- Textlinguistik
- Gesprächsanalyse
- Rhetorik
- Stilistik
- Lexikologie
- Merkmalsemantik
- Prototypen- und Stereotypensemantik
- Scene-and-frame-Semantik
- Semiotik
- Argumentationstheorie
- Sprechakttheorie
- Metaphertheorie

- Symbolforschung
- Korpuslinguistik.

Der Forscher Reiner Keller konstatiert, dass Diskursanalyse keine Methode, sondern eine Forschungsperspektive ist; eine Perspektive auf den Gegenstand Diskurs. Ob ein Wissenschaftler das ebenso sieht oder nicht, ob Diskurstheorie oder Diskursanalyse, in jedem Fall zielt eine Beschäftigung mit Diskurs auf folgende Punkte ab:

– Gebrauch von Sprache und anderen Symbolformen in gesellschaftlichen Praktiken;

– Soziale Konstruktion des Bedeutungsgehalts von Phänomenen, und deren Konstitution in ihrer jeweiligen sozialen Realität im praktischen Zeichengebrauch;

– ist;

– professionalisierte Kommunikationsprozesse und –technologien gegenwärtig eine enorme Verbreitung erfahren. [4]

– Die Stellung der Diskursanalyse im Fach wird von diesem konstruktivistischen Vorübergehende Erzeugung einer umfassenden Diskursstruktur durch institutionell-organisatorische Kontexte. Einzelne Interpretationsangebote sind Teile dieser Struktur;

– Rekonstruierbare Deutungs- und Handlungsregeln, auf denen der Gebrauch symbolischer Ordnungen basiert;

Das zunehmende Interesse an diskursanalytischen Perspektiven interpretiert Keller als Ausdruck wissenschaftlicher Reflexion heterogener gesellschaftlicher Veränderungen. Er attestiert ein Ansteigen systematischer Wissensproduktion. Diskursen, als Prozesse und Versuche der Sinnzuschreibung und –Stabilisierung, wird deswegen eine so hohe Bedeutung zugeschrieben, weil:

– Tatsachen zunehmend ihre eindeutige Klassifizierbarkeit verlieren;

– relevante Phänomene von verschiedenen Seiten der Wissenschaft immer öfter als hybriden Charakters beschrieben werden (gestiegene Schwierigkeit einer eindeutigen Zuschreibung zu Natur, Gesellschaft oder Technik); eine exponentielle

Zunahme systematischer Wissensproduktion zu beobachten Credo bestimmt, dem Verständnis von Sprachwissenschaft als einer Kulturwissenschaft und, damit einhergehend, der Ablehnung einer als reduktionistisch verstandenen Linguistik. Auch die Wahl der Analysethemen kann die künftige Stellung der Diskursanalyse im Fach beeinflussen. In methodischer Hinsicht bedeutet die Etablierung der Diskursanalyse eine attraktive Erweiterung der Möglichkeiten eines linguistischen Interpretierens.

## LITERATUR

1. Gardt A. Diskursanalyse. Aktueller theoretischer Ort und methodische Möglichkeiten. / Gardt A. // In: Ingo Warnke (Hrsg.): Diskurslinguistik nach Foucault. Theorie und Gegenstände. – Berlin, New York. – de Gruyter. – 2007. – P. 28-52.
2. Holly W. Zum Zusammenspiel von Sprache und Bildern im audiovisuellen Verstehen. / Holly W. // In: Jung, Matthias/Wengeler, Martin/, Böke, Karin. – 2005. – P. 338-353.
3. Wodak R. Zur diskursiven Konstruktion nationaler Identität. / Wodak R., M. Kargl, R. de Cillia, M. Reisigl // Frankfurt. – 1998. – 567 p.
4. Keller R. Diskursforschung. Eine Einführung für SozialwissenschaftlerInnen.– 2. Auflage. – VS Verlag für Sozialwissenschaften. – Wiesbaden. – 2004.



УДК 811.111'42:316.472

*Марина Камінська*

*Вінницький державний педагогічний  
університет імені Михайла Коцюбинського*

## ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕГАТИВНОЇ ОЦІНКИ У АНГЛОМОВНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

*The article deals with gender identity of a speaker in communication as a sociocultural category of interaction. The research reveals the determination of gender factor of the speakers implicit negative evaluation in the process of communication.*

**Keywords:** *gender, women's and men's interactional styles, gender identity, implicit negative evaluation*

Дослідники гендерної мовленнєвої поведінки спрямовані на виявлення *чоловічих* і *жіночих* комунікативних стратегій, які, слідом за Р. Лакофф, називають *стилями* (women's and men's interactional styles) [6]. Чоловічі стратегії характеризуються як *змагальні* (competitive) [5; 6; 8], і пов'язують з *домінуванням* (conversational dominance), демонстрацією *сили і влади* (interaction based on power) [7, с. 34], а жіночі – як *кооперативні* [1; 4; 5; 7] або *колаборативні* (collaborative) [7], засновані на *солідарності і підтримці* (solidarity and support) [5, с. 29].

Гендерний аспект у вивченні імпліцитної негативної мовця передбачає розгляд гендерного компоненту діалогічної взаємодії як такий, що моделює її висловлення. Таким чином, **метою** статті є виявлення особливостей гендеру як дискурсивного конструкту міждисциплінарної парадигми в цілому, а також з'ясування гендерних особливостей залучення мовцями у висловленні імпліцитної негативної оцінки у комунікативній ситуації діалогічного спілкування.

Імпліцитну негативну оцінку трактуємо як інтеракційний акт ментально-дискурсивної взаємодії мовця та адресата, у якому негативна оцінка, формально не виражена в пропозиції мовними одиницями негативно-оцінної семантики, міститься в імпліцитному смислі висловлення [3, с. 37].

Концепція гендеру як дискурсивного конструкту міждисциплінарної парадигми інтегрує, переважно, філософські, соціолого-психологічні та власне лінгвістичні теорії гендеру, які проливають світло на роль мови в процесі соціалізації індивідів чоловічої і жіночої статі .

У дискурсивній онтології гендер визначається як перформативна і плюративна соціокультурна категорія, що конструюється в соціально-психологічному просторі дискурсу лінгвокультурної спільноти в процесі міжособистісної і соціальної взаємодії, перш за все, комунікативної. Перформативність гендеру проявляється в існуванні цієї категорії як безперервного процесу конструювання і його продукту. Плюративність гендеру виражається в наявності потенційної можливості альтернативної гендерної самоідентифікації індивіда, відмінною від тої, що нав'язує йому / їй соціум [4].

Перформативність і плюративність гендеру не є наслідком індивідуального вибору. Значною мірою вони представляють собою відтворення регулятивних соціокультурних норм. Ці норми формують культурно обумовлені ролі очікування, згідно з якими, соціальне оточення може інтерпретувати поведінку індивіда незалежно від його / її намірів. В результаті, індивід ніколи не має повного контролю над реалізацією своєї гендерної ідентичності [4].

Архетипною чоловічою комунікативною стратегією розглядається перебивання, а жіночою – розділове питання, мінімальні реакції-відповіді, просодичні і лексичні засоби, що пом'якшують категоричність висловлювання [1, с. 18]. Результати дослідження засвідчують той факт, що особливості реалізації імпліцитної негативної оцінки у англomовному діалогічному дискурсі засновані на *гендерній ідентичності*, що полягає в переживанні своєї відповідності гендерним ролям, тобто сукупностям суспільних норм і стереотипів поведінки, характерних для представників певної статі (або таким,

що приписуються представникам певної статі суспільно-історичною чи соціокультурною ситуацією).

Варто відмітити, що здійснене дослідження засвідчує, що і чоловіки, і жінки висловлюють негативну оцінку у мовленні імпліцитно. Це пов'язано із багатьма чинниками, що регулюють процес комунікації в цілому. Втім, аналізований масив ілюстративного матеріалу засвідчує відмінності у реалізації імпліцитної негативної оцінки в мовленнєвій поведінці представниками обох статей.

Досить суттєвими характеристиками особистості, що тісно пов'язані з ідентичністю і визначають гендерні особливості вираження імпліцитної негативної оцінки, виступають такі ознаки мужності чи жіночності, як фемінність і маскулінність. Маскулінність та фемінність – це системи властивостей особистості, що традиційно вважаються чоловічими або жіночими. Це такі особливості людини (насамперед психологічні), які визначають відповідність власній психологічній статі, гендерно-рольовим нормам і стереотипам, типовим для чоловіків та жінок формам поведінки, стилям життя, способам самореалізації, вибору відповідних цінностей, установок тощо [2, с. 48].

Типовими *маскулітними якостями* вважаються інтелект, раціональність, незалежність, активність, сила (як фізична, так і психологічна, чи сила характеру), авторитарність, агресивність, стриманість в емоційних проявах, схильність до ризику, здатність до досягнень. Типовими *фемінними якостями* вважаються емоційність, м'якість, слабкість, турботливість, практичність, консервативність, інтуїтивність, реалістичність, комунікативність, сензитивність, емпатійність. Для жінки важливо, щоб її зрозуміли, їй необхідно, щоб хтось розділив її почуття, висловив своє ставлення до неї, тобто психологічні стосунки для жінки важливіші, ніж результат діяльності. Для чоловіка важливо вважатися компетентним, бути визнаним, йому потрібне досягнення своїх цілей, результат розв'язання задачі важливіший за систему

стосунків, які супроводжують процес розв'язання. Це виявляється, на нашу думку, у переважанні таких мовленнєвих актів у мовленні *жінки* як *констативи*, *реквестиви* та *квеситиви* із супутньою ілокуцією імпліцитної негативної оцінки, та *директиви* (в тому числі ін'юнктиви) та *менасиви* у мовленні *чоловіка* у гетерогенній ситуації спілкування. Враховуючи чисельні приклади прагматичного транспонування мовленнєвих актів, це, безумовно, не виключає залучення у мовленні чоловіків квеситивів та констативів.

Примітно, що у гетерогенній ситуації спілкування *інтенцією жінок* при висловленні імпліцитної негативної оцінки є прагнення вплинути перш за все на емоції чоловіка, його сумління, та таким чином коригувати його поведінку. *Чоловіки* ж, виражаючи негативну оцінку імпліцитно, орієнтуються на результат, тобто саме на корекцію поведінки чи світогляду жінки, намагаючись уникнути емоційного сплеску.

Більша зануреність жінки як у вербальний, так і у невербальний вимір комунікації у порівнянні із чоловіками, та майже фізична потреба ділитись своїми думками, почуттями та емоціями, призводить, за нашим спостереженням, до значно вищої частотності імпліцитної негативної оцінки у мовленні жінок. Більшість фрагментів ілюстративного матеріалу у нашому дослідженні демонструють висловлення імпліцитної негативної оцінки саме жінкою: 57% проти 43 % висловлень, здійснених чоловіками. Ці дані підтверджують такі типово маскулінні якості як прямота або стриманість у комунікації: тобто чоловік схильний виражати експліцитну негативну оцінку, або не висловлювати її взагалі. На противагу емоційної комунікативності жінок, мовлення яких часто завуальоване.

Втім, серед тактик продукування імпліцитної негативної оцінки вищезазначених нами у попередньому підрозділі, деякі наявні частіше у жіночому мовленні, а деякі проявляють більшу концентрацію у чоловічому. Наприклад, залучення тактики завуальованого мовлення характерне як для чоловіків, так і для жінок у однаковій мірі. В той час як тактика

деперсоніфікації адресата, переході до абстрактно-орієнтованого спілкування у висловленні імпліцитної негативної оцінки переважає у мовленні чоловіків. У реалізації імпліцитної негативної оцінки жінками домінантою є посилення на конкретний об'єкт чи особу (тактика дискредитації дій третьої особи, поведінка якої наслідується адресатом; тактика підкреслення позитивних якостей третьої особи, яких, на думку адресанта, бракує адресату; тактика "підміни" адресата).

Тактики, що базуються на порушенні максими кількості Принципу Кооперації, а саме тактика гіперінформативності репліки, виявляється характерною у вираженні негативної оцінки імпліцитно жінками, на протипагу тактиці "недосказаності", до якої звертаються у більшості чоловіки. Це підтверджує загальновідомий гендерний стереотип про емоційність мовлення жінки, та вербальну стриманість чоловіка.

Як свідчить результати дослідження, використання *гумору* як універсальної стратегії спілкування слугує вираженню імпліцитної негативної оцінки як чоловіками, так і жінками у англійському дискурсі. Втім, чоловіки та жінки демонструють різне залучення комічного у комунікації.

Зокрема, **чоловіки** частіше вдаються до *тактики жарту та дотепу*, не лише з метою розсмішити співрозмовника, і розрядити обстановку, а й часто маскують таким чином негативну оцінку, яку за певних умов спілкування не можуть висловити експліцитно. Кмітливе та вдале обігравання значень мовних одиниць, засноване на операціях реперспективізації предметної ситуації спілкування, проявляється як загостреність думки чоловіка, здатність винаходити влучні, яскраві, кмітливі висловлення чи зауваження із сатиричним відтінком, та є важливим інструментом підвищення чоловічої самооцінки та комунікативного авторитету.

**Жінки** частіше оперують такими різновидами гумору як *іронія* та *сарказм* саме з метою висловити негативну оцінку дій чи слів співрозмовника. На нашу думку, це пов'язане із тим, що орієнтиром в ході бесіди для чоловіка завжди залишаються його власні вислови, а для жінки – те, що говорить співрозмовник.

Уважність та спрямованість жінки на співрозмовника виявляється у мовленні здатністю сприймати розбіжності між явищем і реальністю, чи між тим, що обіцяно і тим, що виконано, у чому і розкривається глибока суть іронії, яка має на меті розкриття знуцання, закладені в цих протиріччях.

Отже, зважаючи на викладені тези, резюмуємо, що висловлення імпліцитної негативної оцінки мовця у комунікативній ситуації діалогічного спілкування виявляє вплив гендеру комуніканта. У процесі міжособистісної та соціальної діалогічної взаємодії мовці схильні проявляти фемінні або маскулінні індивідуальні особливості, що ідентифікують різне залучення імпліцитної негативної оцінки жінками та чоловіками.

### ЛІТЕРАТУРА

1. Буяр І. Є. Лінгвокультурна і гендерна диференціація у вираженні оцінки (на матеріалі британського та американського національних варіантів сучасної англійської мови) / І. Є. Буяр // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. – 2013. – Вип. 32(1). – С. 17-20.
2. Горошко Е. И. Языковое сознание: гендерная парадигма : монография /Е. И. Горошко – Российская Академия Наук, Ин-т языкознания. М.-Харьков : Инжек, 2003. 440 с
3. Камінська М. О. Реперспективізація ситуації з імпліцитним вираженням негативної оцінки мовця (на матеріалі англійського діалогічного дискурсу) / М. О. Камінська // Вісник Дніпропетровського університету. Серія Мовознавство: [зб. наук. праць] / [гол. ред. Пристайко Т. С.] – Дніпро: Дніпропетровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара, 2017. – Випуск 23 (2) – № 11. – Том 25 – С. 37-47
4. Мартинюк А. П. Конструювання гендеру в англійському дискурсі : [монографія] / А. П. Мартинюк. – Харків : Константа, 2004. – 292 с.

5. Coates J. Women Talk: Conversation Between Women Friends / Jennifer Coates. – Blackwell, 1996. – 182 p.
6. Eckert P. and McConnell-Ginet S. Language and Gender / Penelope Eckert, Sally McConnell-Ginet. — New York : Cambridge University Press, 2003. — 380 p.
7. Lakoff R. Language and Woman's Place / Robin Lakoff. – New York a.o.: Harper and Row, 1975. — 328 p.
8. Nelson A. The Gender Communication Handbook: Conquering Conversational Collisions / Nelson Audrey. – Wiley imprint, 2012. – 352 p.

УДК811.111

*Кісельова Марина*

*Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка*

## **ДИХОТОМІЯ «НАДБАННЯ/ВТРАТА» В АНГЛОМОВНІЙ КАЗЦІ К. ДІКАМІЛО «ДИВОВИЖНА ПОДОРОЖ ЕДВАРДА ТЮЛЕЙНА»**

*The article focuses on the peculiar features of the “obtaining/loss” dichotomy in the fairytale “The Miraculous Journey of Edward Tulane” by Kate DiCamillo. The model of the dichotomy under the analysis is represented in terms of the conceptual blending theory.*

*Keywords: binary principle, dichotomy, conceptual blending, fabulous discourse, mental space*

**Постановка проблеми.** Однією із найактуальніших проблем сучасної когнітивної лінгвістики вважається дослідження особливостей концептуальних дихотомій та способів їх представлення в англomовному дискурсі різних типів. Водночас теорія блендінгу стала справжнім проривом у лінгвістичній сфері, а її використання для інтерпретації художніх творів безперечно робить лінгвокогнітивні розвідки актуальними, внаслідок малодослідженості, особливо у контексті сучасного англomовного казкового дискурсу.

**Аналіз актуальних досліджень.** Проблематиці функціонування концептуальних дихотомій присвячені численні дослідження у лінгвістиці: Й. А. Стерніна, О. С. Кубрякової, А.П. Бабушкіна, С. О. Аскольдова, В.Н. Сурина, В.А. Маслової тощо. Теорія концептуальної інтеграції, крім її засновників Ж. Фоконьє та М. Тернера, вивчається лінгвістами Т. Оклі, Ш. Колзон, Дж. Граді та іншими.

**Мета статті** полягає в дослідженні функціонування дихотомії «надбання/втрата» в англomовній казці К. ДіКаміло в контексті теорії концептуальної інтеграції.

**Виклад основного матеріалу.** Останнім часом у лінгвістиці широко вживається поняття «*дихотомія*», яка тлумачиться як логічна операція поділу об'єму поняття на два суперечливих один одному [2, с.98]. Багаточисельні



дослідження у галузі лінгвокультурології виявили різноманітні шляхи розвитку системи значень, які призводять до появи бінарності у багатьох концептуальних структурах. Під «*бінарним принципом*» розуміють принцип опису мовних явищ, що піддаються зіставленню, виходячи з наявності або відсутності однієї і тієї ж ознаки. Однією з умов проявлення бістабільності є оцінююча подвійність, тобто, наявність у структурі концепту складових, які несуть як позитивну, так і негативну оцінку [3, с. 198].

Розглядаючи казку американської письменниці К.ДіКаміло «Дивовижна подорож Едварда Тюлейна» (англ. *The Miraculous Journey of Edward Tulane*) у контексті *казкового дискурсу*, динамічного процесу когнітивної та мовної діяльності, вписаному у казковий контекст, тексті, представленому у вигляді особливих соціальних даних, була ідентифікована опозиційна дихотомія «набуття/втрата» [1, с. 15-17]. Саме вона створює сюжетне напруження у досліджуваному творі та допомагає віднайти його ідею через **ментальні простори**, окремі концептуальні структури, побудовані на основі того, як ми концептуалізуємо, категоризуємо та вербалізуємо дійсність. Вони містять у собі певні елементи, та структуровані фреймами та когнітивними моделями. Всі виділені металні простори взаємопов'язані і можуть модифікуватися по мірі розгортання думки та власне дискурсу [5, с. 316].

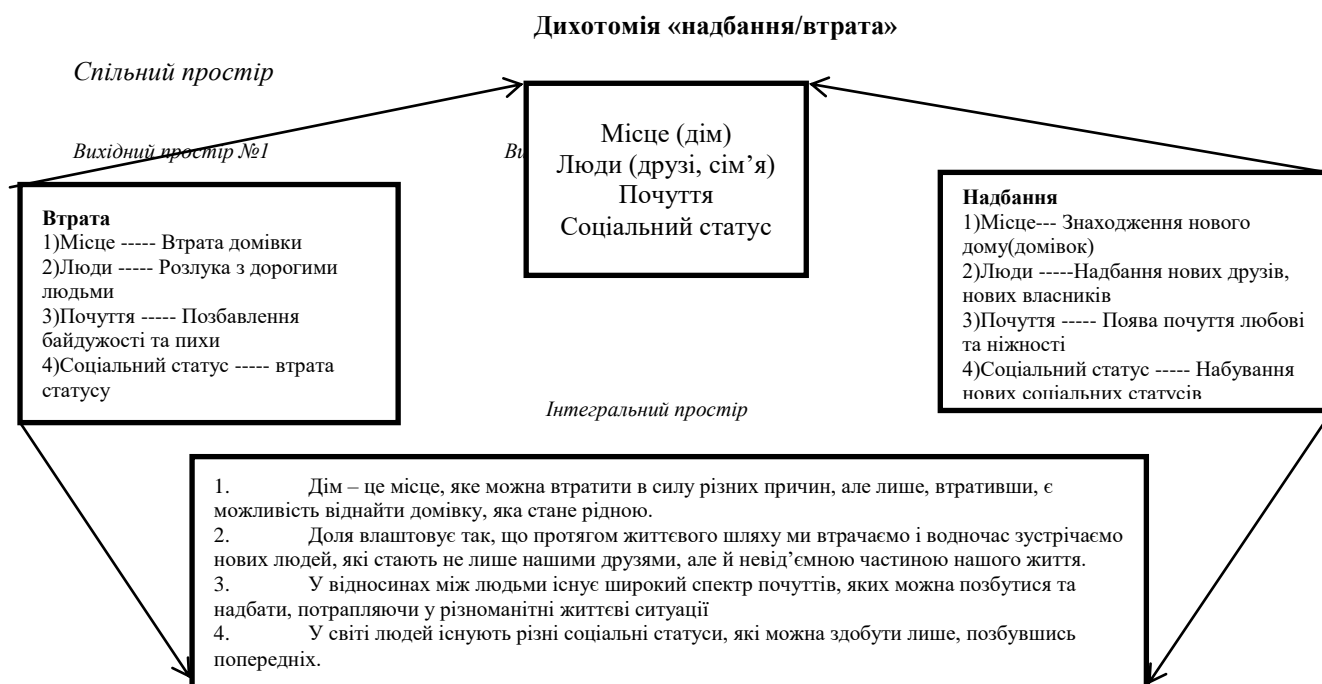
Тож уважаємо за доцільне розглянути функціонування дихотомії «набуття/втрата» в досліджуваній казці крізь призму теорії *концептуальної інтеграції*, яку визначають як базову когнітивну операцію, сітки якої включають в себе декілька ментальних просторів, та яка здійснюється за певною схемою на різних рівнях абстракції (вихідні простори, загальний простір, бленд). Саме теорія концептуальної інтеграції вважається оптимальною для пояснення функціонування складних концептів [5, с. 315].

Так, *ЗАГАЛЬНИЙ ПРОСТІР* дихотомії «надбання/втрата» у розглянутій казці-романі включає в себе елементи **місце** (дім), **людей** (друзі, сім'я), **почуття** та **соціальний статус**. Його елементи допомагають об'єднати та

водночас розділити цю опозиційну дихотомію, адже головний герой роману, кролик Едвард, втрачав і водночас набував їх протягом твору(див. схема А).

У *ВИХІДНОМУ ПРОСТОРИ № 2* (набуття) елемент «місце» представлений набуттямголовним персонажем нової домівки. Так, зокрема, Едвард опинився у рибацькому домі Неллі з її чоловіком: *“Besides, lifeinthelittlegreenhousewiththefishermanandhiswifewassweet. Nellie loved to bake, and so she spent her day in the kitchen...”* [4]

Схема А



У *ВИХІДНОМУ ПРОСТОРИ № 1*(втрата) елемент «місце»представлений втратою Едвардом набутої домівки. Ілюстрацією цьому є втрата вже рідних кроликові стін рибацького дому:*“Goodbye, thought Edward as Lolly hauled the garbage can out to the truck. “Goodbye,” Nellie called again, louder this time. Edward felt a sharp pain somewhere deep inside his china chest. For the first time, his heart called out to him. It said two words: Nellie. Lawrence. Edward ended up at the dump. He laid on top of orange peels, coffee grounds, and rubber tires...”*[4].

У *ВИХІДНОМУ ПРОСТОРИ № 1* (втрата)елемент «люди»представленийрозлукоюіз дорогими людьми. Ще на перших сторінках твору

кролик Едвард втрачає свою власницю, маленьку дівчинку Ебілен, випавши за борт корабля: *“Can a china rabbit drown? Is my hat still on my head? These were the questions that Edward asked himself as he went sailing out over the blue sea. The sun was high in the sky, and from what seemed to be a very long way away, Edward heard Abilene call his name. “Edwaaarrd,” she shouted, “come back. Come back? Of all the ridiculous things to shout, thought Edward”*[4].

Але якщо спочатку Едвард Тюлейнставився до втрати близьких людей доволі спокійно та егоїстично в певній мірі, то подальші розлуки ранили начебто оживше серце кролика. Прикладом такого «до побачення» є сцена розставання із хлопчиком: *“Good bye,” said Bryce. **Don’t go, thought Edward. I won’t be able to bear it if you go.** “And now you must leave,” said Lucius Clarke. But he stood without moving, looking at Edward. “Go,” said Lucius Clarke, “go.” **Please, thought Edward, don’t.** Bryce turned. He walked through the door of the dollmender’s shop. The door closed. The bell tinkled. And Edward was alone.”* [4].

У *ВИХІДНОМУ ПРОСТОРИ №2*(набуття), елемент «люди» представлений надбанням нових друзів та власників. Упродовж твору доля, що забрала у кролика одних друзів, влаштовує йому нові знайомства. Прикладом цього є зустріч із новою власницею Едварда Неллі: *“She clapped her hands together again and **Lawren cepassed Edward to her.** Nellie held the rabbit out in front of her and looked him over from tip to toe. She smiled. “Have you ever in your life seen anything so fine?” she said.”* [4].

А фінальна зустріч Едварда з його власницею є підтвердженням того, що те, що ми втратили інколи за сприйнятливих обставин можливо набути знову: *“Itwasawatch, apocketwatch. It was his watch. “**Edward?**” said Abilene. **Yes, said Edward.** “Edward,” she said again, certain this time. Yes, said Edward, yes, yes, yes. It’sme.”* [4].

Особливої уваги у запропонованій моделі заслуговує елемент «почуття». Так, у *ВИХІДНОМУ ПРОСТОРИ №1* (втрата)елемент «почуття»представлений позбавленням кроликом Едвардом віднадзвичайно

негативних почуттів. Прикладом цього може бути втрата байдужості до людей: *“Before, when Abilene talked to him, everything had seemed so boring, so pointless. But now, the stories Nellie told struck him as the most important thing in the world and he listened as if his life depended on what she said...”*[4].

До того ж, кролик-егоїст поступово втрачає пиху та самолюбство, як у випадку з бродягою та його собакою: *“All his life, Edward had known what he was: a rabbit made of china. He was bendable, though, only if he was in the hands of another. He could not move himself. And he had never regretted this more deeply than he did that night when he and Bulland Lucy were discovered in the empty railcar. Edward wanted to be able to defend Lucy. But he could do nothing.”*[4].

У *ВИХІДНОМУ ПРОСТОРИ № 2* (надбання) елемент «ПОЧУТТЯ» представлений набуттям Едвардом Тюлейном нових не властивих йому почуттів, таких як ніжність: *“Lucy took a liking to him and slept curled up beside him; sometimes, she even rested her muzzle on his china stomach, and then the noises she made in her sleep, whimpering and chuffing, resonated inside Edward’s body. To his surprise, he began to feel a deep tenderness for the dog.”*[4].

Порцеляновий кролик наповнюється врешті-решт теплими почуттями любові: *“Never in his life had Edward bee cradled like a baby. Abilene had not done it. Nor had Nellie. And most certainly Bull had not. It was a singular sensation to be held so gently and yet so fiercely, to be stared down at with so much love. Edward felt the whole of his china body flood with warmth.”* [4].

У *ВИХІДНОМУ ПОЛОЖЕННІ № 1* (втрата) елемент соціальний статус представлений втратою головним персонажем соціального статусу. Прикладом цього є виключення Едварду з інтелігентських кіл, що проявляється у втраті його розкішного одягу джентльмена у будинку рибалки: *“He was horrified at first. He was, after all, a boy rabbit. He did not want to be dressed as a girl. And the outfits, even the specialoccasion dress, were so simple, so plain. They lacked the elegance and artistry of his real clothes.”* [4].

У *ВИХІДНОМУ ПОЛОЖЕННІ № 2* (надбання) елемент соціальний статус представлений набуттям нових соціальних статусів. Прикладом цього є пристосування Едварда до стилю життя безхатченки: *“Almost seven years passed, and in that time, Edward became an excellent tramp: happy to be on the road, restless when he was still. The sound of the wheels on the train tracks became a music that soothed him. He could have ridden the rails forever”*[4].

*ІНТЕГРОВАНИЙ ПРОСТІР*, або блендявляє собою суміш вихідних просторів, які уможлиблюють наступні висновки:

1) Дім – це місце, яке можна втратити в силу різних причин, але лише, втративши, можна набути можливості віднайти домівку, яка стане рідною;

2) Доля влаштовує так, що протягом життєвого шляху ми втрачаємо і водночас зустрічаємо нових людей, які стають не лише нашими друзями, але й невід’ємною частиною нашого життя;

3) У відносинах між людьми існує широкий спектр почуттів, яких можна позбутися та набути, потрапляючи у різноманітні життєві ситуації;

4) У світі людей існують різні соціальні статуси, які можна здобути лише, позбувшись попередніх.

**Висновки.** Таким чином, твір К. ДіКаміло «Дивовижна подорож Едварда Тюлейна» є зразком магічного реалізму, що є невід’ємним художнім напрямом сучасного англomовного казкового дискурсу. Тож, реалізація бінарних дихотомій у казці американської письменниці являється однією із характеристик постмодерного твору, що створює сюжетне напруження та допомагає віднайти його ідею. Дихотомія «надбання/втрата у досліджуваній казці підкреслює екзистенційні проблеми, викликані соціальними та психологічними чинниками. А використання теорії концептуальної інтеграції, як інноваційного шляху дослідження бінарних дихотомій у когнітивній лінгвістиці, допомагає ширше дослідити та інтерпретувати літературний твір.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Кубрякова О. С., Александрова О. В. Виды пространств текста и дискурса / Е. С. Кубрякова, О. В. Александрова // Категоризация мира: пространство и время. Материалы научной конференции – М.: Диалог МГУ, 1997. – С. 15-26., С. 15-17.
2. Словарь лингвистических терминов / Под ред. Т. В. Жеребило. – Назрань: «Пилигрим», 2010. – 488 с.
3. Туленинова Л. В. О бистабильности концептов / Л. В. Туленинова // Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. – 2010. – №13. – С. 96 – 101.
4. Di Camilo Kate. The Miraculous Journey of Edward Tulane [Electronic reference ] / Kate Di Camillo. – Access mode:  
[http://ebooksbeus.weebly.com/uploads/6/3/0/8/6308108/the\\_miraculous\\_journey\\_of\\_edward\\_tulane\\_-\\_kate\\_dicamillo.pdf](http://ebooksbeus.weebly.com/uploads/6/3/0/8/6308108/the_miraculous_journey_of_edward_tulane_-_kate_dicamillo.pdf)
5. Fauconnier G., Turner M. Mental spaces: Conceptual integration networks / G. Fauconnier G., M. Turner // Cognitive Linguistics: basic readings / edited by Dirk Geeraerts. – GmbH&Co. KG.– 2006.– P. 303-371.

УДК 811.111'049.2

*Ганна Кришталюк*

*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка*

## ІНФОРМАЦІЙНА ПЕРСПЕКТИВА РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ПОДІЇ

*The article offers the view of the informational perspective of English newspaper texts based on the theory of embodied mind. The elementary mental structures of sensorimotor origin have been used to single out invariable and variable perspective of event representation in the newspaper text. The mentioned above types of perspective determine the reader's interpretation of a newspaper text.*

**Key words:** *informational perspective, English newspaper text, the theory of embodied mind, invariable perspective, variable perspective.*

Тексти новин реалізують функцію інформування через представлення подій в певній перспективі [1, 10; 3, 559; 4, 386]. З позицій когнітивної лінгвістики перспектива (perspective) визначається як упорядкування концептуалізації дійсності, тобто встановлення між спостерігачем і одним з найбільш відкритих ракурсів об'єкта відношень, що залежить від місцезнаходження концептуалізатора [5, 73].

Інформаційна перспектива англomовних газетних текстів полягає у встановленні між читачем і подією відношень, які виявляються в осмисленні її окремого аспекту й обумовлюються позицією читача. Інформаційна перспектива текстів газетних новин визначається взаємодією читача з їх композиційно-сисловою структурою, яка включає схему їх розгортання та значення і розподіл мовних одиниць у них. У цій розвідці принципом виокремлення типів інформаційної перспективи текстів англomовних газетних новин є динамічність. Ця важлива ознака перспективи забезпечує розгортання концептуалізації в часі [5, 73]. Для устанoвлення типу інформаційної перспективи залучаємо динамічні образ-схеми – елементарні ментальні структури сенсомоторного походження, які складаються з джерела, цілі та вектора [2, 42] і визначають композиційно-сислову структуру тексту та його інтерпретацію читачем.

Залежно від участі джерела та цілі в розгортанні відношень між учасниками події виокремлюємо постійну та змінну перспективи її представлення в газетному тексті. Постійна перспектива – це представлення події з точки зору одного з її учасників унаслідок його співвіднесення з джерелом однієї силової образ-схеми, вектор якої спрямований на одну ціль, на всіх етапах розгортання тексту. Під час представлення повідомлення в постійній перспективі, джерело й ціль силових відношень уточнюються з розгортанням тексту новин.

Постійна перспектива є визначальною для текстів новин про відмову судових установ розглядати справи та про спростування лідерами країн або їх громадянами висунутих до них звинувачень. Поширеним засобом репрезентації подій про судові справи в постійній перспективі є заперечення *not free, not release, not review, reject, refuse, decline, dismiss*, які взаємодіють з номінативними одиницями на позначення судів (*French court, Supreme court, justices*) і акцентують незмінність точки зору й категоричність рішень цих установ, представляючи їх як джерело СОЦІАЛЬНОЇ або КОМУНІКАТИВНОЇ ПЕРЕШКОДИ.

Газетний текст під заголовком *As term begins, justices reject 1,900 appeals* [WP 39] є прикладом представлення судових справ у постійній перспективі за допомогою заперечень: (1) *As the Supreme Court began a new term yesterday in which it will rule on landmark social issues, it rejected about 1,900 appeals.* (2) *Among the cases the justices declined to hear were objections by parents in California to a mandatory class on Islam and an appeal of lower-court rulings.* (7) *The justices rejected an appeal brought by Jonas and Tiffany Eklund, who contended that the Byron School District, east of San Francisco, violated constitutional guarantees separating church and state.* (10) *The justices also declined to hear an appeal of a National Labor Relations Board ruling ordering the partnership that prints, distributes and sells advertising for the Detroit News to reinstate employees who were fired.*



Розгортання наведеного вище газетного тексту здійснюється в постійній перспективі, про що сигналізує вживання у його сильних позиціях (заголовку, вступі (абзац 1) та блоках головної події (абзаци 2, 7, 10)) заперечень *reject*, *decline*, які представляють суд (*justices, the Supreme Court*) як джерело КОМУНІКАТИВНОЇ ПЕРЕШКОДИ, спрямовану на одну ціль, позначену додатком *1,900 appeals* у заголовку та вступі й деталізовану в блоках головної події.

Змінна перспектива полягає в тому, що текст новин викладається почергово з точки зору джерела й цілі однієї або різних образ-схем.

Таким чином, залучення елементарних ментальних структур образ-схем відкриває нові можливості для виокремлення типів інформаційної перспективи англомовних газетних текстів і розкриття лінгвокогнітивних механізмів здійснення впливу на читача.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Fowler R. Language in the News. Discourse and Ideology in the Press / R. Fowler. – L. ; N.Y. : Routledge, 1991. – 254 p.
2. Johnson M. The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination and Reason / M. Johnson. – Chicago ; L. : The Univ. of Chicago Press, 1987. – 233 p.
3. Kitis E. Read it and believe it: How metaphor constructs ideology in news discourse. A case study / E. Kitis, M. Milapides // Journal of Pragmatics. – 1997. – Vol. 28, № 5. – P. 557-590.
4. Lakoff G. Moral Politics: What Conservatives Know that Liberals Don't / G. Kakoff. – Chicago, L. : The Univ. of Chicago Press, 1996. – 413 p.
5. Langacker R. W. Cognitive Grammar. A Basic Introduction / R. W. Langacker. – N.Y. : Oxford Univ. Press, 2008. – 562 p.

378.016.:811.111:3.076

*Оксана Кузьель*

*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка*

## **ВПЛИВ ЕСТЕТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ НА РОЗУМІННЯ ТЕКСТУ ДЛЯ ЧИТАННЯ**

*The article deals with the influence of the aesthetic attractiveness of English texts for the development of reading competence on their perception and understanding. The relationship between perceptions and understanding of English texts and their graphic design is also considered.*

*Keywords: reading, selection criteria, the English language, aesthetic attractiveness, graphics.*

Проблема створення раціональної моделі формування компетентності у англомовному читанні у сучасній методиці навчання пов'язана із вибором ефективних засобів навчання та розробкою і створенням технології їх використання. Поряд з підручниками, посібниками та зошитами з'явилося чимало комп'ютерних навчальних курсів з англійської мови, які є мультимедійними продуктами і на екран подається поряд із текстовою інформацією різноманітна графіка (статичне зображення, малюнки, фотографії, схеми, таблиці, анімація, мультиплікація, динамічне зображення, відеофрагменти) і звук (мова, музика, функціональні шуми і звуки). У зв'язку з цим роль мультимедійних комп'ютерних програм у процесі навчання англомовного читання зростає, а проблема презентації текстового матеріалу потребує детального дослідження.

Проблема відбору текстового для формування компетентності у англомовному читанні у наукових джерелах висвітлюється різними шляхами. Науковці розробили вимоги до навчальних текстів (Є. М. Верещагин, Н. В. Єлухіна, Е. В. Мусницька, Е. В. Носонович, Р. П. Мільруд) та критерії відбору автентичних текстів (Т. О. Вдовіна, Л. П. Смелякова, В. В. Черниш), але майже усі дослідження стосувалися формування компетентностей на основі друкованих матеріалів.

Під терміном *критерії відбору* розумітимемо, слідом за Н. Ф. Бориско, ознаки, на основі яких реалізується якісна та кількісна оцінка текстів з метою включення або виключення їх у підсистему вправ комп'ютерної навчальної програми [1, с. 104]. Відповідно до цього, можна виділити дві групи критеріїв відбору англomовних навчальних текстів: якісні та кількісні. У свою чергу до якісних відносять критерії змісту (тематичність, автентичність, інформативність, естетична привабливість) та мовні критерії (лексична, граматична та стилістична складність). Зважаючи на можливості комп'ютерної навчальної програми, ергономічні вимоги до комп'ютерних програм та психолого-методичні особливості сприйняття текстів з монітору комп'ютера, вважаємо за доцільне до якісних критеріїв віднести ще й графічне оформлення текстів.

Естетична привабливість, на думку Л. П. Смелякової, повинна займати найвище місце в ієрархії відбору текстів художньої літератури, через їхній потенціал виконувати ряд функцій, які у сукупності своїй формують естетичний смак, а саме: організації та керування сприйняттям тексту, активізації та підтримки уваги, зацікавлення учня та стимулювання виникнення естетичної реакції [1].

Згідно з критерієм відбору текстів за естетичною привабливістю, першочерговому відбору для формування англomовної компетентності у читанні повинні підлягати тексти із великим естетичним потенціалом. Т. О. Вдовіна зауважує, що естетичний потенціал текстів слід розглядати у двох планах: у плані змісту (“предметний зміст” та “смісловий зміст” художнього тексту, виражені через думки, ідеї) та у плані вираження (фонографічний, морфологічний, лексичний та синтаксичний рівні художнього тексту). Актуалізується естетичний потенціал у заголовку, сюжеті, персонажах, манері, текстовій тональності [Цит. по 2].

Зважаючи на предмет нашого дослідження вважаємо за доцільне виділити графічне оформлення тестового матеріалу ще у один критерій відбору текстового матеріалу й організації роботи з ним.

Для 5-9 класів основної школи надзвичайно важливим є графічне оформлення текстового матеріалу та його ілюстративність, тобто таке розташування матеріалу на моніторі комп'ютера, яке б відповідало механізму формування вмінь читання – поступовому розширенню поля читання (eye-span) та підключало б опори у вигляді картинки до тексту, яка б сприяла кращому розумінню тексту [3, с. 178].

Зручність читання друкованого тексту з монітора пов'язана з графічним оформленням, в яке входить декілька елементів: шрифт, колір друку, фон друку, інтерліньяж, форма та величина знаків, наявність та якість ілюстративного матеріалу. Вплив цих елементів на читання пов'язаний з тим, що сприйняття оптичного образу приділяється нормальним функціонуванням зорового аналізатора, відпрацьованістю, пізнавальної функції свідомості, якістю сигналу. Як показали дослідження науковців, особливості шрифту сильніше впливали на читання менш кваліфікованих читачів, чим на читання більш кваліфікованих. Сприйняття буквеного знаку залежить не тільки від його форми, але й від величини. Існує закономірність сприйняття: предмети більше вираженої форми залишаються краще розпізнаваними при зменшенні їх величини, ніж предмети менше вираженої форми.

При читанні велике значення мають інтерліньяж, довжина рядка, ширина полів. Інтерліньяж не є власне шрифтовою ознакою, він служить засобом виділення букв з фону, і чим зручніше читається шрифт, тим з меншою відстанню між рядками можна давати учням тексти для читання. Коротші рядки сприяють швидкості та правильності читання. Ідеальні умови для покращення умов сприйняття тексту, виконання більшості вказаних вимог, які залежать не від авторів, а від якості набору та друку створюють, на нашу думку, комп'ютерні навчальні програми. Вони дозволяють варіювати колір, розмір,

форму шрифту чи фону, інтерліньяж, ілюстративність тексту без значних матеріальних затрат.

Вимоги до буквенно-знакової символіки розташування текстової інформації на моніторі комп'ютера формуються із умов максимальної ефективності зчитування її з монітора та поділяються на вимоги до розбірливості зображення та вимоги до параметрів тексту. Вимоги до параметрів тексту:

- 1) висота знаків – не менше 3 мм;
- 2) відношення ширини букв і знаків до висоти – у межах 0,76 – 0,80;
- 3) відстань між буквами і знаками – не менше 30% від висоти знаку;
- 4) відстань між рядками 1,5 – 2 висоти знаку;
- 5) довжина рядка 40 – 80 знаків.

Щодо чіткості зображення, то на сприйняття то розуміння текстового матеріалу впливають спосіб накреслення та товщина лінії накреслення. Причому, великим розмірам букв і знаків повинні відповідати високі рівні яскравості, середнім рівням – низькі рівні яскравості, великій ширині лінії обведення – низькі рівні яскравості.

У навчальних текстах для формування англомовної компетентності у читанні за допомогою комп'ютерних навчальних програм слід уникати скупчення фраз однакового обсягу, оскільки вважається, що чергування довгих і коротких фраз створює ефект перепочинку. Навпаки, монотонія, повторення одних і тих же виразів та вражень викликає втому, знижує увагу, погіршує процес сприйняття та запам'ятовування.

## **ЛІТЕРАТУРА**

1. Бориско Н.Ф. Концепция учебно-методического комплекса для практической языковой подготовки учителей неметкого языка (на материале интенсивного обучения): Монография / Наталия Федоровна Бориско. – К.: Изд. центр КГЛУ, 1999. – 268с.

2. Осадча Н.В. Критерії відбору країнознавчих текстів для формування у старшокласників лінгвосоціокультурної компетентності в англомовному читанні / Н.В. Осадча // Іноземні мови. – 2015. – №3. – С. 10-14.
3. Рогова Г.В., Рабинович Ф.М., Сахарова Т.Е. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. – М.: Просвещение, 1991. – 287с.

УДК 811.161.2'42:003.2

*Литвиненко Олександра*

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*

## **ФУНКЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГРАФІЧНИХ ІННОВАЦІЙ ЯК ЗАСІБ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ПОСТМОДЕРНОГО ПОЕТИЧНОГО ІНТЕРНЕТ-ТЕКСТУ**

*The article gives a detailed analysis of the individual comprehension by an author of graphic means of poetic text creation, including means of a visualization of modern artistic text, which is covering primarily graphic components of visual organization in their interaction. The functional potential of graphical anomalies was investigated; the main tendencies and features of innovative graphic text of Internet poetry were characterized.*

**Keywords:** *artistic text, graphic innovation, a means of visual expression, a means of textual expression, expressive function, linguistic game, multifunctionality.*

Нефіксована частина поетичного тексту, а саме її різниця між авторським читанням і паперовою фіксацією, не передає всіх особливостей поетичної інтонації в нетрадиційному за формою тексті. Сьогодні графічна структура намагається перебрати цю роль на себе.

Сучасною філологічною наукою накопичено значний досвід в інтерпретації поетичного тексту, та охоплення різних аспектів його структури далеко не повний, бо поезія виробляє свою нову мову швидше, ніж філологія встигає її описувати, тому особливе значення набуває новітній поетичний матеріал.

Узагальненого дослідження про графічні інновації як явище в контексті сучасного мовознавства немає. Наявні поодинокі дослідження, присвячені переважно розгляду подібних “відхилень від норми” в контексті мови творів окремих письменників (Н. Гуйванюк, Н. Тишківська, С. Бибик, Д. Суховій, С. Мельник) або ж появи графічних аномалій в кіберпросторі загалом та кіберспільнот зокрема (Н. Лазебна, С. Данилюк).

Графічні інновації – широко розповсюджене явище сучасної поезії, яке, на жаль, досліджується лише у контексті вивчення явища “новаторства” і

тематики постмодерних творів. Ми ж зацікавлені у графічних інноваціях як у самостійному предметі дослідження.

Метою статті є комплексне дослідження різновидів графічних інновацій, з'ясування їхніх функцій та здійснення аналізу цих інновацій з метою вивчення їх як засобу вираження твору у контексті сучасного текстотворення.

Постмодерна творчість – доволі своєрідне явище, для якого важливим є підкреслення того, що текст є витвором мистецтва, переконаність у пануванні та домінуванні мови над людиною, прагнення довести, що саме мова створює межі та систему координат, за якою людина усвідомлює себе і світ навколо себе. Саме така авторська позиція щодо свободи і розкритості своєї постмодерністської оповіді й зумовлює її своєрідну графічну організацію.

Візуалізація в постмодерністській поезії відіграє помітну роль у структурі тексту, трансформуючи зміст твору. У сучасній Інтернет-поезії спостерігається тенденція до розширення знакової системи поетичної мови, відбуваються динамічні явища, пов'язані з орфографією та пунктуацією. В тексти привносяться засоби параграфемної організації, використовуються знаки точних наук, цифри, актуалізація пропусків, неповний чи ненормативний запис слова, накладаються один на одного варіанти прочитання тексту тощо.

У поетичних Інтернет-поезіях графічна структура провокує актуалізацію тексту, виступає тим засобом, який концентрує водному графічному знаку кілька семантичних значень.

Графічні інновації в сучасному літературному просторі застосовуються не лише як засіб індивідуалізації поезії, а й виконують певні функції: 1) *естетичної гри* (графема – паралельно і засіб навчання, і спілкування, й опанування світу: специфіка постмодерного тексту дає змогу не тільки вживати художні засоби, а й обігрувати їх, проектувати певні семантичні ролі не лише на слово, а й на графічний знак, що істотно розширює межі художнього тексту; 2) *актуалізаційну* (виявляє прихований зміст слова, виразняє смислові деталі, нові семантичні відтінки та певні відхилення від основного лексичного



значення); 3) *поліфонічну* (сприяє ширшому обміну культурною інформацією між автором і читачем, виформовує певний простір для розвитку нових явищ у мистецтві); 4) *інтерактивну* (перетворює реципієнта на співрозмовника, співавтора, учасника творчого процесу, який може безпосередньо впливати на нього й визначати його напрям); 5) *виховну* (у процесі текстотворення закарбовуються ціннісні орієнтири сучасного покоління, виформовуються образи й ідеали для наслідування, окреслюються моральні пріоритети).

Розглянемо графічні аномалії на конкретних прикладах.

**Навмисне уникнення великої літери** на початку рядка, речення чи у власних назвах є свідомим ігноруванням норм правопису української мови, яке зменшує ціннісну вартість слова, є маркером зневаги або байдужості до навколишньої дійсності (*/... / а я не зрозумів нічого, / не зрозумів чи живим був чи мертвим, / хоча і кидав гранати у школі на дню /... /* (Ско Рик)), означає оцінку емоційну конотацію, приземленість, приглушення піднесення та урочистості, є засобом мовної гри (*/... / кроки. їх тисячі. втеча з реальності. / стіни до ребер туляться. / ти вже біжиш. біжиш кварталами, / доки вистачить вулиці. /... /* (Таламавка)).

Слово, записане без використання нормативних великих літер, отримує додаткове стилістичне забарвлення, допомагає позначити авторське ставлення, або зниження стилю, або рівноправність з іншими елементами тексту.

**Невластиве розташування крапки** дозволяє окрім більшого структурного увиразнення тексту ще й перенести на графічний знак певну семантичну роль: привернення уваги читача на прилеглі лексеми (у випадку з написанням розділового знака безпосередньо перед словом: */... / .я. пам'ятаю. усе. /... /;* */... / .бігає босоніж, / розвішує свої послання / на аеростати / метеорологічних центрів /... /* (Алла Жабокрик)) та надання особливого значення попередній строфі (у випадку використання крапки як єдиного елемента рядка/строфи: */... / Стрибаєм разом / Я / тебе / тримаю / . //* (Юлія Безіменна)).

**Дужки** в поетичному тексті виступають показником ремарки(/... / не кради життя у ближнього свого /не твоє/ / не кради території у ближнього свого /... / (Оля Стасюк)), надають можливість уточнення(/... / *Ось я. Ось ти. Ось \ вона\ підходить до тебе і та ніжно з усією своєю, ще зовсім таки дитячою щирістю, цілує. І скільки ж у тому любові. /... /* (Алла Жабокрик)) та висловлення авторського висновку(/... / *І тоді ти знайдеш автобус до будинку, що у твоєму паспорті. / [Повернутись на завше завадить юнацька гордість] /... /* (Катерина Феб)). Вживання дужок в середині слова може ставати показником варіативності читання тексту (/... / *Малою Кометою впаду у роси своїх недосолених Слі(в)з. /... /* (Христина Сирова)) та/або індикатором прихованого сенсу (/... / *я доктор історичних наук з Гарварду. // я археолог з (не)одного відомого фільму /... /* (Назар Східний)).

Дужки творять гру із внутрішньою формою слова, що дозволяє вирізнити довільний характер його меж та збільшити семантичний обсяг лексеми.

Основна аномальна графічна тенденція полягає у **відсутності будь-яких розділових знаків**, заміні їх пробілами і розривами. Це робить текст графічно нейтральним, таким чином утворюється форма своєрідного монологу автора, потоку його свідомості (/... / *те минуле із вітром підіймається вище і вище // розфарбовує небо у колір наївних ілюзій // і щоночі цей дим прокрадається в ліжку // і мучить* (Марина Однорог)). Навмисне упущення фінального знаку здатне передати задум незавершеної дії чи тривалого стану, або ж нескінченності тексту (/... / *випиваєш на ніч залишок життя // ця безжальна осінь з тебе маску здерла // пий життя і мокко // пий його до дна* (susy)).

Особливість цього способу текстотворення у тому, що автор долає можливу неоднозначність прочитання пунктуаційно не структурованого мовлення.

Щодо **ненормативного написання заголовків**, то ця тенденція виражається у відмові від великих букв та використанні різного роду дужок (круглих, квадратних, кутових), в які береться текст заголовка. Це виділяє текст

та/або вказує на прихований зміст цього тексту ((*softwareengineering*) (SystematicAge); [*Поза межами нас*] (Світлана Моренець); <*Хатка*> (Олег Осташек); */тривкість/* (Микола Антошак)). На інтерпретацію заголовків у дужках (або в обрамленні функціонально подібних їм парних знаків) сьогодні впливає спосіб запису кодів комп'ютерних програм – заголовок отримує значення “запуск читання тексту”, а в дужках відкривається семантика дії.

**Оказіональне зрощення слів** стирає межі між ними (*/... / Дивно, коли твоє обличчя шия ключиці плечі не відчують інших обличчя ший ключиці плечей /... / (Ana More)*), автономізує злиті частини речення (*/... / все, що я, все, що є – то затоплені смоляні плавні // все, що ти – // непотрібні кожному // муха /... / (Ana More)*), відображає принцип єдності і тісноти віршового рядка (*/... / Вона поливає багном сучукрліт. /... / (Назар Східний)*), надає можливість трансформації графічної структури вірша (*/... / ти більше ніколи не будеш боятись когось настільки слухняного // когось настільки гнилого (Ско Рик)*).

У постмодерній поезії дефісний запис набув вигляду універсального виразника пробільно-безпробільного запису тексту (а найчастіше частини тексту), який допомагає об'єднати кілька мовних одиниць в єдиний поетичний образ. Записаний через дефіс може бути будь-який набір частин мови з будь-якими типами синтаксичних зв'язків (*/... / тоді // й повернешся // з мріє- // небесно-літальних // човнів до своєї спальні, // згорнешся і вежа // за тисячі кілометрів // наснитись /... / (Ana More)*).

**Побуквений запис слова** актуалізує опорні слова поетичного тексту (*/... / так уже в мене // взимку // повелось, що // с е р ц е, // в у с т а // і // о ч і // до крові стерті. (Катя Кролевська)*), експресивно передає основну думку поезії (*/... / ти // прикладав магніти по різні сторони газети // і починав рух // одним магнітом // тримаючи інший // с и м е т р і я // б о л ю /... / (Ростислав Кузик)*).

Дефіс уповільнює читання, посилює виразність окремих слів/частин вірша (*/... / в аптеці навпроти дому аптекарка не-ре-ві-ря-є підпис // не-ре-ри-ва-є чергу і всі чогось тобі дивляться в пальці /... /*(Ско Рик)).

Побуквений запис слова слугує і як додаткове опертя, що допомагає орієнтуватися у творі, і як засіб психологізації, оцінки подій та персонажів.

Аномальним є і **вертикальний пробіл**, який розриває слово (*/... / А за рогом навмання / До вершини. Т / о каміння, то стерня / На стежині /... /*(Юлія Холод)). Такі переноси надають текстові варіативного прочитання, обірваність слова наприкінці рядка вказує на незавершеність думки автора, а продовження слова одночасно є продовженням вірша.

Вертикальний пробіл візуалізує сприйняття твору, підкреслює інтонацію, повертає увагу не скільки до змісту певної мовної одиниці, скільки до психічного стану мовця (*/... / У ній / навесні і влітку / Бог має / теплий / сховок... /... /*(Ніколассон)).

Отже, у постмодерному тексті графічне оформлення (у якому графічні аномалії займають сьогодні значне місце) є одним із значущих засобів текстотворення, лінгвокреативності, епатажу, виступає засобом індивідуалізації графічної стилістики.

Усі графічні інновації, які ми розглянули у цій статті, приводять до ускладнення сприйняття поетичного тексту, який не розрахований на розуміння пересічним масовим читачем, бо нехтування правописними нормами української мови не є виявом незнання літературної мови, а є засобом мовної гри, посилення експресивної функції, передавання додаткових конотацій, емоційних відтінків, авторської модальності.

Перспективними напрямками наших подальших студій є глибше та системне дослідження нових інноваційних процесів у графіці постмодерних поетичних текстів, оскільки вони, на нашу думку, становлять один з провідних факторів розвитку та вдосконалення системи сучасної графіки.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Анохіна Т. О. Поліфункціональність та поліаспектність графічних знаків / Т. О. Анохіна // Вісник Сумського держ. ун-ту : зб. наук. праць. – Суми : СумДУ, 2004. – № 3 (62). – С. 9-14. – (Серія : Філологічні науки).
2. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования [Текст] / И. Р. Гальперин. – М. : Наука, 1981. – 138 с.
3. Космеда Т. Мовна гра у системі лінгвістичних термінів / Т. Космеда // Культура слова. – 2011.– Вип. 74.– С. 137-141.
4. Тишківська Н. Графіка як засіб мовної гри / Надія Тишківська // Рідне слово в етнокультурному вимірі : зб. наук. праць / Дрогобицький держ. пед. ун-т імені Івана Франка. – Дрогобич : Посвіт, 2015. – С. 263-272.

УДК378.016:811.111

*Оксана Литвинюк*

*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка*

## **THE PECULARITIES OF CHILDREN'S SPEECH**

*The article deals with peculiarities of children's speech. The theme is very topical as its investigation can help solve a lot of theoretical questions connected with the development of the languages and their teaching.*

**Keywords:** *omission, substitution, distortion, redublication, baby talk, mispronunciation.*

The development of oral language is one of the child's most natural – and impressive – accomplishments. Almost all children learn the rules of their language at an early age through use, and over time, without formal instruction. Thus one source for learning must be genetic. Human beings are born to speak; they have an innate gift for figuring out the rules of the language used in their environment. The environment itself is also a significant factor. Children learn the specific variety of language (dialect) that the important people around them speak.

Children's speech is a peculiar stage in the development of young children. It attracts attention of linguists, psychologists, sociologists and other scientists who work in the field of the humanities. They are T.M. Ushakova, S.N. Ceytlin, Charles Ferguson, K.L. Krutiy, O.J. Moiseyenko, O.O. Rulyov and others. We can prove our theoretical investigations by the examples from Lewis Carroll's book "Sylvia and Bruno" as well as by video recordings of the children's speech. The results of the investigation can be applied at the lessons of the English Language and Translation Practice.

Children do not, however, learn only by imitating those around them. We know that children work through linguistic rules on their own because they use forms that adults never use, such as "I goed there before" or "I see your feets." Children eventually learn the conventional forms, "went" and "feet", as they sort out for themselves the exceptions to the rules of English syntax. As with learning to walk, learning to talk requires time for development and practice in everyday situations. Constant correction of a child's speech is usually unproductive [1].

Oral language, the complex system that relates sounds to meanings, is made up of three components: the phonological, semantic, and syntactic. The phonological component involves the rules for combining sounds. The semantic component is made up of morphemes, the smallest units of meaning that may be combined with each other to make up words. The syntactic component consists of the rules that enable us to combine morphemes into sentences. From combining two morphemes, the child goes on to combine words with suffixes or inflections (“-s” or “-ing”, as in “papers” and “eating”) and eventually creates questions, statements, commands, etc [2].

Some language experts would add a fourth component: pragmatics, which deals with rules of language use. Pragmatic rules are part of our communicative competence, our ability to speak appropriately in different situations, for example, in a conversational way at home and in a more formal way at a job interview. Young children need to learn the ways of speaking in the day care center or school where, for example, teachers often ask rhetorical questions. Learning pragmatic rules is as important as learning the rules of the other components of language since people are perceived and judged based on both what they say and how and when they say it. Many very young children mispronounce sounds, syllables, and words. Words mispronounced by young children sound cute [3].

Most errors fall into one of three categories – omissions, substitutions, or distortions. An example of an omission is “at” for “hat” or “oo” for “shoe.” An example of a substitution is the use of “w” for “r.” which makes “rabbit” sound like “wabbit,” or the substitution of “th” for “s” so that “sun” is pronounced “thun.” When the sound is said inaccurately, but sounds something like the intended sound, it is called a distortion. Sounds are learned in an orderly sequence. Some sounds, such as “p,” “m,” and “b,” are learned as early as 3 years of age. Other sounds, like “s,” “r” and “l”, often are not completely mastered until the early school years.

Sometimes the difficulty in pronunciation has less to do with a particular letter sound than with the organization of the word itself. For example, your child may say

“Dadda” or “Daddy”, so you know he can make a “d” sound, yet he pronounces “dog” as “gog” [4, с. 11].

So, some of the most common language challenges that young children have are not pronouncing certain sounds clearly; mispronouncing words; using a sentence structure that omits certain parts of speech or substituting a word like “thingy” or grunting when they don't know a word, omitting pronouns and prepositions (“Me go play”).

Since children employ a wide variety of phonological and morphological simplifications (usually [distance assimilation](#) or [reduplication](#)) in learning speech, such interaction results in the "classic" baby-words like *na-na* for *grandmother* or *din-din* for *dinner*, where the child seizes on a [stressed syllable](#) of the input, and simply repeats it to form a word.

As it has just been mentioned, reduplication is wide-spread in making these words, for example: “boo-boo” (“вава”), “yum-yum” (“ням-ням”), “pee-pee” (“пі-пі”). May be, reduplication is typical of children’s speech in the whole world.

Young children use in their speech names of relatives, food, parts of body, some qualities such as ‘good’, ‘bad’, ‘big’, ‘little’ etc, names of animals, birds, children’s games. As for parts of speech, children mostly use nouns and they may omit link-verb *to be*, for example “dollie pretty” instead of “the doll is pretty”. And it’s well known that children very often create new words mostly by analogy.

One should differentiate between children’s **language acquisition** and **baby talk** (also referred to as **caretaker speech**, **infant-directed talk** or **child-directed speech** and informally as “**motherese**”, “**parentese**”, or “**mommy talk**”). **Baby talk** is a nonstandard form of speech used by adults in talking to toddlers and infants. It is usually delivered with a “cooing” pattern of [intonation](#) different from that of normal adult speech and is characterized by the shortening and simplifying of words. Baby talk is also used by people when talking to their pets, and between adults as a form of affection, intimacy, bullying or condescension.



Many words can be derived into baby talk following certain rules of transformation, in English adding a terminal [i] sound is a common way to form a diminutive which is used as part of baby talk, examples include: *horsey* (from *horse*), *kitty* (from *cat* or *kitten*), *doggie*, *birdie*, *dollie*[5].

In the Ukrainian language diminishing suffixes are also used in the speech of children and adults speaking to children. For example: “їстоньки”, “спатки”, “ніжка”, “ніжечка”.

We can watch such interesting notions not only oral speech but also in written form. Lewis Carroll’s book “Sylvia and Bruno” shows us a lot of examples of children’s speech.

One of the main characters of the book is a little boy Bruno. His speech is full of phonological and grammatical errors. He can also create some words what is typical if young children when they don’t understand something.

Having analyzed Part 1 of the book we can make the conclusion that Bruno makes the following grammatical mistakes:

- uses wrong forms of the verb to be (I is, He are);
- double negation;
- wrong forms of irregular verbs;
- wrong tense forms etc.

Bruno also mispronounces some sounds such as [j], [θ], [ð]. To see how the little boy’s speech was rendered in translation we analyzed Russian translation of the book done by A. Moskotelnykov.

As for dialects, for example, many scientists (A. Fedorov, A.P. Chujakin) state that dialect words in the source language text shouldn’t be translated by dialect words in the target language text. May be the same approach can be applied to children’s speech. Still we think that it’s possible to show that the child is speaking incorrectly by means of making some phonological and grammatical mistakes in Ukrainian translation because we know which sounds are difficult for children and which

grammar rules are not always observed (usually declension of nouns, adjectives, pronouns, conjugation of verbs, gender of nouns etc).

### ЛІТЕРАТУРА

1. Гвоздев А.Н. От первых слов до первого класса: Дневник научных наблюдений / А.Н. Гвоздев. – Саратов: СГУ, 1981. – 323 с.
2. Цейтлин С. Н. Онтолингвистика [Электронный ресурс] / С. Н. Цейтлин. – Режим доступа: [ru.wikipedia.org/wiki/](http://ru.wikipedia.org/wiki/)
3. Моїсеєнко О.Ю. Дискурсно-прагматичні особливості дитячого мовлення (на матеріалі сучасної англійської мови). Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський ун-т ім. Тараса Шевченка / О.Ю. Моїсеєнко. – К., 1999. – 20 с.
4. Бодуэн де Куртене И. А. Избранные труды по общему языкознанию: В 2 т. / И. А. Бодуэн де Куртене. – М.: АПН СССР, 1963. – Т. 1. – 311 с.
5. Чарлз Фергюсон. Автономная детская речь в шести языках [Электронный ресурс] / Фергюсон Чарлз. – Режим доступа: [www.classes.ru/grammar/154.new-in-linguistics-7/source](http://www.classes.ru/grammar/154.new-in-linguistics-7/source)

УДК 811.111'42

*Марія Матковська*

*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка*

## **АКТУАЛІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КАТЕГОРІЇ «МИ– ВОНИ» В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ**

*This paper is devoted to an outline analysis of the category “We-They” in the political discourse and how this one frames the scenes of linguistic actions. Semantic and pragmatic peculiarities of the given category have been identified over the prism of the political discourse main functions, namely informative and influential.*

**Keywords:** *political discourse, evaluation, “We-They” category, cognition, semantics, pragmatics, proposition, discourse as social interaction.*

Мовна природа свідомості зводить увесь універсум культури до набору дискурсивних практик, а створювані при цьому тексти – суть докорінних феноменів людського існування. Дискурс однією своєю стороною звертається до зовнішньої прагматичної ситуації, а іншою – до ментальних процесів суб'єкта: етнографічних, психологічних і соціокультурних правил та стратегій розуміння та породження мовлення.

Таким чином, можна стверджувати про входження тексту в життєву ситуацію, про дискурс як мову в контексті суб'єктивної реальності та об'єктивної дійсності, про мову, занурену в життя і таку, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія, як компонент взаємодії людей і механізмів їх свідомості. Категорія дискурсу фіксує результат взаємодії зовнішньої дійсності, внутрішньої психічної реальності та знаково-символічної системи (А.Н. Баранов, В.З. Дем'янков, В.І. Карасик, Г.Г. Почепцов, Ю.С. Степанов, Е.Й. Шейгал, Т.А. van Dijk, G. Lakoff, R. Vodak, A. Wierzbicka, etc.).

Мета статті – визначення семантико-прагматичних особливостей категорії «Ми – Вони» в англomовному політичному дискурсі та ототожнення її особливої значенневої універсалії, що специфічно відображає об'єктивно існуюче протистояння різних соціальних груп за допомогою створення

максимально позитивної репрезентації власної політики суб'єкта дискурсу на тлі негативного образу його політичного опонента.

Аналіз дискурсивної представленості змісту опозиції «Ми – Вони» у різних національних політичних дискурсах привів нас до висновку про істотну роль засобів метафоризації в його конструюванні, що обумовлюється закладеним у них рефлексивно – евристичним потенціалом, на наявність якого вказує властива метафорі здатність виконувати цілий ряд функцій, пов'язаних з інтенсифікацією й експлікацією змісту, актуалізацією окремих аспектів і непрямою передачею інтенцій [4, с. 31], трансляцією культурних змістів і демонстрацією гіпотетичного розвитку об'єкту тощо. Реалізація таких функцій метафоризації в політичному дискурсі забезпечує створення необхідної суб'єктові дискурсивної реальності, у рамках якої стає можливим суб'єктивне подання політичної дійсності й побудова відповідних образів. При цьому виявляється інтенціональна обумовленість використання засобів метафоризації й висунення однієї або декількох функцій у якості домінуючих у рамках побудови різних варіацій опозиції «Ми – Вони», що може бути продемонстрована на прикладі аналізу специфіки змістоутворення англомовного політичного дискурсу.

У цілому для англомовного політичного дискурсу характерною є тенденція дифамації політичного опонента й створення власного позитивного образу, що визначає переважне звертання суб'єктів дискурсу до антитез, метафор «proter» і метонімії, які служать інтенсифікації протиставлення, що виражається опозицією «Ми – Вони». При цьому, крім переваги стратегії дифамації опонента, виявляється переважне звертання до використання тактики дискредитації «містичного» опонента. Останній, при цьому, як правило, з'являється в образі невідомої, негативної, створюючої погрозу процвітанню нації й усього світу сили, корелятом якої в дискурсі стають метонімічні поняття «evil» або «evil forces», що багато в чому відображає специфіку протестантської ідеології, *e. g. Let us no longer blind ourselves to the undeniable facts that evil*

*forces which have crushed and undermined and corrupted so many others are already within our gates* [6, с. 1].

Звернення до засобів метафоризації, в цьому випадку, сприяє інтенсифікації значення «небезпека», що в цьому випадку досягається за допомогою супровідного метонімічного образу «evil forces» розгорнутого експлікуючого визначення, що містить перерахування негативних дій опонента, побудоване за принципом наростання. Образу опонента протиставляється метафоричне подання власної країни як «дому» («within our gates»), пов'язане з актуалізацією значення «спокій, благополуччя».

Особливістю конструювання позитивного образу власної держави в англomовному політичному дискурсі стає його метафоричне подання в якості особливого «місіонера», загальновизнана могутність якого визначає його здатність протистояти «містичному» опонентові для того, щоб уберегти світ від вихідної для опонента небезпеки.

*e. g. The greatest honor history can bestow is the title of peacemaker. This honor now beckons the USA – the chance to help lead the world at last out of the valley of turmoil, and onto that high ground of peace that man has dreamed of since the dawn of civilization* [6, с. 2].

Так, образ місіонерської держави в цьому випадку створюється пафосним поданням Америки як фактичної «рятівниці світу». Прагнення показати винятковість своєї місії і її призначення вищими силами змушує суб'єкта звернутися до уособлення («history can bestow») і метонімії («this honor now beckons the USA»), а експлікація змісту самої місії визначає використання розгорнутої метафори, у рамках якої суб'єктом також вводиться антитеза («valley of turmoil – high ground of peace»), яка актуалізує концептуальне протиставлення «низ – верх», як співвідносно з оцінною шкалою «добре – погано». Звертання до антитези дозволяє суб'єкту підкреслити контраст між існуючим у світі занепадом і майбутнім процвітаням, до якого, відповідно до покладеної на неї місії, Америка здатна привести світ.

Ствердження місіонерського положення американської нації у світі в англomовному політичному дискурсі дуже часто виражається через звертання до антитези, що дозволяє протиставити світ сьогодення та світ майбутнього, підсилити контраст між значеннєвими репрезентаціями опонента й власної держави шляхом експлікації, викликаних діями опонента, несприятливих наслідків і підкреслення залежності їхнього усунення від реалізації політики, запропонованої суб'єктом дискурсу. Інші засоби метафоризації, як правило, сприяють інтенсифікації протиставлення, що виражається антитезою. У той же час, зустрічаються випадки висунення на перший план інших засобів метафоризації, що характерно для висловлювань, у рамках яких антитеза формально не виражена, але імпліцитне протиставлення все-таки має місце, що пояснюється властивою специфікою побудови змісту-основи «Ми – Вони».

*e. g. The seeds of totalitarian regimes are nurtured by misery and want. They spread and grow in the evil soil of poverty and strife. They reach their full growth when the hope of a people for a better life has died* [6, с. 3]. Градація («the seeds: are nurtured, spread and grow, reach their full growth»), яка є ключовим засобом змістоутворення в даному висловлюванні, актуалізує імпліцитне протиставлення й експлікує суть місії Америки у світі. При цьому вона не тільки підкреслює необхідність виконання цієї місії внаслідок існуючої небезпеки зростання впливу опонента, що представляється як такий, що користується важким становищем народів для пропаганди своїх ідей, але й сприяє реалізації прагнень суб'єкта заручатися підтримкою щодо своїх майбутніх дій, що буде надалі служити виправданням можливих помилок.

Розглянуті вище випадки конструювання змісту-опозиції «Ми – Вони» в політичному дискурсі більшою мірою співвідносяться з дискурсивним відбиттям специфіки міжнародних відносин. Побудова змісту-опозиції «Ми – Вони» для характеристики внутрішньополітичної взаємодії, як правило, пов'язане з вираженням у дискурсі критики дій одних суб'єктів іншими суб'єктами.

*e. g. First we must overcome something the present Administration has cooked up: a new and altogether indigestible economic stew, one part inflation, one part high unemployment, one part recession, one part runaway taxes, one part deficit, spending seasoned with an energy crisis ...* [6, с. 5]. Дане висловлювання відтворює типову для політичного дискурсу не тільки Америки, але й інших країн ситуацію, пов'язану із критикою суб'єкта політики свого попередника. Засоби метафоризації при цьому служать інтенсифікації змісту, що виражається, сприяють спрощеному висвітленню складних економічних проблем шляхом накладення різних референтних областей і введення антропометричного компонента.

Отже, особливості конструювання змісту-опозиції «Ми – Вони» заключається в побудові його окремих змістових варіантів, співвіднесених з дискурсивною дифамацією «містичного» або досить конкретного опонента, а також в прокламації особистої політики шляхом переважно створення образу «місіонерської держави». Засоби метафоризації при цьому служать реалізації як загальної цілі дискурсивної актуалізації протиставлення, що виражається опозицією «Ми – Вони», так і особистих інтенцій суб'єкта політичного дискурсу, які пов'язані з конструюванням окремих, індивідуально-специфічних метафоричних образів, основне призначення яких полягає в забезпеченні інтенсифікації необхідних змістових аспектів.

У мові політиків при оцінюванні тих чи інших політичних актів або політичних діячів поняття «Ми» та «Вони» нерідко виступають синонімами понять «добре» і «погано», «прийнятно» і «неприйнятно» [3, с. 81].

Раніше опозиція «Ми» і «Вони» була особливо гострою. За новітніх політичних умов її гострота суттєво зменшилася, а сама вона змінила підставу для диференціації. Нова диференціація «свого» і «чужого» тепер здійснюється на основі таких ознак, як політична група, світогляд. Це дозволяє стверджувати, що у політичному мовленні ознаки політичної оцінки залежать від позиції автора.

Оскільки людина – істота суспільна, то вона завжди належить до якогось колективу, об'єднання, групи осіб, а отже, відношення «своє – чуже» фактично пронизує всі сфери її життя, будь-які міжособові стосунки і на будь-якому рівні здійснюються за цією категорією. Семіотичний принцип розподілу світу на «Ми – Вони» найяскравіше відображається в цій категорії саме як у комунікативній одиниці. Комунікативна семантика тут представлена набором сем. Актуалізація тієї чи іншої семи визначається національною належністю, сімейними стосунками, соціальним статусом, політичними переконаннями тощо.

Комунікативна категорія «чужого» зачіпає практично всі сторони комунікації і проявляється на всіх її рівнях: і в структурах висловлювань, і в текстовій організації, і в комунікативній структурі дискурсу в цілому.

Більш детальний розгляд взаємодії думок і мови, бажання зрозуміти передумови нашого мовлення, його сприймання та інтерпретацію, що розглядаються сучасними вченими на підставі відносно нового розуміння тексту як мовно-пізнавального об'єкту може бути основою для подальшого виявлення специфічних впливів на різні індивідуальні сторони свідомості особистості.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Гийом Г. Принципы теоретической лингвистики / Г. Гийом. – М., Прогресс, 1992. – 224 с.
2. Почепцов О.Г. Основы прагматического описания предложения / О.Г. Почепцов. – Киев : Вища школа, 1986. – 115 с.
3. Brown G., Jule G. Discourse analysis / G. Brown, G. Jule. – Cambridge : Cambridge University Press, 1983. – 283 p.
4. Dijk T.A. van, Kintch W. Strategies of Discourse comprehension / T.A. van Dijk, W. Kintch. – N.Y. : Academic Press, 1983. – 389 p.
5. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса / Е.И. Шейгал. – Волгоград : Перемена, 2000. – 368 с.



6. Trump Donald. The American Promise. Acceptance Speech at the Convention Mile High Stadium / Donald Trump. – Denver : Colorado, 2017. – 12 p.

УДК 811.111'42'06

*Ірина Мельник*

*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка*

## ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ УСПІШНОГО ПРОВОКАТОРА

*The article highlights the main peculiarities of the effective provoker. The effective provoker is a successful communicator, who always reaches a goal of communication.*

**Key words:** *effective provoker, provocation, communicative situation, strategy, verbal/non-verbal means of communication.*

Антропоцентрична парадигма сучасної лінгвістики ставить у центр наукової уваги мовну особистість, її психологічні, соціальні, комунікативні характеристики та її взаємодію з іншими комунікантами. Спілкування здійснюють індивіди, використовуючи свою комунікативну компетентність, визначаючи стратегію і тактику комунікативної поведінки тощо.

Дослідження поняття „мовної особистості” пов’язують з ім’ям Ю. М. Караулова. Під мовною особистістю він розуміє „сукупність здібностей і характеристик людини, які обумовлюють створення та сприйняття нею мовленнєвих творів (текстів), що різняться ступенем структурно-мовної складності; глибиною та точністю відображення дійсності; певним цільовим спрямуванням” [3, с. 51]. Схожої думки дотримується Ф.С. Бацевич і визначає мовну особистість як індивіда, який володіє сукупністю здатностей і характеристик, які зумовлюють створення й сприйняття ним текстів, що вирізняються рівнем структурно-мовної складності та глибиною й точністю відображення дійсності [2, с. 212].

Ключовою умовою успішності провокаційного спілкування як особливого типу спілкування внутрішньо розрахованого на отримання інформації, є мовно-комунікативна компетенція адресанта-провокатора, тобто його здатність активізувати свої знання та мовленнєві дії в будь-якій комунікативній ситуації для того, щоб викликати бажану вербальну реакцію зі сторони реципієнта.

Успішний провокатор має здатність до активної інтеракції, а саме взаємодії з партнером по комунікації в різних ситуативних контекстах, що “передбачає знання правил інформаційного обміну, володіння сценаріями та механізмами міжособистісної взаємодії” [1, с. 140]. Успішний (ідеальний) провокатор – це високо компетентний комунікант, який завжди реалізує свої комунікативні наміри та завжди досягає комунікативної цілі, використовуючи не лише гармонійні та кооперативні, а й некооперативні засоби та методи досягнення глобального перлюкутивного ефекту.

Успішний провокатор – це, в першу чергу, вмілий стратег, спроможний вправно використовувати вербальні та невербальні засоби реалізації стратегій спілкування для досягнення комунікативних цілей, підвищення ефективності комунікації та компенсації порушень комунікативного процесу, оскільки за допомогою розумової діяльності регулює процеси спілкування. Ідеальний провокатор – це комунікант, який крім чіткого стратегічного планування комунікації, володіє набором комунікативних норм, правил та максим спілкування, дотримання, а також їх навмисне порушенням сприяють реалізації перлюкутивного ефекту. Важливою складовою мовлення провокатора є тональність, а саме емоційна організація повідомлення, оскільки будь-який комунікативний акт провокаційного мовлення охоплює не лише інформативне вираження, а й емотивне забарвлення мовної взаємодії, тобто обмін емоціями, збудження у адресата певних переживань, психічних станів тощо.

Перцепція емоційного стану реципієнта, тобто здатність сприймати і розпізнавати емоційну налаштованість свого співрозмовника є показником емоційного інтелекту провокатора. Для досягнення бажаного перлюкутивного ефекту провокатор має здійснити вплив і на емоційну сферу адресата, який проявляється у передбаченні провокатором ймовірних емоційних реакцій реципієнта, побудові своєї поведінки таким чином, щоб викликати очікувану та необхідну для провокатора реакцію, налаштуванні емоційного зв'язку і

можливого перелаштуванні власної поведінки при зміні емоційного настрою та, відповідно, мовленнєвих дій адресата.

Розглянемо приклад провокаційного мовлення, що зображає успішного провокатора:

*[Burch House] Mrs. Burch: Samantha did not run away. Whatever you may have been told. Gillian: It's something we have to consider, Mrs. Burch. (Cal's phone is calling. It's his daughter) Cal: Sorry, sorry. Oh, I gotta take this. Yeah, um, it's my daughter. Just a sec. (on the phone) Hello? Absolutely not. 'Cause I said so. No, I said absolutely not. (aggressively) Don't be such a bitch! Shut up! Stop it! (To Gillian) How'd we do? Gillian: Sympathy, then horror. Cal: Oh, good. (on the phone, now in a nice manner) Yeah, thanks, love. No, it was fine. It was good, very good. Well, depends when I finish. All right, yeah, I love you. I love you, too. Yeah. Okay, bye. Mr. Burch: (aggressively, in a rude form) So, what the hell was that? Cal: Well, I'm not an abusive parent. Gillian: And it doesn't look like you are either. Mr. Burch: You think this is some kind of game? You think we abused our daughter? Mrs. Burch: Brian. Gillian: I'm sorry, Mr. Burch, but we had to tell it out. Mr. Burch: This is how you people treat your clients? I mean, this is a good family. This is a happy family! Mrs. Burch: Samantha and I were very close. Cal: You know what, I think you're telling the truth. I do. But you, on the other hand, there's something you're not saying. Mr. Burch: No, she's saying everything. Gillian: It's all right, Mrs. Burch. You can tell us. Mrs. Burch: (to Brian) You never saw what she was like when she was alone with me, Brian. A few weeks before Samantha disappeared she threw one of her tantrums. And I tried to hold her. I tried, but she was so strong. And she... she pushed me away. I don't know... I don't know how this happened. Gillian: Go on. Mrs. Burch: She fell into the stove and her shirt touched one of the burners. And it caught on fire and it burned her back. It was an accident. Samantha felt guilty about it and I was... I was so ashamed. (addressing her husband) So, we didn't tell you, and I went to the hospital alone. It was an accident. I'm so sorry, Brian. I'm so sorry, Brian. But it wasn't... it wasn't my fault. (Brian stands up and leaves the room) It's not my fault*

*that she's gone. It's not my fault. Gillian: (sits near Mrs. Burch and takes her hand) It's okay. It's okay. Sometimes adopted kids have trouble connecting. Thousands of mothers go through it. It's nothing to be ashamed of. Okay?]* [4].

У наведеній конфліктній ситуації інституційного дискурсу мова йде про зникнення дівчинки Саманти. Під підозрою опинились навіть її батьки, містер і місіс Берч, оскільки дівчинка була прийомною дитиною і могла з певних причин сама втекти з дому. Для того, щоб визначити причетність чи непричетність батьків до її зникнення, провокатор (Кел) вдається до стратегії маніпулювання, яка в поданій ситуації спілкування виявляється досить ефективною. Успіх провокації забезпечує компетентність провокатора, його заздалегідь продуманий стратегічний план мовленнєвої поведінки та вдалий психо-емоційний вплив на реципієнта. Намагаючись свідомо спровокувати батьків, він заздалегідь просить власну дочку зателефонувати йому під час розмови із містером і місіс Берч і говорить із нею у неприйнятній для нього формі, лише для того, щоб перевірити реакцію батьків на такий стиль спілкування із власною дитиною, адже батьки зниклої Саманти могли так само ображати її, що і пояснило б причину її зникнення. Адресант-провокатор будує свою емоційну та мовленнєву поведінку таким чином, щоб викликати потрібну реакцію адресата. Як видно, емоційне налаштування провокатора, що є частиною стратегічного задуму, досить агресивне, хоча і показне (*Absolutely not. 'Cause I said so. No, I said absolutely not. (aggressively) Don't be such a bitch! Shut up! Stop it!*). Тактика штучної агресії вербалізується відповідно у лексиці з негативним забарвленням, повторним вживанням заперечень (*no, not*), прислівниками емоційного підсилення (*absolutely*), наказовими реченнями із вживанням грубих слів та виразів (*Shut up!*), вульгаризмів (*Don't be such a bitch!*), що перебувають поза нормами літературної мови. У заздалегідь спланованій телефонній розмові із дочкою домінуючими є негативні емоції, викликані начебто її неслухняністю і непокірністю. Гнів, почуття сильного обурення, стан нервового збудження, роздратування виражаються акустичними

та оптичними невербальними засобами, а саме гучним криком і супроводжується агресивним налаштуванням провокатора, що проявляється також у міміці та пластиці (брови напружені, зведені, між бровами вертикальні складки, рухи різкі). Штучна агресивна поведінка адресанта-провокаatora викликала і відповідну реакцію зі сторони реципієнта.

Побічним проявом стратегії маніпулювання є порушення кооперативного спілкування, ситуація стає емоційно напруженою і зміщує мовленнєву взаємодію у бік конфлікту. У свою чергу реципієнт займає активну позицію у мовній взаємодії, оскільки намагається слідувати своїй комунікативній меті: довести свою непричетність до зникнення доньки, тому обирає стратегію самооборони. Адресат, що перебуває у емоційно нестабільному становищі через переживання за зниклу доньку і в додаток до “емоційної перевірки” провокатора у грубій формі реагує на ситуацію. Основною емоцією реципієнта – є обурення, свого роду емоційний протест і мовно виражається у вербально агресивній формі. Відповідно, реципієнт вдається до тактики нападу, що проявляється у використанні запитань (So, what the hell was that? You think this is some kind of game? You think we abused our daughter? This is how you people treat your clients?), в даному випадку не стільки для того, щоб дізнатись певну інформацію, скільки для відстоювання мовцем своєї позиції та надання висловлюванню емоційного забарвлення та тактики захисту, що реалізується простими стверджувальними окличними реченнями (I mean, this is a good family. This is a happy family!). Емоція обурення також виражається через підвищений тон мовлення, поведінку у рухах (Brian stands up and leaves the room). Відбувається порушення принципів кооперативного спілкування, провокатор порушує максими принципу Ввічливості та принципу Кооперації, проте це є частиною наперед спланованого стратегічного задуму.

Слід зауважити, що зрештою за рахунок вдалого впливу на емоції та психологічний стан своїх співрозмовників, заздалегідь продуманого стратегічного плану дій, навіть в межах конфлікту та застосовуючи

некооперативні засоби впливу провокатор досяг перлокутивного ефекту і реалізував свою комунікативну мету, хоча і таким агресивним способом. Намагаючись передбачити хід комунікації та прогножуючи етапи спілкування, він спланував все таким чином, щоб кінцевий результат задовольнив його і він отримав потрібну інформацію, тобто провокація завершилась успіхом.

Отже, успішний провокатор – це сильна комунікативна особистість, здатна за допомогою своїх мовленнєвих дій, спланованої мовленнєвої поведінки досягати бажаного результату спілкування. Вся його розумово-мовленнєва діяльність спрямована на досягнення комунікативної мети. Успішний провокатор – це досвідчений комунікант, який володіє високою мовно-комунікативною компетенцією, здатністю ефективно застосовувати вербальні та невербальні засоби впливу, стратегії спілкування, принципи комунікації, тонко впливати на емоційний стан реципієнта, правильно обирати тональність і стиль спілкування, що відповідають обставинам комунікативної ситуації і, таким чином, сприяють досягненню перлокутивного ефекту.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н. Д. Истоки, проблемы и категории прагматики / Н. Д. Арутюнова, Е. В. Падучева // Новое в зарубежной лингвистике / общ. ред. Е. В. Падучевой. – М.: Прогресс, 1985. – Вып. 16. Лингвистическая прагматика. – С. 21-38.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : [підручник] / Флорій Сергійович Бацевич. – [2-ге вид., доп.]. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 376 с. – (Серія «Альма-матер»).
3. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю.Н. Караулов. – М.: Наука, 1987. – 198 с.
4. Lie to Me. Do No Harm Subtitle [Електронний ресурс]. – Доступ до джерела: <http://lie-to-me.hypnoweb.net/guide-episodes/saison-1/episode-106/script-vo-106.176.167/>

УДК 811.111'367.62

Олена Мосієнко

*Житомирський державний університет імені Івана Франка*

## НОМІНАТИВНО-РЕФЕРЕНЦІЙНІ ОДИНИЦІ У МЕДІА ТЕКСТАХ: ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ

*The article reveals cognitive and communicative aspects of nominative-referring units (NRU), functioning in contemporary media discourse which in the context of globalization forms the world public opinion. Being a combination of determiners with nominative units, NRUs simultaneously perform two functions: nominative, meant for naming and characterizing extralinguistic reality, and referring, embodied in different ways of including referents into a described situation. The pragmatic aspect of NRUs is embodied in the order of their use according to the tactics aimed at forming comprehensive images of individuals, groups of people and events.*

**Key words:** *nominative-referring unit, media discourse, media text, tactic.*

Невід'ємною складовою будь-якого мовленнєвого твору, медіа текстів зокрема, є номінативні одиниці, оскільки вони позначають об'єкти, явища навколишньої дійсності, відображені у свідомості людини. Відправною точкою номінації є референт, який позначений іменем і виступає не тільки як конкретний окремий об'єкт, а й як представник класу однакових предметів, виділення якого здійснюється в процесі референції, суть якої полягає в тому, що вибраний об'єкт стає предметом мовної номінації і фігурує у мисленні як референт даного йому імені. Тісний зв'язок номінації та референції дає підстави для виділення номінативно-референційних засобів, які визначаємо як одиниці, які одночасно здійснюють операції референції та номінації. Номінативний компонент представлений іменником або іменною фразою, а референційна складова забезпечується детермінативами – артиклями, присвійними, вказівними займенниками та квантифікаторами. До номінативно-референційних одиниць зараховуємо іменники або іменні фрази, оформлені детермінативами, та власні назви. Відсутність вичерпних даних про функціонування номінативно-референційних одиниць у медіа текстах визначає актуальність цього повідомлення. Його метою є визначення тактик вживання досліджуваних одиниць.



Номінативно-референційні одиниці позначають учасників та компоненти ситуацій і подій, конструювання яких підпорядковується певним стратегіям і тактикам [2, с. 21]. Стратегію визначають як схему логічної організації дискурсу, вибір адекватної форми його реалізації з врахуванням соціального контексту [1, с. 12-13]. До засобів реалізації стратегій у мовленні відносять тактики структурної організації висловлень, які зумовлюють вибір мовних одиниць. Тактику розуміють як одну або кілька мовленнєвих дій комуніканта, які сприяють реалізації вибраної стратегічної лінії та описують конкретні мовленнєві дії на конкретному етапі комунікації [3, с.13]. Тактики визначають розподіл номінативно-референційних одиниць у медіа тексті. Аналіз медіа текстів дозволив виділити наступні тактики вживання номінативно-референційних одиниць – індивідуалізації, типізації та специфікації.

**Тактика індивідуалізації** зумовлює використання власних назв на позначення учасників подій або певних об'єктів, які знаходяться у заголовках та на початку текстів. Для представлення людей використовуються антропоніми з різною кількістю компонентів в залежності від виділеності референтів. **Тактики типізації** визначають використання загальних іменників для презентації людей і спрямовані на представлення загальних відомостей про них. **Тактики специфікації** визначають вживання номінативно-референційних одиниць на позначення учасників подій у медіа текстах певної тематики, зокрема правової та політичної. Тактики специфікації забезпечують реалізацію стратегії апеляції до потреби у безпеці та стратегії відновлення безпеки, які характерні для медіа новин про злочини, судочинство та тероризм, а також стратегії апеляції до потреби у визнанні та самоактуалізації, яка визначає вибір одиниць та послідовність розгортання інформації у медіа текстах політичної тематики.

Пропонуємо детальніше зупинитися на тактиках типізації, оскільки вони визначають вживання номінативно-референційних одиниць на позначення найбільш загальних властивостей та характеристик учасників подій у медіа

повідомленнях не залежно від тематики. Виділяємо наступні тактики типізації: домінування адресних властивостей, домінування вікових властивостей, домінування статі, домінування професійних властивостей, домінування національних властивостей та кількісної презентації.

Тактика домінування адресних властивостей передбачає використання номінативно-референційних одиниць на позначення місця в якому перебуває людина, напр., *In a Laotian jail, 3 North Korean scry freedom* [The International Herald Tribune 17.04.07. p. 2]. У наведеному заголовку неозначена фраза *a Laotian jail* позначає місце, відносно якого локалізуються учасники подій, і співвідноситься в основній частині тексту з неозначеною дескрипцією *adetention center*, яка позначає місце перебування цих людей, напр., *They were intercepted by Loation border guards and taken to adetention center in Vientiale*.

Тактика домінування вікових властивостей зумовлює вживання на початку повідомлення номінативно-референційних одиниць на позначення вікових характеристик учасників подій, напр., *Fernando Felis, asprightly 77-year old Spaniard wearing a jogging suit and sneakers, doesn't know what he would do if he no longer could care for himself* [The International Herald Tribune 14-15.04.07., p.9].

Тактика домінування статі пояснює вживання на початку новин номінативно-референційних одиниць на позначення статі учасників подій за рахунок іменників *man, woman*, напр., *A man blew himself up Friday outside a major hotel used by government officials...* [The International Herald Tribune 27-28.01.07. p. 4] або прикметників *male, female*, які входять до складу іменних фраз, напр., *Female Lawyers Set Sightson Yet One More Goal: A Seatona Board. The first female partner at Debeorse and Plimpton; the first female president of New York City's bar association* [TheNewYorkTimes 6.04.07. p. C5].

Тактика домінування професійних властивостей визначає використання іменних фраз на позначення професії або виду заняття учасників подій в заголовках, напр., *M.T.A. Inspector General Resigned Amid an Inquiry*

[TheNewYorkTimes 15.12.06. p.B6] та відповідних їх фраз на початку статей, напр., *The Metropolitan Transportation Authority inspector general, responsible for investigating fraud and abuse at the agency, abruptly resigned last month* [TheNewYorkTimes 15.12.06. p.B6].

Тактика домінування національних властивостей передбачає використання іменників на позначення національності учасників подій, напр., *Palestinians try to flee Iraq, but are stopped by Jordan* [TheNewYorkTimes 21.03.06] та іменних фраз, до складу яких входять прикметники, які презентують національність, напр., *Polish president presses for Ukraine in NATO* [TheInternationalHeraldTribune 10.02.06. P.3] .

Тактика кількісної презентації зумовлює використання іменних фраз із числівниками на позначення учасників подій у заголовках для привернення уваги читачів за рахунок впливу на емоційно-вольову сферу останніх, напр., *The 80 men and women from 30 countries – Antigua to Yugoslavia – stud up yesterday and took a moments breath underneath a doomed Roman-style ceiling in Lower Manhattan* [The New York Times 6.04.07. p. C5]; *8,000 linked to genocide win release in Rwanda* [The International Herald Tribune 27-28.01.07. p. 4 ].

У медіа повідомленнях спостерігається взаємодія вище зазначених тактик. Так, наприклад, тактика кількісної презентації взаємодіє з тактикою домінування національних властивостей і передбачає використання номінативно-референційних одиниць, утворених іменниками на позначення національності та числівників, напр., *6 Americans and 4 Britons are Killed in Attacks in Iraq* [The New York Times 6.04.07., p.A12]. У підзаголовку числівник позначає загальну кількість загиблих американців за один місяць, напр., *U.S. Death Toll for April Is at Least 18*. У вступному абзаці номінативно-референційні одиниці заголовка *6 Americans* та *4 Britons* співвідносяться з відповідними фразами, поширеними за рахунок іменників на позначення виду заняття/ролі, напр., *Six American and four British soldiers were killed in separate attacks around Iraq*. В основній частині повідомлення тактика кількісної презентації зумовлює

членування кількості учасників подій, яке обумовлено обставинами та перебігом подій, напр., *Four of the Americans died Wednesday and four were wounded when their vehicles were hit by roadside bombs in southern Baghdad. Two soldiers were killed Tuesday and one was wounded in attacks by small-arms fire in eastern and southern Baghdad, the military said.* Номінативно-референційні одиниці *four of the Americans, two soldiers* відображають поділ кількості референтів, позначених у заголовку квантифікативною фразою *6 Americans*, що зумовлене різною датою загибелі американських військових. Тактика кількісної презентації зберігає свою чинність для представлення британських військових в основній частині повідомлення, що пояснюємо відсутністю факторів, які впливають на членування кількості референтів, *The British soldiers were killed, with a civilian interpreter, when they were ambushed Thursday during a patrol mission outside Basra in southern Iraq, the British military said.*

Таким чином, вживання номінативно-референційних одиниць на позначення загальних властивостей учасників подій в заголовках та на початку медіа повідомлень визначається тактиками типізації, які представлені тактиками домінування адресних, вікових, професійних, національних властивостей, домінування статі та кількісної презентації.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Белова А. Д. Комунікативні стратегії і тактики : проблеми систематики / А. Д. Белова // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. – К. : КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. – С. 11–16.
2. Потапенко С. І. Орієнтаційний простір сучасного англомовного медіа-дискурсу : автореф. дис. на здобуття наук. степеня доктора. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / С. І. Потапенко. – К., 2008. – 32 с.
3. Фадеева О. В. Стратегії й тактики конфліктного дискурсу (на матеріалі сучасної англійської мови) : автореф. дис. на здобуття наук.

степеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / О. В. Фадєєва. – К., 2000. – 20 с.

811.111'373.

Світлана Никитюк

*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка***АНГЛІЙСЬКІ АНТРОПОНІМИ ТА ЇХ ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ***The article deals with groups of English personal names as part of antroponyms. Their history and use has been investigated.***Key words:** *antroponym, English personal names, use.*

Антропоніми займають значне місце у складі лексики будь-якої мови, у тому числі й англійської. Вони включають імена, прізвища, прізвиська та псевдоніми людей.

Із усіх ономастичних категорій власні імена першими отримали документальне підтвердження та завжди перебували у тісних зв'язках з топонімічною лексикою народу, жилися їх засобами, активно реагуючи на їхні суспільні зміни. У їхній основі лежали апелювати, які використовувалися як прізвиська для позначення людей [2].

Особове ім'я – вид *антропоніма*; надається людині при народженні, в рідкісних випадках його обирає для себе доросла людина (при зміні імені) має функцію індивідуалізації, тобто називає (ідентифікує) одиничний, єдиний, неповторний факт дійсності, в даному разі – людину. Будь-яке ім'я фактично може позначати не одну людину (повторюваність імен пов'язана з певною обмеженістю їхньої кількості). Індивідуалізаційну функцію воно виконує лише в кожному конкретному випадку [4].

Мета статті – коротко окреслити визначальні особливості та фактори у виборі англійських імен.

Традиційно у англійських країнах дитина при народженні отримує два імені: особове (*personal, first name*) та середнє (*middle name*). Та найсуттєвішим є перше ім'я.

У Шотландії міцна традиція давати середнє ім'я дитині за дівочим прізвищем матері. Зовсім недавно у Англії вважалося загальноприйнятим

давати при народженні хлопчику традиційне, «безпечне» ім'я, і деяким чином незвичне середнє, а при виборі імен для дівчаток використовувати ту ж формулу, але навпаки: якщо ім'я не сподобається уже дорослій дівчині, то завжди можна скористатися середнім іменем. До речі відомі випадки, коли особове ім'я забувалося повністю, існуючи лише у документах чи реєстраційних книгах, а у повсякденному житті повноправно використовується середнє ім'я. Так, повне ім'я відомого британського прем'єра Г. Вільсона James Harold Wilson, та повсякчас вживалося лише Harold Wilson. Ім'я помітного політичного діяча John Enoch Powell було скорочено до Enoch Powell, під яким він і відомий для більшості британського населення. Відома «залізна» леді-прем'єр Британії Margaret Thatcher мала середнє ім'я Hilda. Діючий прем'єр Британії Theresa May офіційно теж має середнє ім'я Theresa Mary May. Історично середнє ім'я молодше за інші антропоніми. Першими з'явилися імена, потім прізвища, і лише у XVII ст. виникли середні імена, запозичені від обох класів імен. Як уже відзначалося вище, середні імена рідко вживаються за межами офіційних документів, ділової переписки, тощо [3]. Але у американському побуті середньому імені надається більший акцент, ніж у британському, навіть якщо воно виражено великою буквою: Harry S. Truman, Franklin D. Roosevelt, John F. Kennedy та ін.

Наведемо коротко деякі фактори, що визначають вибір особових імен у англійців [1]. Одним із визначальних факторів є вплив моди. Сучасна мода на імена – суспільна мода, у якій проявляється суспільний, а не індивідуальний смак. Це підтверджується однорідністю сучасного англійського іменника: *Jason, Cameron, Gordon, Dylan, Morgan, David, Mark*. З іншого боку, вибір імені визначається бажанням уникнути одноманітності: *Apple, Baby, Energetic, Doctor, Duke, Freedom, Geneva, Glory, Friend, Lady, Murder, Orange, Pepper, Sunshine, Treasure*.

Зв'язок імені із певною соціальною групою. Так, імена *Rupert, Benjamin, Alexandra* традиційно пов'язують із представниками середніх прошарків

суспільства. Зникли соціально марковані імена, як, наприклад, Abigail, яке сприймалось як традиційне ім'я служниці.

Прагнення уникнути важких, немилозвучних сполучень, наприклад: *Tracey Thomas, Jason Jackson, Paul Hall, Mark Clark, Mark Martin*. Велике значення має, напевно, фонетико-психологічний фактор, тобто виникнення певних емоційних асоціацій, викликаних різними звуками і сполученнями звуків.

Прагнення здаватися оригінальним змушує деяких батьків давати своїм дітям рідкісні, незвичайні імена: Charisma, Damask, Vina, Queen. Особливо цим «грішать» батьки новонароджених афро-американців. Сім'я у Гонолулу (Гаваї) назвала своїх дітей Dodo, Rere, Mimi, Fafa, Soso, Lala, Sisi та Octavia.

Вплив релігії. Історично у Британії зміцнилась роль церкви, яка вимагала від вірян лише канонізованих імен святих. Стають розповсюдженими біблійні особові імена: Adam, Eve, Mary, Abraham, Daniel, Joseph, Peter, James, Luke, Mark.

Вплив позитивних чи негативних асоціацій із відомими історичними чи культурними діячами (майже повне зникнення імені Adolf із сучасного англійського іменника). Американський художник XIX ст. Ч.У. Піл, наприклад, дав своїм дітям імена видатних живописців: Rembrant Peale, Raffaele Peale, Rubens Peale, Titian Peale. Зв'язок із місцем народження – ім'я Jennifer пов'язують із Корнуоллом, Yorick – із Англією. Бажання уникнути імен, що трапляються у сталих висловах типу Simon Simon, Jack of all trades, Every Tom, Dick та Harry та ін. Часто ім'я дається *на честь іншої людини*, часто найближчого родича, наприклад, як у романі Ч. Діккенса «Домбі та син»: «He will be christened Paul, his father's name» чи як у Голдсмита: «Our oldest son was named of George, after his uncle, who left us 10.000 pounds» (Vicar of Wakefield).

Особові імена складають значну частину лексики англійської мови, і заслуговують того, щоб їх ретельно вивчали та досліджували.



## ЛІТЕРАТУРА

1. Леонович О.А. В мире английских имен : Учебное пособие по лексикологии / Олег Анаольевич Леонович. – [2-е изд., испр. и доп.]. Москва: ООО «Издательство АСТ» : «Издательство Астрель», 2002. – С. 92-99.
2. Суперанская А. В. Структура имени собственного. – Москва : Наука, 1969. – 205 с.
3. Mc Dowall D. Britain in Close-Up / D. Mc Dowall. Longman, 2003. 203 p.
4. Ім'я особове [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://litopys.org.ua/ukrmova/um191.htm>

УДК 81:001:821

*Юлія Остропальченко*

*Київський університет імені Бориса Грінченка*

## ОСОБЛИВОСТІ ДРАМАТУРГІЧНОГО ДИСКУРСУ ВЕНДІ ВАССЕРШТАЙН

*The article deals with the peculiarities of dramaturgical discourse of American playwright Wendy Wasserstein. The characteristics of her discourse were analyzed.*

*Key words: dramaturgical discourse, play, Wendy Wasserstein, concept, “The Heidi Chronicles”.*

**Постановка проблеми у загальному вигляді.** Драматургічний дискурс має ряд особливостей. Він припускає вираження своїх прагматичних та когнітивних цілей через мовленнєві та позамовні дії персонажів. Мовленнєві дії виявляються в діалогічній/монологічній побудові тексту. Інші фрагменти тексту являють собою авторську мову, яка передає позамовні дії (заголовок, епіграфи, присвячення, список діючих осіб, аргументуй, введення/передмова від автора, сценічна ремарка). Авторська оцінка, присутність автора проявляються через позамовні дії персонажів, авторські репліки та ін., що створює загальну стильову тональність драматургічного контексту.

Результатом процесу мовлення, що в одних випадках протікає усно, а в інших набуває письмового оформлення, стає текст, тобто такий твір, який статично чи динамічно подає послідовний або хаотичний опис серії ситуацій, фактів, подій, суджень на визначену тематику. Як об’єкт лінгвістичного дослідження незалежно від його жанрового різновиду “текст постає перед дослідником як деяка структурована за певними законами єдність, що складається з мовних одиниць – речень, об’єднаних між собою, які утворюють надфразові єдності, що у свою чергу передають певний закінчений зміст і відповідають меті комунікації” [1].

**Огляд останніх наукових праць і публікацій.** Вивченням особливостей драматургії займалися театрознавці Х. Вольф, А.Р. Габдулліна, В. Красногоров, літературознавці Т. Баскакова, Й. Манфред, Н. Висоцька, А. Гайдаш та

мовознавці Ю.М. Лотман, Л.Мармазова, Н.Ольховська, Х. Старовойтова та ін., аналіз праць яких уможливорює виділення основних законів жанру: драма – не розповідь про подію, а сама подія, характер – система вчинків.

На тлі феміністичних рухів помітнішими стали в американському театрі жінки-драматурги, серед яких вирізняється Венді Вассерштайн – лауреат премії «Тоні» (“Antoinette Perry Award for Excellence in Theatre”) та перша жінка-драматург, яка отримала Пулітцерівську премію за п’єсу “The Heidi Chronicles” (1989).

П’єси В.Вассерштайн привертають увагу численних дослідників як в Америці, так і за її межами. Серед вітчизняних дослідників до творчості цього драматурга звертаються недостатньо. Є лише літературознавчі розвідки, присвячені жіночій драмі, в яких вивчалися п’єси В. Вассерштайн. В Україні драматургічний дискурс В. Вассерштайн не досліджувався.

**Формулювання мети статті.** У даній статті ми проаналізуємо особливості драматургічного дискурсу американського драматурга Венді Вассерштайн на матеріалі п’єси «The Heidi Chronicles».

**Виклад основного матеріалу дослідження.** За тридцятирічну кар’єру драматурга нею було написано понад 60 п’єс і кінесценаріїв, численні статті, есе, промови та п’ять книг. Авторка одночасно як і серйозно, так і з гумором пише про низку актуальних питань, які турбують сучасну американську жінку: кар’єра, незалежність, освіта, самотність, досягнення, взаємовідносини з чоловіками, проблеми шлюбного життя, материнство, усвідомлення власної ролі у суспільстві.

П’єси В. Вассерштайн тяжіють до зосередження на особистому досвіді жіночої суб’єктивності; набуваючи динамізму та певної кінематографічності, вони трансформують характер американської драми.

У драматургічному дискурсі В. Вассерштайн концепт *ЖІНКА* має місце майже у всіх п’єсах, починаючи навіть від назв: “Any Woman Can’t” (1973), “Uncommon Women and Others” (1977), “Isn’t it Romantic?” (1983), “The Heidi

Chronicles” (1988), “The Sisters Rosensweig” (1993), “An American Daughter” (1997), “Medea”, “Boy meets Girl” (1999), “Waiting for Philip Glass”, “The Man in a Case”, “Jill’s Adventure in Real Estate”, “Bette and Me”, “The Girl from Fargo”, “Old Money” (2000) та останньої п’єси, написаної за рік до смерті письменниці – “Third” (2005).

З двох сфер жіночого життя – професійної та родинної – персонажі у зазначених вище творах віддають перевагу першій сфері, що зображується як норма в драматургічному дискурсі В. Вассерштайн. Часом цей вибір обертається духовним розщепленням, дисгармонією особистості жінки, що постає як одна з головних рис сучасної жінки в американському суспільстві.

Частіше всього героїні жіночих п’єс неспроможні реалізувати себе та самоствердитися в професійній діяльності через не налагоджене особисте життя та відчуження. Відтак для жіночих образів Вассерштайн засобом самореалізації стає саме професійна діяльність.

Дійові особи в п’єсах В.Вассерштайн працюють у гуманітаристиці як мистецтвознавець, художниця, викладач тощо. Завдяки довготривалим сюжетним лініям можна простежити фахове зростання жінок-протагоністів, що дозволяє виявити не лише унікальність зображеної жіночої натури, але і її прагнення до самореалізації у творчій діяльності, що дає вихід жіночій трансценденції.

Зокрема у п’єсі “The Heidi Chronicles” В.Вассерштайн йдеться про тип жінки-інтелектуалки, професійне життя якої позначене нескінченним процесом віднайдення власного місця у світі та розуміння своїх близьких людей. П’єса побудована як ретроспекція. На початку ми бачимо мистецтвознавця Хайді, що дотепно читає лекцію у 1988 році. Потім переносимося в 1965 рік, де Хайді найомиться з Пітером, який став її другом на все життя.

Оскільки це хроніки, перед реципієнтом представлено ціле життя, що є ознакою сучасної драми (неарістотелівської, де дія мала відбуватися упродовж 1 доби).

Драматургічними засобами жіноча особистість головної героїні Хайді Холланд представлена такими рисами, як ерудованість, освіченість, особлива інтелігентність. Хайді дійсно змальована як справжня елітарна натура. Саме про такі персонажі пише О.Горбунова: “драма розгортається всередині людської особистості” [1, с. 216]. Міркування про взаємини чоловіків та жінок є важливим характеристичним та композиційним елементом п’єс В.Вассерштайн.

Завдяки ним дві сюжетні лінії в п’єсі “The Heidi Chronicles” – взаємини героїні Хайді зі Скупом Розенбаумом та Пітером Пейтроном – набувають універсального змісту, зображуючи різні аспекти досить типових стосунків чоловіка з жінкою. Конфлікт сильних характерів – жіночого та чоловічого – є рушійною силою сюжетного розвитку в таких п’єсах В.Вассерштайн, як “The Heidi Chronicles” та “The Sisters Rosensweig”.

*PETER: Will you marry me?*

*HEIDI: I covet my independence.*

*HEIDI: I mean, why should some well-educated woman waste her life making you and your children tuna fish sandwiches? [5,p.12].*

П’єси з мотивом перевдягання виявляють небажання сучасної жінки приймати соціальні ролі (сповнені суперечностей та непослідовностей), нав’язані та визначені заздалегідь культурною парадигмою. Цей приклад демонструє позицію незалежної жінки, що не бачить себе у ролі домогосподарки.

П’єса “The Heidi Chronicles” стала важливим етапом у ствердженні жіночої суб’єктивності, що не лише зображує суперечливі відносини між жінками, а й досліджує вплив політичних ідей на приватне життя та ставить під сумнів їхню доцільність. Як влучно зазначає Балакіян, “п’єса зображує маргіналізацію жінок мистецтва, винятковий сексизм, втрату жінками ідентичності, крах шлюбу як священної угоди, складне становище, в яке жінка потрапляє, коли їй треба вибирати між реалізацією професійного або особистого життя та втрату ідеалізму раннього фемінізму” [3, р. 221].

У драматургічному дискурсі Венді Вассерштайн часто простежуються автобіографічні мотиви: образи трьох сестер, яких дійсно мала драматург (“The Sisters Rosensweig”); місто розгортання драми – Нью Йорк, Бруклін – її батьківщина; Mount Holyoke College та Єльський університет – її alma mater (“Uncommon Women and Others”); власний життєвий досвід роботи журналістом та викладачем (“The Heidi Chronicles”); аналогічні відносини Венді Вассерштайн її рідною матір’ю Лолою (Джені та Таша у “Isn’t It Romantic”); удочеріння дочки у 48 років (“The Heidi Chronicles”); майже всі імена героїв п’єс взяті від родичів. Усі ці тематики Венді Вассерштайн втілює в образах різних жінок, відтворює бажання жінки знайти баланс у житті. Всі героїні В. Вассерштайн мають вищу освіту та високі посади: Кейт Кін – юрист, Харіет Корнвал – маркетолог, Фені Розенцвейг – журналіст, Ліза Дент Хагхе – професор та хірург, Хайді Холланд – професор в Колумбійському університеті. Жінки Вассерштайн публічно виражають свої думки, обговорюють табуйовані теми.

Персонажі з нетрадиційною сексуальною орієнтацією простежуються у таких п’єсах як “The Sisters Rosensweig”, “The Heidi Chronicles”, “An American Daughter” (бісексуали Джеффри та Морю, гей Пітер Пейтроне).

*PETER: Heidi, I’m gay, okay? I sleep with Stanley Zinc, M.D. And my liberation, my pursuit of happiness, and the pursuit of happiness of other men like me is just as politically and socially valid as hanging a couple of God–damned paintings because they were signed by someone named Nancy, Gladys, or Gilda. And this is why I came.*

У наведеному прикладі бачимо, що Пітер відверто говорить про свою орієнтацію Хайді.

**Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок.** Основними особливостями драматургічного дискурсу В. Вассерштайн є яскраво виражений гендерний характер персонажів, визначальна роль жіночих дійових осіб, стилістичні та лінгвістичні експерименти тощо. Формування героїнь з

сучасними поглядами у творчості американської письменниці переплітається із власною харизмою жінки-драматурга. Драматургічний дискурс В.Вассерштайн являє широкий спектр вербалізаторів концепту Жінка, які акцентують вікові, гендерні та соціальні площини створених драматургом жіночих образів та засвідчують значущість жінки в американському культурному ареалі.

У своїх п'єсах драматург жіночні якості мало акцентовані раніше: індивідуальність, самостійність, сміливість, повнота суджень, мужність. Перспективи подальших розвідок вбачаємо в дослідженні репрезентації концепту ЖІНКА у таких одноактних творах драматургічного дискурсу В. Вассерштайн, як «Медея», «Хлопець зустрічає дівчину» та «Бетті та я».

### ЛІТЕРАТУРА

1. Горбунова Е.Н. Вопросы теории реалистической драмы. О единстве драматического действия и характера. – М.: Советский писатель, 1963. – 508 с.
2. Волькенштейн В.М. Драматургия. Изд. испр. и доп. – М.: Советский писатель, 1960. – 338 с.
3. Balakian J. Wendy Wasserstein: a Feminist Voice From the Seventies to the Present / The Cambridge Companion to American Women Playwrights / ed. by Brenda Murphy. – Cambridge UP, 1999. – P. 213-231.
4. Ciociola G. Wendy Wasserstein. Dramatizing Women, Their Choices and Their Boundaries. – Jefferson, North Carolina and L.: McFarland & Company, 1998. – 168 p
5. Wasserstein W. The Heidi Chronicles. – DPS, 1990. – 81 p.
6. Wasserstein W. Isn't it Romantic? / The Heidi Chronicles and Other Plays (Foreword by Andre Bishop). – N.Y.: Harcourt Brace Jovanovich, 1990. – P. 73-153.
7. Wasserstein W. The Sisters Rosensweig. – N.Y., San Diego, L.: Harcourt Brace and Company, 1993. – 109 p.

Пуканюк Вікторія

Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича

## ПОВТОР ЯК ДОМІНАНТА ЕКСПРЕСИВНОГО МАРКУВАННЯ У ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ МИХАЙЛА ТКАЧА

*In the article the dominant means of the expressive syntax of poet of Bukovina Mykhailo Tkach's poetic heritage are analyzed, their functional and stylistic coloration is clear up. The scientific value is devoted to examples, author's individual approach in using repetitions in texts.*

*Key words: expressiveness, expressive syntax, repetitions, types of repetitions, the world language picture*

У системі мовних засобів художнього стилю особливої уваги заслуговує синтаксис речення, адже це саме та сфера мовної структури, у якій безпосередньо віддзеркалено результати взаємодії всіх її рівнів. Синтаксичні засоби ховають у собі надзвичайно великі експресивні можливості, які ми виявляємо передусім у здатності синтаксем, словосполучень, речень стилістично варіюватися, передаючи найтонші відтінки думки комунікантів.

Для визначення статусу експресивної синтаксичної конструкції мовознавці здебільшого опираються на два критерії: прагматико-стилістичний, вектор якого спрямований на виразність і своєрідний ефект впливу, та формальний, зорієнтований на наявності синтаксичного розчленування. Структурного вираження експресії досягають переміщенням змістового центру конструкції на неочікувану позицію. Саме тому засоби експресивного синтаксису є всеосяжними складовими побудови будь-якого художнього тексту, зокрема й творчості буковинського поета-пісняра Михайла Ткача.

Метою нашої статті є вивчення поетичного тексту як структурно-семантичної єдності в акті комунікації, що відбувається між автором і читачем; дослідження засобів експресивності на рівні синтаксису, з'ясування їхніх структурно-семантичних і функційних особливостей у віршовому тексті через осмислення письменницьких інтенцій.

У сучасному мовознавстві зростає інтерес до лінгвопоетичної проблематики. Поняття 'поетична мова' охоплює кілька значень: „1) мова



*віршованої поезії; 2) мова художньої літератури з її визначальною естетичною функцією; 3) система мовно-виразових засобів, серед них – тропів, стилістичних (риторичних) фігур, організованих на досягнення стилістичного ефекту незвичного вживання вислову і естетизації загальномовного словника. /.../ П. м. об'єднує одиниці естетичного змісту, що становлять характерні ознаки літературно-художніх та фольклорних текстів” [4, с. 130].*

Світ, відображений у поетичному творі, відрізняється своєю природою від дійсності, адже своєрідність художньої картини світу зумовлена не лише констатацією певних предметів, явищ чи подій у реальному житті, але й суб'єктивним сприйняттям та емоційно-оцінним поглядом людини на конкретні факти навколишнього світу.

Образність поетичної мови, як відомо, ґрунтується на звуковій, лексико-семантичній, структурно-граматичній організації національної мови. Проте типологічні риси художнього синтаксису виявляються передовсім в особливій синтаксичній організації поетичних текстів і в таких особливостях семантики та функцій, які створюють особливу експресію, особливу авторську модальність.

Як слушно зауважує Н.М. Івкова, проникнення засобів експресивного синтаксису до українського писемного мовлення зумовлене граматичним ладом української мови, основу якого становить розмовне мовлення, що характеризується внутрішньою членованістю цілісних змістових єдностей [3, с. 4]. Набір складових експресивного синтаксису в художньому стилі залежить передусім від творчої особистості письменника, його ідейно-естетичної концепції, світобачення.

Предметом нашого дослідження є синтаксичні засоби вираження експресивності у поетичних збірках буковинського поета Михайла Ткача, зокрема повтори.

Ідіостиль Михайла Ткача є неповторним, адже своїм джерелом має народнописенну творчість, ґрунтується на мовноестетичних знаках національної

культури й, основне, сформований у дусі народномовної стихії. Саме тому художня спадщина поета-пісняря презентує широку палітру експресивних синтаксичних побудов.

У сучасній лінгвістичній літературі **повтор** вважають багатоаспектним, складним і різнофункційним явищем. До цього часу, на жаль, немає усталеного розуміння його як одного з елементів ідіостилю поета або стилістичного прийому в межах конкретного періоду в літературі.

А. П. Загнітко, звертаючи увагу на реалізацію повтору в тексті, акцентує його основні функційні та класифікаційні типи: 1. На **звуковому** рівні організації вірша повтор окремих елементів або їхніх сполук увиразнює ліричну емоцію, „є текстотворчим засобом, який концентрує навколо себе всі інші компоненти” [1, с. 203–206]; 2. На **лексичному** рівні повтори представлені чи не найбагатше – як на рівні автосемантичної, так і на рівні синсемантичної лексики, причому відбувається накладання типології повторів на граматичному рівні (морфології і синтаксису). Повтори на власне-лексичному рівні реалізуються в абсолютних повторах, синонімічних, омонімічних, антонімічних, а також в параномазії; 3. На **морфологічному** рівні (актуалізується повтор тієї чи іншої граматичної форми слова, повтор твірної основи, коли зміст увиразнюється парадигмою граматичних форм); 4. Перехід до актуалізації повторів на **синтаксичному** рівні відбувається через полісиндетон – повтор сполучників.

Дотримуючись класифікацій повторів О.О. Тараненка та І.М. Кочан, виділяємо такі повтори на мовному рівні: **морфемні**, **граматичні** (іменникові, прикметникові, дієслівні, займенникові, прислівникові), **синтаксичні** та **композиційні**, зараховуючи багатосполучниковість до синтаксичних повторів, а не до композиційних, як це заявлено в деяких наукових працях.

Повтор як морфемний засіб зафіксований переважно: 1) у спільнокореневих дієсловах: ; ... *А сам пішов до дівчини Загадати загадочку, Ой, щоб шила-вишивала чорним шовком сорочку* (7, с. 20); 2) прислівниках:

*Серед літа, серед літа Не зазнать любові цвіту – Тяжко-важко розгубити почуття* (7, с. 50); 3) чи не найбільше їх одночасно в кількох частинах мови: *Я живу – як живуть по-сільському, І село в мене – просто село* (8, с. 16), *...Вічності в очі глянула мати, Вічний вогонь заметався в очах* (8, с. 72).

Повтор як граматичний засіб Михайло Ткач використовує для відображення як позитивних, так і негативних моментів у житті людини, її емоційного стану. Такі повтори можуть бути виражені у віршах іменником, що підкреслює: 1) зосередження уваги автора на конкретному об'єкті, явищі, події: *Люди живуть на землі – Люди великі й малі, Люди єдиного роду З великим ім'ям народу* (5, с. 23), *Квіти осінні, квіти останні, Квіти, ще повні снаги...Журяться квіти, що на світанні Скоро їх вкриють сніги* (8, с. 145); 2) наявність душі у природи: *Степ задивився в світ криницями, Думає думу степ, Грозами зраний степ* (7, с. 13); 3) звертання ліричного героя : *Лілея, лілея, лілея, лілея, Ти, як любов дівоча, чиста, Лілея, лілея, лілея, лілея, Ти в шлюбнім цвіті урочиста* (7, с. 40).

Прикметникові повтори в аналізованих збірках найчастіше передають душевний стан ліричних героїв, характеристику об'єктів, предметів, подій : *Голубими верхами ялиця Досягає небесного дна, Голубими піснями іскриться На вершинах її сивина* (5, с. 36), *Сніговиця біла, біла, Через гори бігла, бігла, І до мого до порога Перебігла всі дороги, Полишила біль тривоги* (8, с. 157).

Дієслівні повторювальні поєднання: 1) фіксують довготривалість дії: *Сняться сні, Ростуть, ростуть, ростуть сини...* (6, с. 72), *Горять, горять у багреці Берези білі, наче свічі* (5, с. 61); 2) передають атмосферу тієї, чи тієї картини природи, події: *Шумить, шумить, шумить тайга, Шукає жертви жаху* (6, с. 81).

Дієслова теперішнього часу при повторі передають дії, що збігаються з моментом мовлення і часто використовуються у формі наказового способу: *Лети, мій коню, Лети, буйногривий, Розбий копитами сум і печаль* (6, с. 114),

*В коханні серця не половинь, – Одне життя, життя одне. Люби мене, люби, не покинь, Люби мене, люби* (6, с. 133).

Якісно-означальні прислівники у віршах вказують: 1) на якісну ознаку дії, стану або на спосіб їх вияву у повній формі: *Та страшно, страшно робиться мені, – Немовби падаю в болото, – Коли з усмішкою вві сні В колісці вироста підлота* (6, с. 145), або короткій формі: *Ми придивлялись до людей пильніш, У поглядах ховаючи протести, Й лише пізніш помітили, пізніш, Що ми не очі хати, а протези* (6, с. 147); 2) виражають міру або ступінь якості чи дії: *Ой, довго-довго шукала втрати Та й стала в полі мов та свіча...* (7, с. 12), *Човник бігає швидко-швидко, А за човником – пісня й нитка. На зажурену темну основу Мати пряжу кладе веселкову* (7, с. 19).

За допомогою обставинних прислівників виражаються значення: 1) способу дії: *Глянь, моя дитино, Через Україну, Через нашу хату Вже качки летять* (7, с. 28); 2) часу дії: *Серед літа, серед літа Квітка, градом перебита. Серед літа почорніла у росі* (8, с. 108); 3) місця дії: *При дорозі криниченька, при дорозі, При дорозі в криниченьці видно дно* (6, с. 84).

Композиційні повтори проявляються в аналізованих збірках у формі **анафори**, яка відзначається великим багатством форми, передає різноманітні стилістичні потреби художнього мовлення, вирізняється конкретними семантико-стилістичними відтінками вислову думки і почуття. Насамперед, анафора служить основою різноманітних образних уявлень, підсилює емоційне сприйняття твору, зокрема й поетичного: *Не раз, не раз слізьми вмивались вікна, Не раз в колиску падали громи, Та нам ніщо не вкоротило віку, Бо захистила мати нас грудьми* (5, с. 7), *Жив собі дядько Мирон, Жив не скажу, що півроку, Вилазив на піч, Як на царський трон, І смерті чекав щороку* (6, с. 26).

**Епіфора** вживається автором задля посилення виразності поетичної мови, є досить-таки продуктивною: *В останню мить останній подих змоги Візьми у мене, доле, під грудьми, Та не візьми до матері дороги, Найпершої любові не*

*візьми* (5, с. 41), *У мить таку себе не половинь, А серце все клади на чашу: Лови зорю, красу лови, Лови прозріння часу* (6, с. 90).

Важливу композиційну роль у казках відіграє **анепіфора** (кільцевий повтор), яка використовується досить широко: *Ти не розпитуй, серця не рань, Другим цвітінням ти мені стань. В другім цвітінні зради нема, Бо тоді любов цвіте сама. Стань моім літом, осінню стань, Другим цвітінням ніжних світань* (7, с. 51), *Мамині руки – колиска моя, Хліб у долонях, що сонцем сія, Крила мої у годину розпуки – Мамині руки, мамині руки* (6, с. 105).

Отже, у досліджуваних поетичних творах синтаксичний повтор часто знаходиться у семантичному полі мовної гри, яку дослідники визначають як “гру смислами й інтерпретаціями” [2, с. 56] . Більшість повторів використано Михайлом Ткачем задля того, аби акцентувати увагу на душевному стані ліричного героя, указати на миттєвість або ж, навпаки, тривалість дії. Вони служать активним художнім засобом для вираження відповідного смислу. Крім того, повтори синтаксичних структур орнаментують строфи, додаючи їм мелодійності, саме тому чимала кількість віршів буковинського поета поставлена на музику.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Загнітко А. Лінгвістика тексту : Теорія і практикум. Науково-навчальний посібник / А. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2006. – 289 с.
2. Дегтярьова І. О. Стилiстичний потенціал української постмодерністської прози : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01. “українська мова” / І. О. Дегтярьова. – Київ, 2009. – 280с.
3. Івкова Н.М. Фігури експресивного синтаксису в сучасній публіцистичній літературі: дис. ...кандидата філол. наук: 10.02.01 / Івкова Наталія Миколаївна. – Горлівка, 2007. – 218 с.
4. Короткий словник літературознавчих термінів / В. М. Лесин, О. С. Пулинець. – К., 1961. – 371 с.

5. Ткач М. М. Житній вінок / М. М. Ткач. – К., Молодь, 1961. – 71 с.
6. Ткач М. М. Крок за обрій / М. М. Ткач. – К., Дніпро, 1982. – 172 с.
7. Ткач М. М. Повернення / М. М. Ткач. – К., Молодь, 1974. – 100 с.
8. Ткач М. М. Поворот землі / М. М. Ткач. – К., Дніпро, 1976. – 187 с.

УДК 821.111.09(73):81'373.612.2

*Анастасія Ткачова*

*Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка*

## **МЕТАФОРИЧНІСТЬ ЯК БАЗОВА ВЛАСТИВІСТЬ СЛОВНИКА ІНТЕРОЦЕПТИВНИХ ВІДЧУТТІВ С. КІНГА В АНГЛОМОВНОМУ РОМАНІ “КРІСТІН”**

*The article focuses on the role of a metaphor in expressing the interceptive feelings in Stephen King's novel “Christine”. A number of metaphor functions are revealed in a relation to interceptive feelings. The metaphor is seen as the basis of understanding people's thoughts, as the language of human feelings, ideas and inner life.*

*Key words: interceptive discourse; interceptive feelings; metaphor; communication; internal body.*

**Постановка проблеми.** На даному етапі розвитку науки лінгвокультурологія – це одна із перспективних та цікавих дисциплін сучасної науки про мову, яка досліджує прояви народної культури, які закріпилися у мові. На сьогоднішній день лінгвісти активно займаються вивченням екстероцептивних відчуттів, у той час як інтероцептивні відчуття залишаються у певній мірі без достатньої уваги. У сучасних гуманітарних науках під інтероцептивними відчуттями розуміють сукупність певних сигналів, які поступають із внутрішнього середовища організму і таким чином характеризують стан органів та частин внутрішнього тіла. На нашу думку, метафоричність є найбільш базовою, суттєвою характеристикою словника інтероцептивних відчуттів. Проблема даного дослідження полягає у тому, що трактування метафоричності та оцінка ролі метафори у вербалізації суб'єктивного тілесного досвіду є неоднозначною. Так, наприклад, у психології досить часто можна зустріти ствердження, які не зовсім співпадають з уявленнями про метафору, які зародилися у сучасній лінгвістиці.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** З ХХ сторіччя науковці та спеціалісти різних галузей досліджували роль метафори та її функції. Ще Арістотель дав визначення поняття метафори. За останні роки з'явилося чимало

досліджень, які було присвячено безпосередньо феномену метафори. Т.Є.Гура зазначає, що метафора виступає у якості моделі, за допомогою якої люди описують закони природи; такі вчені як Н.Д.Артюнова, М.Меєрович акцентують увагу на тому, що метафора є основою розуміння людського мислення, мовою внутрішнього тіла життя людини, мова людських почуттів. Так, Н.Д.Артюнова зазначає, що: «Метафора виключно практична... Вона може бути застосована в якості знаряддя опису і пояснення в будь-якій сфері: в психотерапевтичних бесідах і в розмовах між пілотами авіаліній, в ритуальних танцях і в мові програмування, в художньому вихованні і в квантовій механіці. Метафора, де б вона нам не зустрілася, завжди збагачує розуміння людських дій, знань і мови» [3,с.13].

**Метою статті** є характеристика метафори як один із основних засобів вираження думки та полягає в описі та ролі метафоричності як засобу мовного вираження інтероцептивних відчуттів у сучасних англомовних текстах, а також вияв загальних принципів усвідомлення інтероцептивних процесів. Відповідно до мети статті передбачається виконання наступних завдань:

- визначити роль метафори у вираженні інтероцептивних відчуттів в англомовному романі Стівена Кінга «Крістін»;
- охарактеризувати роль метафори як механізму формування когнітивного простору інтероцепції;
- визначити завдання та функції метафори як базового засобу вираження інтероцептивних відчуттів в англомовному романі Стівена Кінга «Крістін»;
- виявити якою мірою та яким чином за допомогою метафори відбувається усвідомлення та вербалізація інтероцептивних відчуттів у рамках сучасної англомовної лінгвокультури.

**Актуальність** цієї роботи зумовлена зростанням інтересу до вивчення особливостей функціонування метафори, а також брак системного опису особливостей метафор на матеріалі художніх текстів англійською мовою.



Актуальність лінгвістичного дослідження інтероцептивних відчуттів, у першу чергу, полягає у відсутності системи опису феномену інтероцепції на мовному та мовленнєвому рівнях. Англomовна культура є найбільш перспективна у плані лінгвістичного вивчення інтероцептивних відчуттів, оскільки в сучасних англomовних романах особливу увагу приділяють саме людському тілу. Прогрес у сучасній науці зумовив попит на дослідження різних видів відчуттів. Тривалий час інтероцептивні відчуття не підлягали лінгвістичним дослідженням. На сьогодні питання усвідомлення та диференціації інтероцептивних відчуттів та їх репрезентація різнорівневими мовними одиницями й досі залишається не розглянутим до кінця.

**Виклад основного матеріалу.** Розглядаючи праці сучасних вчених, ми дійшли до висновку, що метафоричність вважається найбільш базовою та сутнісною рисою інтероцептивного словника. Однак, така одностійність не означає певної єдності у поглядах відносно трактовки метафоричності, а також оцінки ролі метафори у вербалізації суб'єктивного тілесного досвіду.

Так, у праці О.В.Єфремової розвиток інтероцептивних значень пов'язується з двома процесами:

- 1) Об'єктивація відчуттів за допомогою медичної термінології та простих засвоєних діагностичних процедур;
- 2) Суб'активація відчуттів, яка виражена в їх метафоричному висвітленні.

Фактично, О.В.Єфремова виділяє дві групи одиниць у складі інтероцептивного словника: конвенційні найменування, які за її словами формують сітку «культурних» значень, а також метафоричні, які забезпечують індивідуалізацію в описі відчуттів [1].

Однак, ми вважаємо, що такі терміни як «печіння», «покалування», «пощипування» та інші, безумовно набувають функцій метафори в певному контексті. Оскільки дані вирази постійно використовуються в побуті, а також у спеціалізованому медичному дискурсі протягом тривалого часу, досить часто

читач не відчуває їх метафоричність, оскільки вони вже набули характеру речового штамп, але на нашу думку залишаються метафорою.

У дійсності уникнути використання метафоричних форм в інтероцептивному дискурсі можливо лише в одному випадку – перципієнт не відмовляється від кваліфікації відчуттів і не обмежується вказівкою на його локацію, наприклад «*the stomach hurts*», а також загальною аксіологічною оцінкою «*bad/fine*» [2, с. 211].

Ми впевнені у тому, що використання різноманітної метафорики у творах лише є показником когнітивного освоєння інтероцептивних відчуттів та розвиненості навичок їх артикуляції. На жаль, метафори застарівають та втрачають свою пояснювальну силу. Так, наприклад фраза «*a dagger to my heart*» стала настільки банальною, що вона нам не дозволяє до кінця зрозуміти всі почуття, які відчуває персонаж у ту саму хвилину. Стівен Кінг в англійському романі «Christine» вдається саме до ефективної комунікації за допомогою поживлення стертих образів: «*...cry – and then his throat seemed to lock solid, every muscle standing out, each cord standing out, even the blood-vessels standing out in perfect relief*»(p.316), «*His glands hurt...He could feel adrenaline whipping rapidly through his bloodstream, up and down and all around*»(p.286).

Перш за все, завдання метафори як базового засобу вираження інтероцептивних відчуттів – описати конкретне відчуття таким чином, щоб не тільки зробити думку доступною для читача; вона потрібна саме для того, щоб думці читача став доступним об'єкт.

З точки зору когнітивної лінгвістики, метафора – це не проста заміна конкретного вислову, яка функціонально зводиться до надання мові більшої виразності, а засіб осмислення предметів та явищ навколишнього світу і є інструментом когнітивного освоєння абстрактних сутностей.

По відношенню до інтероцептивних відчуттів метафора виконує цілий ряд функцій:

1. Метафора об'єктивує відчуття, які по своїй суті є безоб'єктним феноменом. Так, у своєму романі «Крістін», Стивен Кінг за допомогою метафори оформлює відчуття, тим самим додаючи їм реальності: «*Arnie`s eyes – like black water under thin grey March ice. Black water and glee dancing far down within them like twisting, decomposing body of a drowned man*»(p.351). Дана метафора виділяється на основі подібності понять за кольором. У читача є можливість відчутти те, що переживає герой завдяки об'єктивації відчуттів. Емоційний стан героя переноситься на очі, які максимально відображають ставлення до подій.

2. Метафора дозволяє структурувати глобальний, внутрішньо-тілесний досвід, форму та мету і ти самим роблячи його більш зрозумілим. Метафора допомагає встановити певні орієнтири у хаосі внутрішньо-тілесних відчуттів, надаючи цим відчуттям нову ступінь реальності, а також створює ілюзію того, що їх можливо контролювати. У романі С.Кінга саме це допомагає читачу відчутти та зрозуміти відчуття глибше: «*They were looking at him with surprise, uneasiness, and – I saw this last and felt a sinking sensation in my belly – rising anger*»(p.25). “Зрозуміти” відчуття, “представити” його, зрозуміти причини його виникнення дає нам можливість визначити внутрішні переживання перципієнта та позбавити відчуття лякаючої аморфності.

3. Метафора надає можливість комунікації інтероцептивного досвіду, дозволяє донести до читача суто індивідуальні та суб'єктивні переживання іншої людини. В англomовному романі “Крістін” метафора дозволяє подолати різницю між реальністю суб'єкта, який переживає певні відчуття, і реальністю іншого, який знаходиться за межами цих відчуттів і не має можливості повною мірою відчувати те ж саме, у всій сукупності якісних і кількісних властивостей: «*What is it?*» I asked. *His eyes were bulging from behind his steel-rimmed glasses ...*»(p.7). Ці радикально різні реальності поєднуються лише за допомогою їх співвіднесення з елементами загального досвіду та лежать за межами індивідуального внутрішньо-тілесного простору. Саме метафора є тим

когнітивним механізмом, який забезпечує це співвідношення. Створення єдиного словника інтероцептивних відчуттів є безперспективним, так як не маючи можливості зрівняти свій суб'єктивний досвід, члени лінгвокультурної спільноти були б не в змозі забезпечити узгодженість у використанні термінів.

4. Метафора є концептуальним механізмом, який забезпечує формування когнітивних моделей інтероцептивних відчуттів. Сформована метафорична проєкція задає певний формат метафоризації, дозволяючи експериментувати з різними мовними засобами. Результати такого експерименту мають можливість закріпитися у когнітивному просторі, тим самим доповнюючи та розширяючи вже наявні когнітивні моделі [2, с. 2014].

Таким чином, на даному етапі розвитку науки метафору розглядають як основу розуміння мислення, а також як механізм, завдяки якому у мисленні можна поєднати те, що первісно є несумісним. Метафора, перш за все, – це мова почуттів людини, ідей, її думок, внутрішнього життя людини.

Оскільки модальність інтероцептивних відчуттів неможливо прямо співвіднести з відчуттями іншого суб'єкта, специфіка психосемантики внутрішньої тілесності безпосередньо пов'язана з її феноменологічною специфікою. Співвіднесення екстероцептивних відчуттів з інтероцептивними називають мовою внутрішнього тіла. Іншими словами, для того, щоб описати відчуття, які походять від внутрішнього середовища організму, використовується мова опису зовнішніх об'єктів і дій. На думку А.Ш.Тхостова, це може бути підтверджено завдяки аналізу семантики модальності інтероцептивних відчуттів. (4, стр.762)

Так, проаналізувавши англomовний роман Стівена Кінга «Christine», робимо висновок, що автор застосовує опис інтероцептивних відчуттів шляхом їх вираження через екстероцептивні дії або відчуття: «*His eyes were **bulging** from behind his steel-rimmed glasses...*», «*I was surprised by a **chocking panic***», «*His cheeks **were flaming**, his breath coming in quick, nervous little gasps*». На нашу думку, той факт, що структура метафори повинна відповідати структурі

опису самого відчуття потребує особливої уваги. Метафора є одним із видів обороту мовлення. У такому випадку, при порівнянні двох об'єктів загальна ознака одного переноситься на інший. Аналізуючи використання метафоричності у романі «Christine», зауважимо, що досить велика кількість назв внутрішніх тілесних відчуттів – метафори за походженням: «*a sinking sensation in my belly*», «*my stomach did a happy little flip-flop*», «*my stomach was rolling helplessly*».

Пропонуємо розглянути приклад лінгвістичного характеру. Порівняємо дві фрази: «*Everybody was hungry*» та фразу з роману Стівена Кінга «Christine»: «*..everybody`s stomach seemed to be doing something interesting*». У першій фразі, інтероцептивне відчуття людини, а саме відчуття голоду, дифузне, глобальне, тобто відносно невизначене. З одного боку, ми розуміємо, що людина хоче їсти, але інтенсивність даного відчуття залишається невідомою. У другій, саме з роману, автор дає нам можливість більш глибоко зрозуміти дане відчуття, забезпечуючи образність мовлення.

Отже, метафоричність мови внутрішнього тіла дозволяє знайти для нього «форму» відповідності, пов'язану з найбільш узагальненою людською практикою й доступну безпосередньому «об'єктному» сприйманню. Таким чином, метафора вербалізує інтероцептивні відчуття, що дозволяє здійснити перехід від неусвідомлюваного рівня до первинної представленості у свідомості того, що відбувається у середині тіла. Метафоричний образ дає нам можливість сприймати інтероцептивні відчуття глибше. У цьому сенсі метафоричність дозволяє передавати внутрішні відчуття таким чином, щоб вони стали більш зрозумілими іншим [4, с. 768].

## ЛІТЕРАТУРА

1. Ефремова О.В. Суб'єктивная семантика интрацепции при ипохондрических синдромах: дис. кандидата психологических наук:19.00.04/ Ефремова Ольга Викторовна – Москва, 1991 – 311 с.

2. Нагорная А.В. Вербальная репрезентация interoцептивных ощущений в современном английском языке: дис. доктора филологических наук: 10.02.04/ Нагорная Александра Викторовна – Москва, 2015, 460 с.
3. Шахметова Н.А., Самсенова Г.С. Актуальные проблемы языкознания: когнитивная природа метафоры: Учебное пособие – Павлодар: Кереку, 2005, 157 с.
4. Шебанова В.І. Функціональне значення метафоричності внутрішньої тілесності/ В.І.Шебанова// Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка – Кам'янець-Подільський – 2013 – с. 760-770
5. Stephen King. Christine. London: Hodder, 2011, 749 p.

*Уманець Антоніна*

*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка*

## **PUN AS A STYLISTIC DEVICE IN TRANSLATION THEORY**

*The article envisages pun as a stylistic device based on the interaction of outer form of the word and its meaning causing a comical effect. We treated classification of pun and difficulties of its translation.*

**Keywords:** *pun, wordplay, translation theory, stylistic device, comical effect.*

The topicality of the research is determined by more in-depth interest of modern translation theory to the problems of interplay of universal and language-specific features of stylistic choice in translation. The object of the research is pun as a kind of wordplay based on the interaction of outer form of the word and its meaning causing a comical effect.

Historiography of the notion “pun”, its classification, stylistic and structural peculiarities, translation and use of pun have been treated in a number of recent investigations [1-8]. In our research we distinguish the following kinds of pun:

1. Pun built up on a phonetic and graphic basis (comparison of homophones, homographs, homonyms, and use of palindromes);
2. Pun built up on a lexical basis (comparison of contrasting meanings of polysemantic words, contrasting meanings of antonyms or pseudoantonyms, comparison of paronyms, deviation from lexical combinability, contrasting of words with similar roots and words with homonymic roots, joke etymology);
3. Pun built up on a phraseological basis.

The difficulties in translating pun include adequate choice of lexicogrammatical means retaining overall functional and communicative characteristics of a source text, literary norms of a target text, not losing image constituents semantics of a source language units or using deviation correlates: equivalents, variant and contextual correlates, translation transformations. Besides, the translator always considers informative structure of pun and its contextual characteristics. The basis for translation of pun is determined by semantics of one of the nuclear elements, both nuclear elements or a new semantic element.

The prospects of the future research will treat the problems of translating pun in different fiction genres.

### ЛІТЕРАТУРА

1. Болдирева А. Є. Переклад каламбурів як засобу створення гумористичного ефекту : до постановки проблеми / А. Є. Болдирева // Записки з романо-германської філології. – 2017. – № 2(37). – С. 11-19.
2. Борисова Н. Прийом компенсації як засіб перекладу каламбурів / Н. Борисова // Теоретична і дидактична філологія. – 2015. – Випуск 20. – С. 146-155.
3. Лапшина М. Н. Параллельные тексты как инструмент решения проблем стилистической адекватности / М. Н. Лапшина // Наука, образование и культура. – 2016. – № 3 (6). – С. 25-29.
4. Олексин О. З. Особливості відтворення Шекспірової гри слів в українських перекладах : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16 / Олексин Ольга Зеновіївна. – Львів, 2016. – 235 с.
5. Стекольщикова В. А. Ефективність композиційно-образної моделі концепта «гра слів» у явищі інфотейнментивної впливогенності / В. А. Стекольщикова // Наук. записки / Scientific papers. – 2017. – № 1 (54). – С. 284-290.
6. Теренин А. В. Парономазия, игра слов, каламбур : взгляд на проблему / А. В. Теренин // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – №1. Режим доступу до ресурсу: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=19323>
7. Ambrosiani P. A. Russian Tail? On the Translation of Puns in Lewis Carroll's Alice's Adventures in Wonderland / P. A. Ambrosiani // Humour in Language. Textual and Linguistic Aspects. – 2010. – P. 30-63.
8. Giorgadze M. Categories of Visual Puns / M. Giorgadze // European Scientific Journal. – Tbilisi, Georgia : J. Javakhishvili Tbilisi State University, 2016. – P. 362-368.



УДК 378.147.091.3:811.112

*Olena Schmyrko*

*Kamjanez'-Podilsker nationale Ivan Ohijenko Universität*

## GEBRAUCH DER AUTHENTISCHEN TEXTEN IM FREMSPRACHENUNTERRICHT

*Rozглянуто проблему використання автентичних текстів у навчанні іноземної мови. Наголошено, що жоден текст не повинен здаватися занадто складним для опрацювання – йдеться про правильний вибір завдань (кожен текст можна опрацьовувати на різних рівнях: від репродуктивного до творчого). Вибір тексту залежить від наміру, мети застосування як передбачення очікуваних результатів роботи студентів з ним. Метою статті є дослідження питання, які типи текстів можна вважати «автентичними», як їх використовувати для навчання іноземної мови та показати деякі приклади такого використання на заняттях з німецької мови.*

**Ключові слова:** *автентичність, культурно зорієнтований, соціокультурний, інформативний, ситуативний, стимулюючий, сприяти подальшому спілкуванню.*

Der Begriff der Authentizität wird in der wissenschaftlicher Literatur als Eigenschaft sowohl von Texten und einzelnen Sätzen, als auch sprachlichen Handlungen und medialem Material, das als Grundlage für das Erlernen einer neuen Sprache eingesetzt wird, beschrieben [2, S. 21].

Im Laufe der Zeit hat sich die Überzeugung festgesetzt, dass sich ein gelungener Fremdsprachenunterricht größtenteils mit der Vermittlung von Sprachfertigkeiten erzielen lässt, welche durch authentisches Material erreicht werden [3]. Das beweisen wissenschaftliche Untersuchungen von Susanne Buttaroni, Christoph Edelhoff, Thomas Fritz, Kamila Cyrulik, Alfred Knapp, Gerhard Neuner, Doris Wildmann u.a.m.

Die Aufgabe des Artikels besteht darin, zu untersuchen, welche Textsorten als „authentisch“ angesehen werden können, welche von ihnen zum Fremdsprachenunterricht geeignet sind und auch einige Beispielmöglichkeiten der Verwendung des authentisches Textes im Deutschunterricht zu zeigen.

Wie die Erfahrung zeigt, es ist nicht immer leicht, einen authentischen Text von einem synthetischen Text zu unterscheiden. Die beiden Textarten können emotionale Färbung haben, typische kulturelle und sprachliche Klischees für jeweilige kommunikative Situationen enthalten, über Traditionen im Zielland erzählen. Ein

authentischer Text aber ist ursprünglich nicht für den Lernprozess gedacht, er wurde zwecks natürlicher Kommunikation von Muttersprachlern produziert. Das kann zu bestimmten Schwierigkeiten führen: es ist oft unmöglich, ein gewähltes sprachliches Thema (Lexik, Grammatik) mit dem authentischen Text zu veranschaulichen. Das ein authentischer Text zahlreiche sprachliche Erscheinungen (Jugendjargon, Idiome u.a.m.) umfasst, kann nicht nur Vorteil, sondern auch Nachteil sein: einerseits enthält ein solcher Text für jeweilige kommunikative Situationen typische kulturelle und sprachliche Klischees, präsentiert die nationale Mentalität, andererseits kann er zu schwierig für Anfänger gelten.

Es existiert aber die Meinung, dass kein authentischer Text zu schwer für Fremdsprachenunterricht sein soll. Die Frage ist, was der Lernende an einem Text lernen soll (globales Verstehen des inhaltlichen Zusammenhangs, einzelne Details, jede Einzelhaft?) und wie man ihm hilft, die gesteckten Ziele zu erreichen [5, S. 153].

Es gab immer eine Frage, welche Textsorten als „authentisch“ angesehen werden können. Sicherlich brauchen wir klare Kriterien, wie der authentische Text sein soll, um ihn beim Fremdsprachenunterricht methodisch richtig zu verbrauchen. Ein Text hält man für authentisch, wenn er an und für sich dokumentarisch, echt und real ist. Demgegenüber sind solche Antonyme zu stellen, wie „gemacht“, „unecht“ und „fabriziert“ [4, S. 7].

Die Wissenschaftler glauben, dass ein authentischer Text kulturell angelegt und soziokulturell sein soll. Er präsentiert die kulturellen Besonderheiten des Ziellandes und der nationalen Mentalität, gibt Vorstellung über Alltagsgewohnheiten und Rituale und macht diese deutlich. Also dieser Aspekt der Landeskunde ist hierbei von großer Bedeutung. Mit der Hilfe der vorgestellten authentischen Begebenheiten bekommt der Lernende landeskundliche Informationen vermittelt, die ihm einen interkulturellen Austausch ermöglichen können. Die Authentizität im Fremdsprachenunterricht bedeutet somit, dass sich ein Lernender in eine Situation in einem fremden Land versetzen und davon ausgehen kann, dass der vorliegende Text in solcher Form von einem Muttersprachler gebraucht werden könnte [4, S. 7; 7]. Ein authentischer Text muss auch ganz informativ sein. Die gestellte zur Verfügung Informationen müssen auch Interesse

der Lernenden widerspiegeln, für sie wichtig sein, sich auf ihre altersspezifischen Besonderheiten beziehen. Ein solcher Text muss auch situativ und reaktionsfördernd sein: dargestellte Situationen produzieren natürliche Diskussionen, regen zum Denken und zum Sprechen an, rufen richtige Emotionen hervor. Ihre Aufgabe besteht darin, die weitere Kommunikation zu erleichtern [4, S. 5; 7].

Das Goethe-Institut bietet ein umfangreiches Textangebot, wobei einige Themen das Interesse der Lernenden finden könnten. Man hat behauptet, dass es schwierig ist, Sprachniveau und Interessen der zukünftigen Lernenden zu antizipieren. Dennoch muss man einen kleinen Fundus von authentischen Lese- und Hörmaterialien im Vorfeld sammeln, mit denen es leichter wäre, bei den Lernenden Interesse für Deutschland zu wecken und einen kommunikations-orientierten Unterricht gestalten können. Geeignet sind, dem Goethe-Institut nach, beispielsweise: kurze Artikel aus Zeitungen oder Zeitschriften (man muss aber auf das Sprachniveau achten); auch Artikel aus Fachzeitschriften, besonders Jugend-, Fernseh- oder Sportzeitschriften, Kinder- und Jugendseiten aus Tageszeitungen; Fotos der Lebensumwelt in Deutschland; Postkarten, Pläne und Prospekte; Werbeannoncen mit griffigen Texten oder interessanter Bild-Text-Kombination; Veranstaltungsprogramme, Kochrezepte, Materialien zu Fest- und Feiertagen; deutsche Schulbücher; Audiocassetten mit Zusammenschnitt aus Liedern, kurzen Geschichten, Rundfunknachrichten; Videos mit einem Zusammenschnitt von Nachrichten, Werbung, Wetterbericht, Videoclip, Sequenzen aus Ratespielen [1].

Weniger bekannt ist das Internet als Quelle authentischer Hörmaterialien. Hier bieten vor allem Rundfunk- und Fernsehstationen die Möglichkeit, in Echtzeit oder aus dem Archiv Materialien zu bekommen. Eine solche Audio- und Video-on-demand Quelle ist zum Beispiel die Deutsche Welle. Mit dem Top-Thema kann man sich gleichzeitig über Neues aus aller Welt informieren lassen und den Wortschatz erweitern. Man bietet zweimal wöchentlich leicht verständliche Berichte mit Vokabelangaben und Fragen zum Text. So, z.B., am Ende des Jahres 2017 ein Top-Thema war „So feiert man in Deutschland Weihnachten“ (Niveaustufe: B1) [6]. Dazu waren verschiedene Begleitmaterialien dargestellt (Manuskript, Glossar, Übungen):

**Manuskript:** Weihnachten wird auf der ganzen Welt gefeiert. Doch jedes Land hat seine eigenen Traditionen, die unbedingt zu dem Fest gehören. Auch in Deutschland gibt es Weihnachtsbräuche, die an den Feiertagen nicht fehlen dürfen.

„Vorfreude ist die schönste Freude“, sagt ein deutsches Sprichwort. Diese Vorfreude herrscht die ganze Adventszeit. Wenn dann endlich die vierte Kerze am Adventskranz angezündet wird, dauert es nicht mehr lange bis Weihnachten. Es ist die Zeit der Traditionen. Viele Bräuche gehören seit langer Zeit fest zu Weihnachten dazu.

In Deutschland beginnt das Weihnachtsfest am 24. Dezember – an Heiligabend. Es wird im Kreis der Familie gefeiert. Zuerst wird gemeinsam gegessen, oft ein einfaches Gericht wie Kartoffelsalat. Dann gehen viele Familien, oft auch nicht-religiöse, in die Kirche zur Christmette. Teil der Christmette ist das Krippenspiel. Dort spielen Kinder die Geburtsnacht von Jesus nach.

Vor oder nach der Christmette gibt es das, worauf sich vor allem Kinder am meisten freuen: die Bescherung. Nicht immer bringt der Weihnachtsmann die Geschenke: In vielen Teilen Deutschlands erledigt das Christkind diesen Job. Die Geschenke werden natürlich unter dem geschmückten Tannenbaum ausgepackt. Wichtiger Schmuck am Weihnachtsbaum: Kerzen, Lichterketten, Sterne und Christbaumkugeln.

Auch den ersten und zweiten Weihnachtsfeiertag verbringen viele Deutsche mit ihrer Familie. Es wird viel gegessen – vor allem selbstgebackene Plätzchen. Am 6. Januar wird die Ankunft der Heiligen Drei Könige gefeiert. Laut der Bibel kamen sie mit wertvollen Geschenken für das Jesuskind aus dem Orient. Kurz darauf ist Weihnachten endgültig vorbei. Dann stehen bald schon wieder Karneval und Ostern vor der Tür [6].

**Glossar:** *Vorfreude* (f., nur Singular) – die Freude auf etwas, das noch nicht stattgefunden hat; *Adventszeit* (f., nur Singular) – die Zeit vom vierten Sonntag vor Weihnachten bis Heiligabend; *Adventskranz*, *-kränze* (m.) – ein Tischschmuck mit vier Kerzen, die an den vier Sonntagen vor Weihnachten nacheinander angezündet werden; *Brauch*, *Bräuche* (m.) – die Tradition; *Christmette*, *-n* (f.) – eine religiöse Veranstaltung in der Kirche an Heiligabend; *Krippenspiel*, *-e* (n.) – eine Darstellung der Geschichte von der Geburt Jesu; *Bescherung* (f., nur Singular) – der Zeitpunkt, an dem die

Weihnachtsgeschenke ausgepackt werden dürfen; **Weihnachtsmann**, -männer (m.) – der Legende nach ein alter Mann, der den Kindern Weihnachtsgeschenke bringt; **Christkind** (n., nur Singular) – hier: bei meist katholischen Christen eine Gestalt, die zu Weihnachten Geschenke bringt; **etwas schmücken** – etwas schöner machen; etwas dekorieren; **Tannenbaum**, -bäume (m.) – die Tanne; ein Nadelbaum, der in der Weihnachtszeit als Weihnachtsbaum benutzt wird; **Lichterkette**, -n (f.) – viele aneinanderhängende Lampen; **Christbaumkugel**, -n (f.) – der runde Schmuck, den man an einen Weihnachtsbaum hängt; **Plätzchen**, - (n.) – hier: der Keks, der in der Weihnachtszeit gebacken wird; **wertvoll** – kostbar; sehr teuer; **Orient** (m., nur Singular) – die Länder in Vorder- und Mittelasien; **vor der Tür stehen** – hier: bald stattfinden; in nächster Zeit passieren.

**Übungen. Fragen zum Text.** Beantwortet die Fragen. Es kann auch mehr als eine Antwort richtig sein.

1. Weihnachten beginnt in Deutschland ... a) an Heiligabend; b) 24. Dezember; c) am vierten Advent.

2. Was machen viele Deutsche an Heiligabend? a) in die Kirche gehen; b) Bescherung; c) Plätzchen backen.

3. Was steht im Text? a) Die Geschenke werden oft als Schmuck an den Tannenbaum gehängt. b) Nicht überall in Deutschland ist der Weihnachtsmann für die Bescherung verantwortlich. c) An Weihnachten gehen auch viele Familien in die Kirche, die nicht christlich sind.

**Welches Wort passt?** Welche Wörter gehören in die Lücken? Setzt ein.

Krippenspiel/Tannenbaum/Bescherung/Kartoffelsalat/Christmette/Geschenke/  
Plätzchen/Christbaumkugeln

1. In der \_\_\_\_ findet an Heiligabend das \_\_\_\_ statt. 2. Die \_\_\_\_ hängen am \_\_\_\_ . 3. Bei der \_\_\_\_ packt die Familie \_\_\_\_ aus. 4. An Weihnachten wird viel gegessen, vor allem \_\_\_\_\_ und selbstgebackene \_\_\_\_\_.

**Bildet das Passiv.** Setzt die Aktivsätze ins Passiv. Schreibt die fehlenden Verben in die Lücken.

1. An jedem Adventssonntag macht man eine Kerze am Adventskranz an. An jedem Adventssonntag \_\_\_ eine Kerze am Adventskranz \_\_\_\_\_. 2. In Deutschland feiert man Weihnachten im Familienkreis. In Deutschland \_\_\_ Weihnachten im Familienkreis \_\_\_\_\_. 3. Die Familie isst zusammen. Es \_\_\_ zusammen \_\_\_\_\_. 4. In der Christmette spielen Kinder das Krippenspiel. In der Christmette \_\_\_ das Krippenspiel von Kindern \_\_\_\_\_. 5. In vielen Familien bringt das Christkind die Geschenke. In vielen Familien \_\_\_ die Geschenke vom Christkind \_\_\_\_\_. 6. Deutsche backen vor Weihnachten viele Plätzchen. Es \_\_\_\_\_ vor Weihnachten viele Plätzchen \_\_\_\_\_. 7. Die Heiligen Drei Könige beschenken das Jesukind. Das Jesukind \_\_\_ von den Heiligen Drei Königen \_\_\_\_\_ [6].

Sicherlich, nicht jeder authentische Text eignet sich in seiner ursprünglichen Form für den Fremdsprachenunterricht. Aber es scheint uns sehr sinnvoll, Texte aus verschiedenen Mediensprachen als Lehrmaterialien im Fremdsprachenunterricht zu verwenden, besonders, wenn diese Texte Interesse der Lernenden widerspiegeln und ihre Sprachniveau erfüllen. Es wäre auch sehr interessant und sinnvoll, Texte aus verschiedenen Mediensprachen (aus der Werbung, den Filmen, dem Internet, der Presse, aber auch aus der Literatur und Poesie) als Lehrmaterialien im Fremdsprachenunterricht zu untersuchen.

### **LITERATURVERZEICHNIS**

1. Authentisches Material : Goethe Institut [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.goethe.de/ins/fr/lp/prj/tpd/bul/aut/deindex.htm>.
2. Barkowski, H. Fachlexikon Deutsch als Fremd- und Zweitsprache / H. Barkowski, H. -J. Krumm (Hrsg.) – Tübingen, Basel : A. Franke Verlag, 2010. – 370 S.
3. Cyrulik K. Authentische Texte im Fach Deutsch als Fremdsprache. Merkmale, Bedeutung und Verwendung [Electronic resource] / Kamila Cyrulik. – Access mode : <https://www.grin.com/document/342079>.
4. Edelhoff C. Authentische Texte im Deutschunterricht. Einführung und Unterrichtsmodelle / Christoph Edelhoff – München : Hueber, 1985. – 206 S.

5. Neuner G. Übungstypologie zum kommunikativen Deutschunterricht / von G. Neuner, M. Krüger, U. Grewer. – Berlin und München : Langenscheidt KG, 1996. – 184 S.
6. So feiert man in Deutschland Weihnachten [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.dw.com/de/so-feiert-man-in-deutschland-weihnachten/1-41926989>.
7. Носонович Е. В. Критерии содержательной аутентичности учебного текста / Е. В. Носонович, Р. П. Мильруд // Иностранные языки в школе. – 1999. – № 2. – С. 6-12.

УДК 81`25 =112.2

Ольга Шум

Національна академія прокуратури України

## ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ У ПЕРЕКЛАДІ

*The article examines the peculiarities of an individual translator's style, based on the example of the German-language translations of the little prose A. Kurkov. The research is devoted to the analysis of the linguistic personality of the author and translator, their similarities and differential dominants. The literary translation is seen as a connecting link in the intercultural and, therefore, cross-literary relations of representatives of language communities. In the context of the studying problems of literary translation, in recent years, the intelligence on the personality of the translator is becoming increasingly important.*

**Key words:** *realia, non-equivalent vocabulary, stylistically marked vocabulary, idiostyle, linguistic personality, translation, literary translation, prose, author's style, translator's style.*

Проблема відтворення безеквівалентної та стилістично маркованої лексики досі залишається однією із ключових для перекладознавства. Реалії, як одиниці безеквівалентної лексики, у прозових творах викликають значні труднощі під час перекладу. Переклад таких лексичних одиниць нерідко становить складнощі для перекладачів, оскільки вірне роз'яснення таких лексем потребує виходити за межі тексту. Перекладознавці розходяться у думках щодо способів та методів відтворення реалій у перекладах, зокрема художніх творів. Художній переклад виступає тут, як зв'язуюча ланка у міжкультурних, а відтак і міжлітературних стосунках представників мовних спільнот. У контексті дослідження проблематики художнього перекладу все більшого значення останніми роками набувають розвідки з питання особистості перекладача. Проблемою індивідуальності перекладача займаються М. Іваницька, А. Науменко, М. Новікова, А. Опульський, С. Сухарьов, О. Фінкель, О. Матвіїшин, Ю. Яхніна та ін.

З метою стилізації мови героїв письменники часто вдаються до використання емоційної та експресивно-забарвленої лексики, переклад якої призводить до значних складнощів. У першу чергу, це такі слова, що мають у своєму значенні компонент оцінки, виражають почуття позитивного чи



негативного сприйняття дійсності (вираження пестливості, згрубілості, зневаги, фамільярності тощо). Переклад безеквівалентної та стилістично маркованої лексики становить частину проблеми передачі національного та історичного колориту певної країни. Такі лексичні одиниці часто трапляються у творах українських письменників ХХ століття. Без розуміння природи стилю перекладача неможливим є проведення межі між співвідношеннями функціонально мотивованими та немотивованими.

Так, С. Сухарьов зазначав, що домінанта творчої особистості перекладача зливається із стилістичною домінантою відхилень від оригіналу, бо в кожного обдарованого перекладача будь-які відхилення від істини першотвору не є випадковими, а базуються на його світоглядній і творчій системі [10]. Таким чином, на нашу думку, до стилю перекладача можна віднести методи, способи та стратегії, яким він надає перевагу при відтворенні ідіостилу певного автора у перекладі певного твору.

У своєму дослідженні ми пропонуємо розглянути питання співвіднесення проблеми ідіостилу автора та стилю перекладача на прикладі німецькомовних перекладів малої прози А. Куркова – «Брюссельский кролик и его счастье» (нім. „Liebesglück in Brüssel“) «Сливки общества и фрукты моря» (нім. „Die Creme de la Creme und Frutti di Mare“).

Останніми роками сучасна українська література набуває все ширшої популяризації за кордоном, зокрема на європейських теренах. Масово перекладаються твори відомих письменників О. Забужко, Ю. Андруховича, Л. Костенко, Н. Сняданко, С. Жадана, Т. Прохаська, Любка Дереша та ін. Не в останню чергу таке явище спостерігається і завдяки автоперекладам.

Однак існує і такий факт, що деякі наші сучасники більш відомі своєю творчістю за кордоном, аніж в Україні. Одним із таких письменників по праву можна вважати журналіста та кіносценариста Андрія Куркова. Його постать у літературних колах український письменник є досить суперечливою, адже творчий доробок автора є здебільшого російськомовним і лише останніми

роками з-під пера письменника вийшло декілька україномовних творінь (казка «Маленьке левеня і львівська мишка», 2014; публіцистична біографічна книга «Рух «Емаус»: Історія солідарності», 2017).

Переклади творів А. Куркова німецькою мовою друкують як великі, так і малі видавництва, серед яких більшість книжок належить видавничому дому «Діоген» (нім. „Diogenes Verlag” – швейцарське видавництво у м. Цюрих). Як зазначає Т. Гаврилів, за винятком кількох письменників, як, скажімо, російськомовний український письменник Андрій Курков, українська література в німецьких перекладах існує значною мірою завдяки різного роду підтримці, навіть якщо мова йде про добре відомі на інтернаціональному рівні імена [2].

Серед найвідоміших німецькомовних перекладів творів Андрія Куркова по праву можна вважати „Picknick auf dem Eis“ (укр. «Пікнік на льоду», 2000), „Petrowitsch“ (укр. «Петрович», 2002), „Ein Freund des Verblichenen“ (укр. «Приятель небіжчика», 2003), „Pinguine feiern nicht“ (укр. «Пінгвіни не святкують», 2005), „Die letzte Liebe des Prdsidenten“ (укр. «Остання любов президента», 2007), „Herbstfeuer“ (укр. «Осінній вогонь», 2009), „Der Milchmann in der Nacht“ (укр. «Нічний молочник», 2011), „Der Gdrtner von Otschakow“ (укр. «Садівник з Очакова», 2013), „Jimi Hendrix live in Lemberg“ (укр. «Львівська гастроль Джимі Хендрікса», 2014) та ін. Усі ці переклади німецькою мовою здійснено переважно з російської перекладачами Сабіною Гребінг, Йоганною Маркс та Крістою Фогель.

У досліджуваних нами творах до особливостей мови автора, на нашу думку, можна віднести використання слів-реалій, переважна більшість із яких мають іншомовне походження:

(1) *текила* [10, с. 13];  
*брюссельская Капуста* [10, с. 14];  
*«кровавая Мэри»* [10, с. 21];  
*кайпиринья* [10, с. 21];  
*виски-спрайт* [10, с. 22];  
*баккардилайм* [10, с. 22];

*Tequila* [10, с. 29];  
*Kohlsprossen* [10, с. 31];  
*Eine Bloody Mary* [10, с. 38];  
*Caipirihna* [10, с. 39];  
*Whisky-Sprite* [10, с. 39];  
*Bacardi-Lime* [10, с. 40].

Зазначені нами приклади ілюструють, що перекладачі здебільшого використовують відповідники мови перекладу або транскодують назву-реалію, що на нашу думку, є цілком виправданим.

У творах А. Куркова розмаїта палітра власних назв:

(2) « <i>Мисс Бельгши</i> », « <i>Мисс Францши</i> » [10, с. 11]; отель « <i>Метрополь</i> » [12, с. 11]; песня « <i>Дружок, наполни вновь мой стакан!</i> » [10, с. 16]; « <i>Коллекционное советское полярное</i> » [10, с. 60];	„ <i>Miss Belgien</i> “, „ <i>Miss Frankreich</i> “ [10, с. 28]; Hotel „ <i>Metropol</i> “ [10, с. 31]; Lied „ <i>Freund, füll noch einmal mein Glas</i> “ [10, с. 33]; „ <i>Sowjetische Polarkollektion</i> “ [10, с. 32].
---	--

Як бачимо із вищезазначених прикладів ономастична лексика під час перекладу здебільшого транскодується або передається дослівно, що далеко не завжди відповідає стилістичному забарвленню оригіналу.

Також у творчості А. Куркова подекуди зустрічаються просторіччя та сленгізми:

(3) <i>Дурачок!</i> [10, с. 19]; «... Леле сейчас <i>хреново</i> ...» [10, с. 47]; «... а то бы и его <i>свистнули</i> » [12, с. 47];	„ <i>Du Dummkopf!</i> “ [10, с. 39]; „... ging es der <i>dreckig</i> “ [10, с. 72]; “... sonst hätten sie ihr das auch noch <i>geklaut</i> ” [10, с. 72].
---	---

Зазначені приклади демонструють, що просторіччя та сленгізми здебільшого передають описово або калькують, що не зберігає стилістичного забарвлення оригіналу.

Отже, з проведеного дослідження ми доходимо висновку, що з метою стилізації мови героїв письменники часто вдаються до використання емоційної та експресивно-забарвленої лексики, переклад якої призводить до значних складнощів. Таким чином мова індивідуальність кожного конкретного перекладача визначається стилістичною домінантою відхилень від оригіналу, хоча їх використання і не завжди є виправданим. У подальшій перспективі дослідження вважаємо за необхідне дослідити особливості творчого методу А. Куркова, а також специфіку їх відтворення німецькою, а також іншими мовами.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Андрій Курков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Курков\\_Андрій\\_Юрійович](https://uk.wikipedia.org/wiki/Курков_Андрій_Юрійович) [19.02.2018].
2. Гаврилів Т. Переклади з української мови німецькою мовою з 1991 до 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:VTS6jJ7PQhcJ:www.bookplatform.org/images/activities/426/ukrainiangermantranslationsstudyukrhavryliv.doc+&cd=3&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> [17.02.2018].
3. Завгородня І. Перекладачі з української на німецьку: хто вони? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dw.com/uk/a-16821925> [19.02.2018].
4. Іваницька М. Мовна особистість перекладача як об'єкт лінгвістичних досліджень / М. Іваницька // Українське мовознавство. КНУ ім. Тараса Шевченка, 2011. – Вип. 41/1. – С. 97-101.
5. Кияк Т. Теорія і практика перекладу / Т. Кияк, А. Науменко, О. Огуй. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.
6. Кратохвіль А. Надзвичайний і повноважний перекладач / Критика, ч. 7/8. – 2011. – Режим доступу: [http://krytyka.com/cms/front\\_content.php?idart=1119](http://krytyka.com/cms/front_content.php?idart=1119)
7. Мазур О. Дослідження творчої особистості перекладача у світлі теорії контекстів / О. В. Мазур // Теорія та практика перекладу. – 2011. – №6 (ч. 2). – С. 65-71.
8. Сухарев С. Два «Тигра» // Мастерство перевода. – М.: Сов. писатель, 1977. – Сб. 11. – С. 306-317.
9. Шум О. Відтворення лексико-стилістичних домінант української художньої прози другої половини ХХ століття перекладачами-емігрантами : дис. ... канд. філолог. наук : 10.02.16 / Шум О.В. ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2017. – 230 с.

10. Kurkov A. Liebesglück in Brüssel / Брюссельский кролик. – К. :  
Альтерпрес, 2009. – 96 с.

## ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

*Борисенко Наталія Дмитрівна* – Житомирський державний університет імені Івана Франка, ННІ іноземної філології, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології та перекладу імені проф. Д.І. Квеселевича.

*Галайбіда Оксана Василівна* – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської мови факультету іноземної філології.

*Главацька Олена Іванівна* – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови.

*Діаконович Інна Миколаївна* – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, старший викладач кафедри англійської мови.

*Зданюк Тетяна Вікторівна* – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри німецької мови.

*Камінська Марина Олександрівна* – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра англійської філології.

*Кісельова Марина Вікторівна* - Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

*Кришталюк Ганна Анатоліївна* — Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови.

*Кужель Оксана Миколаївна* – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, викладач кафедри англійської мови.

**Литвиненко Александра** – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

**Литвинюк Оксана Миколаївна** – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри англійської мови.

**Матковська Марія Василівна** – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, доцент кафедри англійської мови.

**Мельник Ірина Валеріївна** – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, викладач кафедри англійської мови.

**Мосієнко Олена Володимирівна** – Житомирський державний університет імені Івана Франка, ННІ іноземної філології, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу імені проф. Д.І. Квеселевича.

**Никитюк Світлана Іванівна** – Кам'янець-Подільський національний університет, викладач кафедри англійської мови.

**Остропальченко Юлія Володимирівна** – Київський університет імені Бориса Грінченка, викладач кафедри перекладу.

**Пуканюк Вікторія Василівна** – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

**Ткачова Анастасія Ігорівна** – Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, кафедра іноземної та слов'янської філології.

**Уманець Антоніна Володимирівна** – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов, професор.

**Шмирко Олена Сергіївна** – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат педагогічних наук, ст. викладач кафедри німецької мови.

*Шум Ольга Володимирівна* – Національна академія прокуратури України, кандидат філологічних наук, старший викладач відділу мовної підготовки